

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

99-00-34/18

ДО
Г-Н МИКОЛА ГНАТОВСКИЙ
ПРЕДСЕДАТЕЛ ЕВРОПЕЙСКИЯ КОМИТЕТ ЗА
ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ИЗТЕЗАНИЯТА И
НЕЧОВЕШКОТО И УНИЗИТЕЛНО ОТНАСЯНЕ
ИЛИ НАКАЗАНИЕ (КПИ)
Съвет на Европа
Страсбург, Франция
п.к. F-67075 CEDEX

Относно: Отговор на българските власти на доклада до българското правителство за посещението в България на Европейския комитет против изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание (КПИ), проведено в периода от 25 септември – 6 октомври 2017 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ГНАТОВСКИЙ,

С настоящото представям на Вашето внимание отговора на българските власти (Приложение 1) на Доклада до българското правителство за посещението в България на Европейския комитет против изтезанията и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание (КПИ), проведено в периода от 25 септември – 6 октомври 2017 г. Информацията по фактите, които са изложени в отговора, е предоставена от Министерството на вътрешните работи, Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ към Министерството на правосъдието, Министерството на здравеопазването и Министерството на труда и социалната политика.

Използвам възможността да Ви информирам, че досъдебното производство по отношение на инцидента довел до смъртта на лишения от свобода Г. Г. (т. 69 от Доклада), все още не е приключило. Делото е под надзора на Софийска градска прокуратура.

Във връзка с поисканата от Комитета информация за резултата от разследването на смъртта на г-н С. Р. С., който е бил настанен в Дома за пълнолетни лица с умствена изостаналост – Твърдица (т. 151 от Доклада), Министерството на труда и социалната политика е изискало информация от Окръжна прокуратура – Сливен относно образуваното досъдебно производство по чл. 124, ал. 1 от Наказателния кодекс, както и копие от доклада от извършената аутопсия. Окръжна прокуратура – Сливен е представила отговор, че по искане на майката на г-н

С тялото е било освободено от извършване на аутопсия. С Постановление от 26.06.2018 г. на наблюдаващия прокурор от Окръжна прокуратура – Сливен, образуваното наказателно производство е спряно, поради неразкриване на извършителя на престъплението. Делото е изпратено на Районно управление на МВР – Сливен, за провеждане на оперативно-издирвателни мероприятия за разкриване на извършителя на престъплението и изготвяне на следствено-календарен план. При установяване на данни относно неизвестния извършител и необходимостта от провеждане на процесуално-следствени действия, делото ще бъде докладвано незабавно на Окръжна прокуратура – Сливен.

Във връзка с предприетите действия по препоръките, становища по коментарите, както и отговори на отправените искания за информация от Комитета, които са от компетенциите на Агенцията за социално подпомагане и кметовете на общини, в качеството им на доставчици на посетените специализирани институции, приложено. Ви изпращаме предоставената от Агенцията информация (Приложение 2).

Моля, приемете най-високите ми към Вас почитания.

Приложение: Съгласно текста:

С уважение,

**ПРОФ. НИКОЛАЙ ПРОДАНОВ
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР
НА ПРАВОСЪДИЕТО**

ОТГОВОР НА БЪЛГАРСКИТЕ ВЛАСТИ
НА ДОКЛАДА ДО БЪЛГАРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО ЗА
ПОСЕЩЕНИЕТО В БЪЛГАРИЯ, ПРОВЕДЕНО ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ
КОМИТЕТ ПРОТИВ ИЗТЕЗАНИЯТА И НЕЧОВЕШКОТО ИЛИ
УНИЗИТЕЛНО ОТНАСЯНЕ ИЛИ НАКАЗАНИЕ /КПИ/
ОТ 25 СЕПТЕМВРИ ДО 06 ОКТОМВРИ 2017 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Институции на подчинение на Министерството на вътрешните работи.....5

Институции на подчинение на Министерството на правосъдието.....24

Институции на подчинение на Министерството на здравеопазването.....61

Институции на подчинение на Министерството на труда и социалната политика.....66

Институции на подчинение на Министерството на вътрешните работи

1. Предварителни бележки

Отговор по т. 18

В чл. 72 от Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР) изрично са регламентирани случаите в които полицейските органи могат да задържат лица. От момента на задържането си лицето има право на адвокатска защита и може да обжалва пред съда законността на задържането си, като съдът се произнася по жалбата незабавно.

При отпадане на основанието за задържане, лицето се освобождава незабавно.

Съгласно чл. 73 от ЗМВР „на лицето, задържано при условията на чл. 72, ал. 1, т. 1 - 4¹, не могат да му бъдат ограничавани други права освен правото на свободно придвижване. Сроктът на задържането в тези случаи не може да бъде повече от 24 часа“.

Отговор по т. 19

Задържането на непълнолетно лице се изпълнява в отделни помещения от помещенията, определени за лицата, задържани за извършени престъпления. Периодът на задържане се съпровожда с подходяща работа съобразно здравословното състояние, възрастта и възможностите на задържания. За времето на задържането не се получава трудово възнаграждение.

2. Малтретиране

Отговор по т. 20

Въпреки твърденията за “много сигнали за физическо насилие, главно юмруци, ритници и удари с полицейски палки, както и вербални заплахи, психологически тормоз и използване на Гейзъри” в периода на извършване на посещенията на КПИ и след това в МВР не са постъпвали сигнали и жалби за упражнено физическо насилие от страна на полицейски служители. МВР има готовност и възможност да извърши проверка на сигналите, но трябва да се посочи изрично - структурното звено на МВР и датата на задържане и упражняване на насилието.

¹Чл. 72. (1) Полицейските органи могат да задържат лице:

1. за което има данни, че е извършило престъпление;
2. което след надлежно предупреждение съзнателно пречи на полицейски орган да изпълни задължението си по служба;
3. което показва тежки психични отклонения и с поведението си нарушава обществения ред или излага живота си или живота на други лица на явна опасност;
4. при невъзможност да се установи самоличността му в случаите и по начините, посочени в чл. 70;

Отговор по т. 21

По отношение на подадена жалба от г-н С. Х. С. по повод на упражнено спрямо него физическо насилие от страна на полицейски служители от РУ-Сливен при задържането му на 08.04.2017 г. е извършена проверка и е установено, че няма подадена жалба от него. Лицето е било задържано със заповед за задържане на 07.04.2018 г. в РУ-Сливен при ОДМВР-Сливен за притежание на наркотични вещества, като е било освободено на 08.04.2017 г. без оплаквания и наранявания.

Отговор по т. 22

В доклада са цитирани два случая на задържане на лица от полицейски служители от 04 РУ-СДВР, като спрямо задържаните е било упражнено физическо насилие. Отправяме молба КПИ да даде допълнителни информация относно имената на лицата, за да се извършат съответните проверки.

Отговор по т. 23

Всички полицейски служители се запознават срещу подпис с **Етичния кодекс за поведение на държавните служители в МВР (Обн. ДВ. бр.67 от 12 Август 2014 г., изм. ДВ. бр.47 от 21 Юни 2016 г.)**, в който има включени правила за поведение на служителите при изпълнение на професионалните им задължения, като служителите са длъжни да зачитат правото на живот на всеки човек и неговото достойнство, като не извършват, провокират или толерират какъвто и да било акт на изтезание, нечовешко и унижително отношение или поведение. В кодекса са изброени изрично всички случаи, в които е допустима употребата на физическа сила, които са изключения от правилото за неизползване на физическа сила. Включени са и изрични разпоредби за отношението им към задържаните лица и употребата на физическа сила, както следва:

Раздел IV. Държавният служител и задържаните лица

87. Държавният служител информира незабавно задържаното лице за основанията за неговото задържане и предвидената от закона отговорност.

88. Държавният служител носи отговорност за живота, здравето и спазването на правата на всяко задържано лице.

89. Държавният служител не подлага задържаните лица на изтезание, физическо или психическо насилие, нечовешко или унижително отношение.

90. Държавен служител, който е станал свидетел на насилие от страна на друг държавен служител спрямо задържаното лице, се намесва, за да го спре, и уведомява за това своите ръководители.

91. Държавният служител защитава живота и здравето на всяко задържано лице, като при необходимост му осигурява възможност за оказване на медицинска помощ.

92. Държавният служител осигурява възможност на задържаното лице да упражни правото си на защита.

Раздел V. Употреба на сила

93. Държавният служител зачита правото на живот на всеки човек, като използва физическа сила, помощни средства или оръжие само в предвидените от закона случаи и предели.

94. Държавният служител прекратява употребата на физическа сила, помощни средства и оръжие незабавно след постигането на законната ѝ цел.

95. Държавният служител оказва помощ на лицата, спрямо които е употребена физическа сила, помощни средства или оръжие, веднага след отпадане на основанието за прилагането им и са постигнати целите за тяхната употреба.

96. Заплахата с оръжие извън методите, определени от професионалните правила за намеса, представлява поведение на държавния служител, противоречащо на принципите на професионалната етика

Всяко неспазване на правилата на Етичния кодекс за поведение на държавните служители в МВР се явява дисциплинарно нарушение (чл. 194, ал.2, т. 4 от ЗМВР), за което се предвижда налагането на дисциплинарно наказание.

Въвеждането на съвременни технически средства за видеонаблюдение в полицейските автомобили и оборудването на служителите с бодикамери се явява антикорупционна мярка и допълнителен гарант за законосъобразността на действията им и спазването на правата на гражданите.

Отговор по т. 24

Съгласно чл. 6 от Наредба № 8121з-418/14.03.2017 г. за реда за употреба на физическа сила и помощни средства от служителите на МВР (Обн. ДВ, бр. 25 от 24.03.2017 г.) използването на физическа сила и помощни средства се съобразява с конкретната обстановка, характера на нарушението на обществения ред и личността на правонарушителя.

Полицейските органи използват физическа сила и помощни средства в случаите по чл. 85, ал. 1 ЗМВР, само когато това е абсолютно необходимо, като вземат всички мерки за опазване живота и здравето на лицата, срещу които са насочени.

В чл. 10 от Наредбата е регламентирано използването на електрошокови палки и прибори, при задържане на лица, които не се подчиняват и/или оказват съпротива на полицейски орган, за пресичане на нападение срещу полицейски органи и/или други лица, както и при опит за бягство на конвоирани, съпровождани, задържани лица и при освобождаване на заложници.

В Методическите указания за използване на физическа сила, различни видове помощни средства, технически характеристики и правила за безопасност при употребата и съхранението им от органите на МВР (МЗ рег. № 8121з-219/08.02.2017 г.) е подробно описан реда за използване на електропреносен прибор „ТЕЙЗЪР“.

Следва да се отбележи, че при употребата му до момента няма регистриран случай на сериозни наранявания, дори и за хора с електронно вградени

елементи в организма, като пейсмейкъри, което допълнително показва, че се пази живота и здравето на гражданите (правонарушителите) срещу които се използва.

Отговор по т. 25

През 2017 г. има общо 13 сигнала с данни за осъществено „полицейско насилие“ над граждани от служители на МВР. По девет от сигналите са извършени проверки, приключили с мнение за неоснователност на сигналите, а по останалите 4 сигнала проверките все още не са приключили. По един от сигналите е изпратена справка с мнение за образуване на досъдебно производство в съответната прокуратура.

Отговор по т. 26

От 2002 г. в МВР функционира **Постоянна комисия по права на човека и полицейска етика** (ПКПЧПЕ). Комисията е съвещателен орган, който работи за популяризиране и защита правата на човека, укрепване на националната правна система в различни области по човешките права и свободи, запознаване и въвеждане на стандартите, наложени от европейските институции в тази насока.

От началото на 2017 г. се наблюдава тенденция все повече гражданите да адресират свои сигнали и молби и до ПКПЧПЕ, като към момента са постъпили и отработени общо 9 (девет) такива сигнала.

Подобни комисии на регионално ниво има и във всички 28 ОДМВР, като техни членове задължително се включват при проверка на сигнали (*Вътрешните правила за работа със сигналите в МВР*), свързани с превишаване на права, злоупотреба с власт, насилие, незаконосъобразни и неетични действия от страна на полицейски служители.

Отговор по т. 27

От страна на ПКПЧПЕ са предприети стъпки за изготвяне на унифициран образец – **Карта за медицински преглед на задържано лице в структурите на МВР.**

Отговор по т. 28

Практиката за освидетелстване на задържани лица на територията на СДВР от Медицински институт на МВР (МИ-МВР) е съгласувана с Министерство на здравеопазването.

МИ-МВР е лечебно заведение по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения, научно-преподавателски и научно-приложен институт за осъществяване на дейността по здравеопазването в МВР. С решение на Министерски съвет МИ-МВР е определен за университетска болница за срока на акредитационната му оценка.

Отговор по т. 29

Случаят е свързан с посещение на 28.09.2017 г. в сградата на РУ Твърдица, където в стая на разследващ полицай е установена бухалка, иззета като веществено доказателство. Правилно е направена констатацията, че има нарушение по отношение съхранението на веществените доказателства (*не е била описана, номерирана и*

пакетирана вещта, освен това тя следва да се съхранява в специално за целта помещение). Служителят е инструктиран относно правилата за съхранение на веществените доказателства.

Изготвен е проект на тема: „Подобряване капацитета на полицията и експертно-криминалистическата дейност, при работа с веществени доказателства в досъдебното производство“ на стойност 3 680 000 евро пред Норвежки финансов механизъм 2019-2021, програма „Вътрешни работи и сигурност“. До края на 2018 година се очаква потвърждение за финансиране на проекта.

Част от дейностите по проекта са свързани с:

- Ремонт и оборудване (строително-ремонтни работи и оборудване) на 10 хранилища за пазене и съхранение на веществени доказателства;
- Изграждане на система за изземване, пакетиране, съхранение и контрол на движението на веществени доказателства чрез въвеждане на автоматизирана система;
- База данни за регистриране, проследяване при съхранение на иззетите веществени доказателства;
- Закупуване на консумативи (пликове, етикети и т.н.) за етиктиране и правилно опаковане, гарантиращо запазването в цялост и физически свойства на ВД и обезпечаване на процесуалната им стойност за осигуряване прилагането на системата за изземване, пакетиране, съхранение и контрол на движението на ВД за периода на проекта.

3. Предпазни мерки срещу малтретиране

Отговор по т. 30

По отношение на основните законови гаранции - право на адвокат, право на уведомяване на близките и право на медицински преглед.

Описаните по-горе права са изрично регламентирани в чл. 15 от Инструкцията за реда за осъществяване на задържане, оборудването на помещенията за настаняване на задържани лица и реда в тях в МВР и задържаните лица могат да се възползват от тях от момента на задържане.

Отговор по т. 31

Съгласно вътрешно-нормативната база при задържане на лице в структурите на МВР, дежурният в Оперативната дежурна част или полицейският орган, задържал лицето, е длъжен незабавно да уведоми лице, посочено от задържания, като най-често това е негов близък роднина, приятел или адвокат.

В т. 6 от Декларацията (*Приложение № 1 към чл. 15, ал. 2 от Инструкцията*) изрично е указано правото на задържаното лице да бъде уведомен член от семейството му или друго заинтересовано лице за неговото задържане.

Отговор по т. 32

По отношение на гарантиране на незабавния достъп до адвокат, от момента на задържането на лицето, проблемите са свързани с нежеланието на лицата, посочени като „служебни защитници“ да се явяват в нощните часове в РУ.

Отговор по т. 33

Процедурата за достъп до лекар е унифицирана, като в чл. 21 от Инструкцията е регламентиран и описан редът за извършване на медицински прегледи.

На практика, при необходимост и желание от страна на задържаното лице, по всяко време на денонощието дежурният от ОДЦ/ОДЧ се свързва с Център за спешна медицинска помощ в съответното населено място.

Отговор по т. 34

Препоръката не може да бъде изпълнена незабавно, тъй като съдебните лекари в страната са твърде ограничени като брой (53-ма съдебни лекари, като 80% от тях са на възраст над 50 години).

Отговор по т. 35

Отговор е даден с отговора по т. 33 и т. 34.

Отговор по т. 36

По отношение на препоръката на всяко от задържаните лица да се предостави хартиен екземпляр от декларацията с неговите права.

В чл. 15, ал. 2 от Инструкцията е записано, че на „задържаното лице попълва декларация в два екземпляра, че е запознато с правата си, както и за намерението си да упражни или да не упражни правата си по ал. 1, т. 2 - 6 (приложение № 1), като първият екземпляр се прилага към заповедта за задържане за съхранение в деловодството на съответната структура на МВР, а вторият екземпляр се връчва на задържаното лице. Отказът на задържаното лице да попълни декларация се удостоверява с подписа на един свидетел“.

Възможно е при извършената проверка задържаното лице да не е имало в себе си декларация, тъй като самият той е отказал или я е унищожил/скрил.

Стартиран е проект на МВР съвместно с някои неправителствени организации, който има за цел изготвянето на рекламни спотове/клипове, насочени именно към разясняване на правата на задържаните лица по достъпен и разбираем начин (чрез анимация по подобие на тази, представяна в самолетите) и чрез превод на различни чужди езици, използвани на територията на страната ни. След изготвяне на съответните продукти (през 2019 година) те ще бъдат презентирани чрез видеоекран (таблет или телевизор) първоначално в някои от РПУ-тата.

Отговор по т. 37

Документацията по задържането на този етап е налична само на български език, но се ползват преводачи за разясняване на правата на задържаните чужденци, а така също незабавно се уведомява дежурният на Министерството на външните работи за задържането на лице, което не е български гражданин, с оглед предаване на съобщението в дипломатическата мисия на съответната държава или тази, която я представлява в Република България.

Отговор по т. 38

При задържането на непълнолетни лица в структури на МВР има специално изградени помещения за тяхното настаняване.

Съгласно чл. 73 от Инструкцията *„специалните помещения за задържане на непълнолетни лица отговарят на следните допълнителни условия:*

- 1. вътрешността е с приветлив и подходящ за възрастта вид;*
- 2. има обособени легла, окомплектовани с постелъчен инвентар (чаршафи, калъфки, одеяла, възглавници), маса, два стола, шкаф за лични вещи, сапун и кърпи;*
- 3. осигурено е постоянно наблюдение от страна на ОДЧ - директно или чрез видеокамера на монитор;*
- 4. има монтирани сигнални бутони за реагиране от страна на задържаните при необходимост;*
- 5. стъклата на прозорците са обезопасени от вътрешната страна с метална мрежа, така че непълнолетните да не могат да ги достигнат;*
- 6. не се допуска наличието на открити електроизточници, остри, режещи, запалителни и други предмети, които биха застрашили здравето и живота на задържаните“.*

Изготвен е проект за подобряване на условията за настаняване на непълнолетни лица в структури на МВР по проект по Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2019-2021 г., програма „Вътрешни работи и сигурност“ на стойност **1 799 000** евро за изграждане на специализирани помещения за оказване на полицейска закрила на малолетни и непълнолетни, за задържане на непълнолетни лица и за изслушване (разпит) на жертви на престъпление. До края на 2018 година се очаква потвърждение за финансиране на проекта.

По проекта са предвидени следните дейности:

- Ремонтни дейности и доставка на оборудване за 84 помещения за задържане на непълнолетни
- Ремонтни дейности и доставка на оборудване за 80 помещения за предоставяне на полицейска закрила на малолетни и непълнолетни.
- Реновиране на 30 специализирани помещения и оборудването им с аудио-визуална техника, микрофони, слушалки, компютри, специални звукоизолиращи стъкла – оперативно огледало (Венецианско стъкло), мебелировка.
- Обучение, съвместно с експерти от Норвежката полиция, на 400 полицейски служители, предоставящи полицейска защита и отговарящи за задържане на

непълнолетни. Обучение на 600 разследващи полицаи, оперативни служители, инспектори от детските педагогически звена за работа с жертви на престъпления. Запознаване с Норвежкия модел за работа с деца - жертви на престъпление.

- Разработване на практически наръчник (ръководство), съдържащ насоки за полицейските служители при провеждане на приятелски (неформален) разпит с жертвата.

Отговор по т. 39

Констатираната положителна насока ще продължи, като системно от ръководни служители към съответните структури на МВР ще се упражнява контрол по отношение оформяне и съхранение на документацията, водена в МВР.

4. Условия на задържане

Отговор по т. 40

МВР работи последователно за подобряване на условията в местата за настаняване на задържани лица. В тази връзка през текущата година (2018 г.) ще бъде извършен основен ремонт на помещенията за задържане на лица в 05 РУ-СДВР, за да бъдат приведени същите в съответствие с изискванията на Инструкцията.

5. Специален дом за временно настаняване на чужденци в Любимец

а. Предварителни бележки

Отговор по т. 43

По време на своя престой в СДВНЧ-Любимец всички настанени чужденци имат право на свободен достъп до процедура за предоставяне на международна закрила. В чл.58 ал.4 от Закона за убежището и бежанците е регламентирано, че когато молбата за международна закрила е направена пред друг държавен орган, той е длъжен незабавно да я изпрати на Държавната агенция за бежанците, която извършва регистрацията ѝ не по-късно от 6 работни дни от първоначалното подаване на молбата.

Съгласно Наредбата за отговорността и координацията на държавните органи, осъществяващи действия по прилагането на Регламент Дъблин и Регламент Евродак (обн. ДВ. бр. 3 от 2008г.), когато чужденец е настанен в специален дом за временно настаняване на чужденци и заяви, че желае да получи международна закрила, длъжностните лица от дирекция "Миграция" - МВР незабавно уведомяват ДАБ - МС, изпращат подадената молба за международна закрила в Република България и копия от документи, удостоверяващи здравословното състояние на чужденеца, като същевременно се създава организация за освобождаването им от дома и предаване на органите на ДАБ-МС в рамките на 6-дневния срок за регистрация на молбата им.

Във връзка с направената препоръка следва да се уточни, че националното законодателство на Република България не регламентира изрично такова отделяне в СДВНЧ на чужденците с подадена молба за международна закрила от останалите настанени мигранти. При наличие на достатъчно свободен капацитет за настаняване на

чужденци в СДВНЧ-Любимец препоръката се прилага.

Отговор по т. 44

Настаняването на малолетни и непълнолетни деца мигранти, придружени от родител или друг възрастен, е регламентирано в Закона за чужденците в Република България като възможност по изключение. Съгласно чл. 44, ал. 9 от ЗЧРБ по изключение, придружени от родител или друго пълнолетно лице малолетни или непълнолетни деца се настаняват в СДВНЧ за срок до три месеца, когато са налице предпоставките за настаняване на пълнолетните им придружители. В СДВНЧ се обособяват помещения за настаняване на малолетни и непълнолетни чужденци с подходящи за тяхната възраст и потребности условия. Принудително настаняване не се прилага по отношение на непридружените малолетни и непълнолетни лица. Мярката се прилага при необходимост поради съблюдаване на принципа за неразделяне на семейството и липса на развита система от резидентни социални услуги за семейства на незаконно пребиваващи мигранти. Ръководството и служителите на СДВНЧ-Любимец приоритетно работят по случаите на настанени пълнолетни лица, които придружават деца, с цел по-бързото им извеждане от дома.

б. Малтретиране

Отговор по т. 45

Всички служители с полицейски правомощия са запознати с нормативната база, касаеща употребата на физическа сила и помощни средства срещу подпис. Провежда се ежемесечно текущо обучение на всички служители от охранителния състав по теми, свързани с изпълнение на полицейските правомощия, употребата на физическа сила и помощни средства. При ежедневните инструктажи на застъпващите полицейски служители се набляга върху хуманното отношение към настанените, недопускане на провокативни действия и спазване на Етичния кодекс. Ръководството на СДВНЧ-Любимец ясно и системно провежда политика за превенция на насилието над и между самите настанени, като следи за стриктното и професионално изпълнение на задълженията от служителите. Провеждат се планови и внезапни проверки по всички постове от ръководния състав, както и ежедневни проверки от взводните командири. Важна гаранция за противодействие на насилието от страна на служители на дома спрямо настанени чужденци е осигуреният свободен достъп на настанените до срещи с ръководството, както и гарантирането на основните им права като правото да подават молби и жалби до началника на СДВНЧ и всички правозащитни държавни институции, правото им да подават сигнали за нередности със съдействието на представителите на международни и неправителствени организации, работещи на терен в СДВНЧ-Любимец (ВКБООН, БХК, МОМ, Каритас, БЧК и други).

Като превантивна мярка за спазване на правата на настанените в СДВНЧ чужденци стриктно се съблюдава изпълнението на поставените задачи за повишаване на професионалната подготовка на служителите, пряко ангажирани в работата си с настанените чужденци и задълбочаване на познанията и уменията им за комуникация и общуване предвид спецификата на целевата група. В тази връзка служителите на отдел

СДВНЧ-Любимец при дирекция „Миграция“ са преминали различни тематични обучения и са участвали в занятия и обучения/семинари по темите като: Стиллове на комуникация и взаимодействие; Специфика на работата в затворена среда; Агресия и справяне с агресията; Методически указания за използването на различните видове помощни средства, технически характеристики и правила за безопасност при употребата и съхранението им от органите на МВР; Психологическа работа с уязвими лица; Особености на работата с лица от други култури; Служебни взаимодействия на служителите за работа с настанени чужденци с психични отклонения и др.

Служители на СДВНЧ-Любимец бяха включени като целева група в изпълнявания от Международна организация по миграция (МОМ) проект, насочен към „Укрепване на националния капацитет на Република България в областта на убежището и миграцията“, финансиран по фонд „Убежище, миграция и интеграция“. През м. май 2017 г. служители на отдела взеха участие в 5 обучения по психо-социална и здравна подкрепа на мигранти, организирани в София и Харманли, с участието на представители на Държавната агенция за бежанците при МС и Българския червен кръст. През м. септември 2017 г. МОМ организира още 5 обучения в рамките на проекта, на тема „Работа с уязвими мигранти и лица, търсещи закрила и защита на човешките права“, които се проведоха в СДВНЧ-София и СДВНЧ-Любимец.

За подобряване на комуникацията с чужденците двама служители от отдел „СДВНЧ – Любимец“ ще преминат езиково обучение по английски език през септември 2018 г., други трима служители предстои да бъдат включени в курс за езиково обучение по арабски език.

Отговор по т. 46

Съгласно Закона за министерството на вътрешните работи (ЗМВР) и подзаконовите нормативни актове, носенето на палки от служителите, осъществяващи функциите по охрана на дома, е част от стандартното полицейско служебно оборудване. В ЗМВР са регламентирани случаите, в които е допустимо използването на помощни средства, като това са изключителни случаи.

ЗМВР

Чл. 85. (1) При изпълнение на служебните си задължения полицейските органи могат да използват физическа сила и помощни средства само когато това е абсолютно необходимо при:

- 1. противодействие или отказ да се изпълни законно разпореждане;*
- 2. задържане на правонарушител, който не се подчинява или оказва съпротива на полицейски орган;*
- 3. конвоиране на лице или при опит то да избяга, да посегне на своя живот или на живота и здравето на други лица;*
- 4. оказване съдействие на други държавни органи или длъжностни лица, включително на контролорите на Европейската комисия, на които противозаконно се пречи да изпълняват задълженията си;*
- 5. нападения срещу граждани и полицейски органи;*
- 6. освобождаване на заложници;*

7. *групови нарушения на обществения ред;*
8. *нападения на сгради, помещения, съоръжения и транспортни средства;*
9. *освобождаване на незаконно заети обекти, ако им е разпоредено от компетентен орган;*
10. *вземане на мерки за осигуряване на лична безопасност по чл.75, ал.2.*
 - (3) *Помощни средства са: белезници, усмирителни ризи, палки и прибори; химически вещества, утвърдени от министъра на здравеопазването; служебни животни - кучета и коне; халосни патрони, патрони с гумени, пластмасови и шокови куришуми; устройства за принудително спиране на превозни средства; устройства за отваряне на помещения, светлинни и звукови устройства с отвличащо въздействие; водометни и въздухоструйни машини; бронирани машини.*
 - (4) *Редът за употреба на физическа сила и помощни средства се определя с наредба на министъра на вътрешните работи.*

Съгласно чл.6, т.3 от Инструкция № 8121з-929 от 2 декември 2014 г. за патрулно-постова дейност, тази дейност се изпълнява и с помощни, защитни средства и въоръжение. В чл. 49, ал.1 от същия акт е посочено, че полицейските органи изпълняват патрулно-постова дейност с разпоредените униформено облекло, отличителни знаци и оборудване, включващо задължително:

1. оръжие (пистолет) и боеприпаси;
2. помощни средства (белезници и палка);
3. средства за свързка.

Отговор по т. 47

Настаняването на чужденците става съобразно техния пол, семейно положение и медицински нужди. Настаняването на жени и деца се прави само в едно от отделенията на блок 2. Отделението е обособено за семейства, включващи семейства с деца (с двама родители/придружители или с един родител/придружител, независимо от пола). Според наличния капацитет на дома чужденците споделят големи спални помещения, което до известна степен води до някои неудобства за самите тях, но до момента няма индикации от настанените лица това да е довело до сериозни проблеми или поставянето им в някакъв вид опасност. При настаняването се взема предвид и при възможност се съблюдава в едно спално помещение да се настаняват лица с еднакви националности и/или религиозна принадлежност, но това обстоятелство не винаги е определящо за осигуряване на спокойна атмосфера в спалните помещения, тъй като в някои случаи междуличностните проблеми между гражданите на трети страни от еднаква националност водят до нарушаване на реда.

Задоволяването на нуждите на лица от уязвими групи (непълнолетни, бременни, лица с увреждания или хронични/специфични заболявания) е основен приоритет в дейността на персонала на дома. Тези лица подлежат на специални грижи от страна на служителите, работещи в СДВНЧ – интервюисти, психолози, медицински работници, охранителен състав. Лицата със специфични медицински нужди се настаняват в Медицинската служба на дома (бременни жени, хора с увреждания и хронични

заболявания) с цел непрекъснато наблюдение от страна на медицински лица. На болните лица с хронични заболявания се осигурява подходяща за техните нужди диетична храна и лечение.

С лицата от тази категория ежедневно работят психолозите от Института по психология – МВР с месторабота в СДВНЧ, които следят състоянието им и предоставят своевременно информация на ръководството на домовете. Всяка възникнала необходимост на лицата със специфични изисквания се разглежда и обезпечава приоритетно. Стремещът е максимално да се намали престоят на лица от тази категория в СДВНЧ.

в. Условия на задържане

Отговор по т. 48

Във връзка с дадените в доклада коментари за лошите материални условия в дома и липсата на организирани занимания на настанените чужденци, следва да бъде отчетен фактът, че в последните години вследствие на усложнената миграционна обстановка, отдел СДВНЧ- Любимец, функционира в условията на настаняване над капацитета, средно в рамките на 60% - 70% над максималните възможности за настаняване. Република България е външна граница на ЕС, която поема миграционния натиск от началото на кризата в Близкия Изток и е част от Западно-балканския маршрут, ползван като трасе за мигрантския поток в посока западно-европейските страни. Това обстоятелство е определящо за високия ръст на настаняванията/освобождаванията от СДВНЧ-Любимец. Това доведе до бърза амортизация на материалната база в дома и до влошаването на битовите условия в него. В тази връзка бяха предприети мерки в посока подобряване на условията на настанените чужденци, в това число и чрез изпълнението на дейности, финансирани по механизма за Спешна помощ по Фонд „ Убежище, миграция и интеграция“.

Ежедневно се полагат усилия от персонала за поддържане на добро хигиенно състояние на дома, като се обръща специално внимание на помещенията, обитавани от чужденците. Приоритет е подобряване на материалните условия на настанените чужденци, като през месец август 2017 г. се извърши основен ремонт на баните в Блок 2, които ежедневно се почистват и дезинфекцират. През настоящата 2018 г. по Споразумение № НОМЕ/2016/AMIF/AG/EMAS/0044 „Укрепване на националния капацитет на Република България в областта на убежището и миграцията“ предстои да бъде извършен ремонт и на спални помещения, тоалетни и трапезария в Блок 2, където са настанени чужденците, като ремонтните дейности ще приключат в края на месец септември 2018 г. Динамиката на настаняванията, липсата на хигиенни навици и големият брой обитатели са определящи за състоянието на общите помещения, въпреки полаганите усилия от персонала. До момента не са идентифицирани ефективни механизми за мотивиране на настанените да опазват предоставеното им имущество и да се грижат за личната си хигиена и тази в общите помещения.

Във връзка с обезпаразитяването и борбата с дървеници до момента са извършвани периодични посещения от специалисти от Медицинския институт на МВР и същите са извършили необходимите действия по дезинфекция, дезинсекция и дератизация, съобразно изискванията на Наредба №3 на МВР за ДДД в обществените сгради и такива със специално предназначение. Периодично в дома се извършва обработка с необходимите препарати от специалистите на Медицинския институт на МВР. Във връзка с борбата с дървениците, като превантивни действия по предотвратяването на разпространението им са подменени дюшеците на настанените, като на същите веднага е осигурен необходимият нов постелен инвентар. Спазвайки стриктно препоръка на здравните инспектори от Държавен здравен контрол регулярно се подменя спалното бельо на настанените и същото се обработва на 60° С. През 2017 г. по Споразумение № НОМЕ/2016/AMIF/AG/EMAS/0044 „Укрепване на националния капацитет на Република България в областта на убежището и миграцията“ в отдел СДВНЧ – Любимец са доставени 300 броя дюшеци, 1395 броя спални комплекти, 1500 броя одеяла и 1950 броя възглавници, които са предвидени за нуждите на настанените чужденци, но към момента същите не са предоставени за употреба, поради факта, че съгласно вътрешните правила, срокът на ползване на постелното имущество все още не е изтекъл. Предоставеното за ползване постелно имущество е в добро хигиенно състояние. Относно критиката на КПИ за лошото състояние на мебелите, ползвани от чужденците /разнебитени легла, шкафчета/, в дома всекидневно се извършва поддръжка и контрол на материалното състояние на наличния инвентар, като при необходимост своевременно се вземат мерки и се извършва ремонт. Мебелировката, предоставена на чужденците за ползване е здрава и подходяща за техните нужди. През последните месеци в дома е създадена организация по боядисването на част от спалните помещения в Блок 2.

По проект № НОМЕ/2016/AMIF/AG/EMAS/0044 „Укрепване на националния капацитет на Република България в областта на убежището и миграцията“ през 2017 г. в дома са били доставени перални и сушилни машини, медицински продукти, хигиенни материали, консумативи и лични предпазни средства и са били осигурени средства за издръжка на дома.

След приключването на предстоящия ремонт на постовеите, за да се подобри достъпа на чуждите граждани до тоалетните през тъмната част на денонощието ще има нов режим, като насоката е заключването по стаите да бъде само в периода от 23.00 часа до 01.00 часа, при което чужденците да имат достъп да тоалетните през нощта. До момента, а и за в бъдеще, не е предвидено стаите в отделението, в което са настанени семействата с деца, да се заключват през тъмната част на денонощието.

Отговор по т. 49

При настаняването на деца до 3- годишна възраст, в отдел СДВНЧ- Любимец има достатъчно осигурени пелени за кърмачетата и други санитарни принадлежности за настанените жени, които се предоставят за ползване от нуждаещите се. При настаняването всеки един чужденец получава санитарен пакет, като при необходимост от осигуряване на лични вещи от първа необходимост (бельо, дрехи и обувки), на

настанените се предоставят такива вещи от дарения чрез неправителствени организации.

Отговор по т. 50

Относно ежедневната доставка на готова храна същата се доставя на място, като храната отговаря на изискванията за здравословно хранене. Същата е разнообразна, включваща месни, млечни продукти, хлебни изделия с намалено съдържание на мазнини и сол. Всекидневно се доставят пресни плодове и зеленчуци. Същата се доставя на порции в кутии за еднократна употреба, със съответните прибори за хранене, поставени в изотермични съдове, осигуряващи запазването на първоначалната температура на продукцията.

Отговор по т. 52

По отношение на изграденото фургонно селище - във всяко едно от тези помещения има осигурен климатик. Предстои свързването на фургоните към електрическото захранване, за да се осигури функциониращо отопление и вентилация.

Отговор по т. 53

По отношение на посочените препоръки в параграф 53 от доклада, през 2018 г. по Споразумение № НОМЕ/2016/AMIF/AG/EMAS/0054 „Подобряване на условията в приемателните центрове за граждани на трети страни в Република България“ предстоят да бъдат изпълнени дейности, които ще подобрят материалните условия за престой на настанените в посока организация на свободното им време и възможности за включване в различни занимания. Предстои изпълнението на следните дейности:

- „Доставка и монтаж на четири 40 инчови видео стени, две компютърни конфигурации и окабеляване на пост 4 и пост 5“, като на видео стените ще се публикува актуална информация за правата и задълженията на настанените чужденци на различни езици, което ще осигури тяхната информираност на разбираем език;

- „Осигуряване на оборудване за телевизионни стаи за граждани на трети страни“, като в отдела в Любимец ще бъдат доставени и монтирани 6 броя телевизионни приемника и 6 броя сателитни приемника, така че настанените чужденци да имат достъп до програми на разбираем за тях език. Разположението на телевизорите е съобразено с това всеки един от настанените да има достъп до телевизия;

- „Доставка и монтаж на оборудване за вътрешни спортни зони“, включващо доставката на 5 броя тенис маси и оборудване на зала за фитнес.

Относно липсата на детски площадки и подходящи играчки за децата, в процес на реализиране е изграждането и оборудването на открита площадка за игра, с две обособени зони - за деца от 0 - 3 години и деца от 4- 12 години. Предвидено е същата да бъде с мека настилка и оборудвана с пързалки, въртележки, люлки, както и с пейки за родители. По всички изброени и заложиени дейности по Споразумение № НОМЕ/2016/AMIF/AG/EMAS/0054 „Подобряване на условията в приемателните центрове за граждани на трети страни в Република България“ предстои сключването на договори и съответно реализирането на дейностите преди края на 2018 г.

От началото на 2018 г. в дома ежедневно се провеждат образователни занимания с настанените чужденци, организирани от представители и доброволци на неправителствената организация Каритас София. Оборудвани са стаи с необходимата литература на различни езици, учебни помагала и пособия. Организирано е изучаването на български и английски език за възрастни и деца.

г. Здравеопазване;

Отговор по т. 54/55/56

На настанените в СДВНЧ чужденци се осигурява непрекъснато 24-часово медицинско обслужване в Медицинските служби в домовете. Това обслужване се осъществява от специалисти на Медицински институт на МВР, които изпълняват служебните си задължения в СДВНЧ. Служителите на медицинските служби са лекари и фелдшери от мъжки и женски пол, като при възможност или по изрично искане на настанените жени медицинските прегледи са осъществяват от лица от същия пол.

Чужденците преминават задължителни медицински прегледи, както при настаняване, така и при освобождаването си от дома. Освен тези задължителни прегледи медицинските специалисти оказват помощ на всеки настанен чужденец, който се обърне към тях за провеждане на медицински преглед. На медицински преглед се подлагат и чужденци по предложение на служителите в дома, които работят ежедневно с тях и имат наблюдение върху тяхното здравословно състояние.

Медицински институт-МВР има договорни отношения с МБАЛ- Харманли, ДКЦ-Свиленград и УМБАЛ-Хасково. При необходимост и по преценка на медицинското лице в СДВНЧ- Любимец, чужденецът се изпраща за консултация и за специализирано лечение в някое от посочените здравни заведения. След извършен преглед или лечение, МИ- МВР плаща на съответното здравно заведение чрез издадена надлежна фактура. Няма случаи, в които чужденци да заплащат за своето лечение. От медицинска служба при отдел СДВНЧ- Любимец се водят амбулаторни журналы, където всяко едно от посещенията на настанените чужденци се отразява. Определя се диагнозата и се вписва назначеното лечение.

Основни лекарства за нуждите на настанените се отпускат периодично по заявка от Медицински институт на МВР. При специфични случаи и наличие на редки заболявания се търси съдействие от неправителствени организации като БЧК, които разполагат с ресурси за предоставяне на дарения на лекарства на чужденците. Има случаи и на хронични заболявания / диабет, епилепсия, хипертония/, в които при самото настаняване чужденците носят със себе си собствени лекарства и продължават с тях терапията си в дома. До момента няма случай в отдел СДВНЧ- Любимец, в който на нуждаещ се чужденец да не са осигурени лечение или лекарства.

Психологична помощ

Психологичното осигуряване в СДВНЧ - Любимец се осъществява от 2 служители – психолози от Института по психология – МВР, с месторабота в дома, които провеждат психологична работа както със служители на дома, така и с настанени чужденци в дома.

Регулярните дейности на психолозите се обособяват в няколко основни групи:

- Превантивни дейности, свързани с установяване на проблемни ситуации, предотвратяване на рисково поведение и оказване на психологична подкрепа;
- Ежедневна работа с личните дела на чужденците;
- Обсъждане на случаите в рамките на психологичния екип;
- Обмен на информация със служители от различни звена на дирекция „Миграция” с месторабота СДВНЧ-Любимец и със служители на Дома по отделните казуси;
- Съвместни дейности с представители на неправителствените организации.

Провежданите събеседвания с настанените целят установяване на общото психично и емоционално състояние на чужденците, прогнозиране протичането на адаптационните процеси, възможни прояви на рисково поведение и предложения за предприемане на подходящи действия.

Изолираната среда, културните различия и принудителното отнемане на свободата на чужденците, многократно увеличават психологическия ефект и на най-незначителните негативни стимули, с които те се сблъскват. Всичко това е предпоставка за непрекъснатата консултативна дейност и беседи с настанените лица.

Специализираната психологична подготовка на служителите от СДВНЧ-Любимец се реализира чрез тренинги в рамките на професионалната подготовка без откъсване от работа. При обученията се използват интерактивни методи, презентации, работа по казуси и др., което подпомага процесите на дискусии и обратна връзка. Въведени са теми, които са насочени към спецификата на взаимодействието и разбирането на особеностите на настанените граждани от трети страни, респективно - подхода към тях.

В края на 2017 г. бе идентифицирана необходимост от разработване на Методика за социална работа с настанените чужденци, която ясно да регламентира механизма на изпълнение на длъжностните задължения на интервюистите по направление социална подкрепа и взаимодействие с настанените. Експерти-психолози от Институт по психология-МВР разработиха Методиката, която бе въведена като модел на работа в СДВНЧ. Екип от психолози към ИП-МВР проведе обучение по прилагане на методиката на екипа интервюисти. След като бяха утвърдени образците на документи към Методиката, същата вече се прилага в работата на служителите. Въведеният алгоритъм на работа осигурява прилагането на индивидуален подход при взаимодействието на интервюистите с настанените чужденци както при първоначална оценка на потребностите им с цел планиране на съответните мерки за подкрепа, така и при последващата работа с тях.

В някои специфични случаи се търси съдействие от специализираните екипи на неправителствените организации, работещи на терен в подкрепа на мигрантите. Много добро взаимодействие е постигнато с мобилния екип на МОМ, включващ психолог, юрист и социален работник, който има готовност да се отзове при заявка от страна ръководството на дома. При идентифицирана необходимост от специализирана психиатрична помощ за настанен чужденец, такава се осигурява чрез здравните заведения за доболнична помощ, с които МИ-МВР има сключен договор за обслужване или от психиатри, осигурени от партньорски неправителствени организации.

д. Други въпроси, пряко свързани с мандата на КПИ

Отговор по т. 58

При настаняването си, всички чужденци се запознават с Правилника за вътрешния ред (ПВР) на разбираем за тях език срещу подпис. Към момента ПВР е преведен на английски език, арабски, пашу и фарси. Със съдействието на ВКБООН конкретни извадки от документа, касаещи основни права на настанените и реда за упражняването им в дома, бяха преведени на 6 езика и разпространени чрез информационните табла, като е създадена организация за тяхната подмяна в случай на захабяване или скъсване. За тези от чужденците, които не могат да четат или комуникацията е затруднена поради езикова бариера, се търси съдействие от квалифицираните преводачи на БХК, ВКБООН, ДАНС и МОМ, с чиято помощ се провеждат беседите и информационните срещи. Всеки настанен има осигурен ежедневен достъп до служителя (интервюист), водещ неговия случай, към когото може да се обръща с въпроси от различен характер – като търсене на информация във връзка с настаняването и правата му, задоволяване на здравни, социално-битови или други потребности.

Отговор по т. 59

Системата за правна помощ на настанените чужденци в СДВНЧ към дирекция „Миграция“ включва следните способности:

- **Безплатна правна помощ, осигурена от държавата, по реда и при условията на Закона за правната помощ.** В обхвата ѝ се включват консултация с оглед постигане на споразумение преди започване на съдопроизводството или за завеждане на дело, подготовка на документи за завеждане на дело и процесуално представителство;

Закон за правната помощ

Чл. 23. (2) Системата за правна помощ обхваща и случаите, когато обвиняемият, подсъдимият или страната по наказателно, гражданско или административно дело не разполага със средства за заплащане на адвокат, желае да има такъв и интересите на правосъдието изискват това.

- **Безплатна правна помощ от адвокати, които са представители на различни неправителствени и международни организации** - БХК, Глас в България, фондация „Достъп до права“, МОМ и ВКБООН;
- **Адвокати на свободна практика**, които чужденците наемат по собствена воля.

Отговор по т. 60

Осигурени са средства по фонд „Убежище, миграция и интеграция“ за финансиране на дейности, свързани с осигуряване на преводачески услуги, включително и за редки езици. В ход е процедура по сключване на договор с изпълнител на дейността.

Институции на подчинение на Министерството на правосъдието

Българската държава отдава голямо значение на препоръките и констатациите на КПИ и желае да продължи успешното си сътрудничество и в бъдеще. Усилията, които България полага за недопускане и предотвратяване на изтезанията, нечовешкото или унижително отнасяне или наказание, ще допринесат съществено за изграждане на положителния образ на страната пред международната общност.

Сериозните усилия за реформиране на българската пенитенциарна система започнаха малко преди постановяването на пилотното решение по делото „*Нешков и други*“ срещу България и публичното изявление на КПИ. Нуждата от реформиране на системата беше възприета от българските власти като въпрос от национално значение и ключова за водене на успешна наказателна политика. През декември 2014 г. Отделът за изпълнение на решенията на ЕСПЧ към Съвета на Европа и българското Министерство на правосъдието (МП) организираха Кръгла маса в София. На това събитие присъстваха представители на всички институции и организации с познания и опит в областта на пенитенциарната система; впоследствие те взеха участие в работните групи в МП, които бяха създадени, за да изпълнят препоръките на КПИ и решението на Европейския съд. Предприетите мерки могат да бъдат разделени на законодателни, практически и концептуални.

Законодателните промени въведоха различни и по-гъвкави правила за първоначално разпределение и преместване на лишени от свобода, условно предсрочно освобождаване, компенсаторни и превантивни средства за защита. Прехвърлянето на повече правомощия на началниците на затвори беше ключов момент на реформата. Целта беше да се подобри ефективността в системата. Повече правомощия също така означава повече отговорност и по-засилен контрол. Друга голяма цел на реформата беше овластяване на прокурорите с повече правомощия да се намесват във всички етапи на взимане на решения от администрацията на местата за лишаване от свобода, когато става дума за индивидуални права или защита на публичния интерес, включително в случаите на преместване и смяна на режима. Основната цел беше да се осигури строг контрол върху началниците на затворите с цел превенция на корупция и на произвол. Фактът, че почти всички актове на затворническата администрация подлежат на контрол от страна на административния съд, както и определянето на този съд за компетентен по отношение на компенсаторното и превантивно средство за защита, представляват така необходимата съдебна гаранция срещу произвол. Препоръките в решението „*Нешков и други*“ и други послужиха като водещ ориентир при създаването на новите компенсаторни и превантивни средства за защита (новите части шеста и седма от ЗИНЗС). Двете производства бяха създадени, за да осигурят на лишения от свобода лесен достъп до съд, бърз отговор на оплакванията му, както и прехвърляне на тежестта на доказване върху ГДИН или началника на затвора.

Практическите мерки се изразяват в засилен диалог между централните органи в системата, включително ресорният заместник-министър на правосъдието, и съответните затвори. Продължаващите ремонти в затворническата инфраструктура и

съществуващите проекти с национални и външни партньори също допринасят за пълното прилагане на продължаващата реформа.

Концептуално, генералният подход към ролята на наказанието, като средство за поправка на лишения от свобода, е последователно посочван и подчертаван. Както често се обяснява в публичното пространство, фокусът на всички мерки трябва да остане върху поправянето на лишените от свобода и създаването на онези качества у тях, които ще им помогнат да се реинтегрират в обществото като пълноценни и зачитащи закона граждани.

В резултат на всичко горепосочено, понастоящем имаме около 6800 лишени от свобода при капацитет на системата от около 8500 места. За сравнение, през 2013 г. имахме близо 9400 лишени от свобода. Днес имаме 825 задържани под стража, докато капацитетът на арестите в страната е за около 1000 задържани. Също така положението на най-проблематичните и пренаселени затвори, тези във Варна и Бургас, се подобри значително с откриването на две затворнически общежития към тях и продължаващите ремонти в основните сгради. Има сериозни планове за нов затвор в София, а ремонти на пенитенциарната инфраструктура има или се планират почти навсякъде, финансирани с бюджетни средства и ресурси по линия на Норвежкия финансов механизъм. През 2018 г. бяха одобрени проекти за ремонт в София. Някои арести бяха затворени, други - преместени в затворите, значително ремонтирани или построени напълно нови такива.

Тази реформа беше изключително подпомогната от препоръките и силната подкрепа от страна на КПИ, чието сътрудничество е високо ценено от българските власти. Същата беше подпомогната от Отдела за изпълнение на решенията на ЕСПЧ към Съвета на Европа. Препоръките на Комитета на министрите също бяха взети под внимание при обмислянето на националните мерки. Реализираха се и проекти, развити с подкрепата на Отдела за сътрудничество към Съвета на Европа, които направиха преминаването към новите правила и процедури по-лесно. Пенитенциарна система получи силна подкрепа от норвежките си партньори по линия на Норвежкия финансов механизъм. Сътрудничеството с тях беше изключително успешно, нови важни проекти се развиват в момента, включително проект за изграждане на нов затвор в София, с обучителен център към него, още ремонти на арести и затвори, както и по-ефективно прилагане на алтернативните наказания.

Постигнат е значителен прогрес по отношение на населеността в затворите и затворническите общежития от закрит тип. Подготвена е национална стратегия и план за действие за подобряване на медицинските грижи в затворите в контекста на проект „Подкрепа за изпълнението на решенията на Европейския съд по правата на човека и на стандартите и препоръките на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание в България (Реформа в затворите)“ на Доверителния фонд за правата на човека, имплементиран със съдействието на Съвета на Европа. С оглед на мащабите и дългосрочния характер на проблемите е важно националната стратегия и планът за действие да бъдат приети и въведени бързо. По същия проект са разработени обучителните програми за забрана на

изтезанията и нечовешкото отношение като началниците на затворите и персоналът са обучени за предотвратяване и противодействие на малтретирането, за справяне с междузатворническото насилие и борбата с корупцията в затворите, подобро е третирането на осъдените лица в затворите (с фокус върху уязвимите групи) чрез въвеждането на специфични програми за рехабилитация.

Приемаме за обективни и настоящите констатации. Считаме за конструктивни препоръките за отстраняване на допуснатите слабости и за позитивна промяна в отношението на държавата и обществото към съществуващите проблеми в управлението на затворите и арестите и в третирането на настанените в тях лишени от свобода. Коментарите в настоящето изложение нямат за цел да омаловажат или подложат на съмнение направените констатации и препоръки, а да определят реалната перспектива за промяна и ресурса, с който системата на местата за лишаване от свобода разполага за нейното осъществяване.

1. Предварителни бележки

Отговор по т. 63

По отношение на изложеното в т. 63 от Доклада на КПИ, че електронният мониторинг на лишени от свобода изтърпяващи наказания в общежития от открит тип не е изпълняван по време на посещенията на КПИ, поради обществена поръчка за закупуване на оборудването, бихме искали да предоставим на Вашето внимание следната информация:

В изпълнение на дейност 2 по проект „Модернизиране на пенитенциарната система в България“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ) чрез Европейския социален фонд след проведена обществена поръчка на 08.02.2018 г. в ГДИН е сключен Договор с избрания изпълнител КОНСОРЦИУМ „СУПЕРКОМ АБАТИ БЪЛГАРИЯ“ ДЗЗД.

Срокът за изпълнение на договора е 9 (девет) месеца от датата на неговото сключване и включва всички дейности по доставка, инсталиране, тестване и внедряване на Система за електронно наблюдение (СЕН) с включени параметри за изграждане на цялостна платформа, включваща хардуер и софтуер, поддържащо обучение за инсталиране и диагностика, консумативи, гаранционна поддръжка и обучение на персонала на ГДИН.

Към настоящия момент текат активни действия и от двете страни – Изпълнител и Възложител по извършване на заложените дейности, като имаме уверение от страна на Изпълнителя, че системата ще бъде внедрена в експлоатация в рамките на договорения срок, който изтича на 08.11.2018 г.

Отговор по т. 64

Като цяло ситуацията с настаняването на лишени от свобода в Затвора гр. Бургас се е подобрила и се прави всичко възможно нормата от 4 кв. м. на лишен от

свобода да се спазва. Обновената зона предлага добри материални условия, съобразени с Европейските правила за затворите. Помещенията за осъдените на доживотен затвор, както и наказателните килии в корпуса на затвора, са основно ремонтирани, отговарят на европейските минимални изисквания за затворите като размери, площ и условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. Във всички помещения функционира самостоятелен санитарен възел с тоалетна и мивка с течаща вода. Осигурена е възможност за престой на открито минимум 2 часа на ден, има новоизградена открита спортна площадка и спортни уреди на местата за престой на открито. Има постоянен достъп до свеж въздух в спалните помещения през отваряеми прозорци и вентилационна система в тоалетните.

Условията в ареста към затвора също отговарят на европейските минимални изисквания като размери, площ и условия.

Помещенията в затворническо общежитие (ЗО) „Дебелт“ (закрит тип), притежават самостоятелен санитарен възел с баня и тоалетна и минимум 4 кв. м. площ на човек. В помещенията лишените от свобода се настаняват по 4 души, а само едно помещение (с двойно по-голяма площ) е за 8 лишени от свобода. Създадена е организация, чрез която всички случаи на дефекти по строителството да бъдат докладвани своевременно и отстранявани със собствени сили или там където има гаранция - от изпълнителите. Усилията в тази посока продължават, като предстои реконструкция и ремонт на пети жилищен етаж на корпуса (зоната на училището) и цялостна реконструкция на ЗО „Строител“. В ЗО „Дебелт“ се работи за пълното усвояване на капацитета, като се довърши реконструкцията на корпус „С“.

Категорично заявяваме, че всички ремонтни дейности, които делегацията видя при посещението си в корпуса на затвора, са приключили.

Делегацията е отбелязала, че ситуацията в пенитенциарната институция Затвор град София като цяло се е подобрила от посещението през 2015 година. Значително се работи по подобрието на материалните и битови условия, при които пребивават лишените от свобода и задържани лица. Активно се работи по отношение осигуряването на официалната норма от 4 кв. м. на лишен от свобода, достъпа до естествена светлина и вентилация. ГДИН полага непрекъснато усилия в рамките на определения за институцията бюджет да подобрява битовите условия в местата за лишаване от свобода. Към момента се извършват ремонтни дейности по отношение подмяната на старата дограма и замяната ѝ с нова PVC, както и локализирането на пренаселването. В сградата, в която са настанени чуждестранни лица в Затвора гр. София, описаните строително-монтажни дейности по ремонта са извършени, в това число ремонт на покрив, водоснабдителни и канализационни тръби в баните, полагане на фаянс и нови тоалетни чинии и казанчета, шпакловка, боядисване и полагане на нови настилки в помещенията, като към настоящия момент са останали 6 броя помещения за довършване. Сменена е дограмата във Втора, Пета и Дванадесета група, корпусът за чуждестранните граждани се ремонтира цялостно. Поставен е нов фаянс и плочки в санитарните помещения, извършена е шпакловка и положен нов латекс. Към момента е обявена процедура по реда на Закона за обществени поръчки (ЗОП) за

реконструкция на покрива и подпокривното пространство, саниране и смяна на дограма на централен корпус – северно крило на Затвора гр. София.

Отговор по т. 65

Корупцията е уродливо явление за цялото общество, но в затворите, ЗО и арестите е със сериозни последици, поради това е обяснима проявената загриженост от страна на КПИ и множеството препоръки за нейното разкриване, предотвратяване и превенция. Следва да се отбележи, че този въпрос стои неотменно на вниманието на пенитенциарните администрации и се предприемат решителни действия. Актуализирана е „Стратегия за превенция и противодействие на корупцията в ГДИН и териториалните ѝ служби”. Тя отчита установените и анализирани в практиката на затворите, арестите и пробационните служби индикатори за корупционен риск сред служителите.

В учебното съдържание на курсовете за първоначална подготовка на новоназначените служители са въведени нови модули - за превенция на корупционното поведение, като темата присъства неизменно и при провеждането на всички курсове за преподготовка на служители.

По отношение констатациите на КПИ, направени в т. 65 от доклада, свързани със случаите на корупция в пенитенциарната система, няма категорично установен случай на корупция сред служителите от надзорно - охранителния състав на арестите при Областна служба „Изпълнение на наказанията“ – София. За недопускането на такива случаи се обръща особено внимание, като в плана за служебната учебна година са предвидени занятия на тема стратегия и практически насоки за превенция на корупцията и други форми на отклоняващо се поведение сред служителите на ГДИН. При провеждане на ежедневния инструктаж на наряда ръководният състав полага допълнителни усилия да фокусира вниманието на надзирателите за установяване на нулева толерантност към всяко поведение или отношение, което би могло да се приеме като форма на корупция. Мерки от аналогичен характер се прилагат и с цел недопускане на унижително и нечовешко отношение към задържаните лица.

По въпроса за корупцията на служителите е заявена нулева толерантност от страна на ръководството. В началото на 2018 г. в затворите в София, Варна и Бургас е проведено обучение на тема „Стратегия и практически насоки за превенция на корупцията в местата за лишаване от свобода“, в което са участвали служители от различни направления. Те се запознават с действителни случаи и с техните последици. Отделно от това при констатиране на случай с корупционно поведение надзорно-охранителният състав се запознава на сутрешните инструктажи с всеки конкретен случай и с последиците.

2. Малтретиране/жестоко или нехуманно отношение

Отговор по т. 66

Декларираме ясно и категорично, че ръководствата на местата за лишаване от свобода провеждат твърда и последователна политика на нулева толерантност към малтретирането, както от страна на персонала към лишените от свобода, така и по отношение на междузатворническото насилие.

На новопостъпилите лишени от свобода се изготвя оценка на риска от рецидив и оценка на риска от вреди. Сериозен акцент се поставя на риска от вреди за самия себе си - суицидът или самоубийството, като преднамерен акт на отнемане на собствения живот или в резултат на психическо заболяване, или като последица от други мотиви, които може да надделеят над инстинкта да продължиш да живееш. Самоувреждането като умишлен акт, опасенията от уязвимост и други рискови фактори, се анализират още на входа. Относно риска от вреди за другите изключително значение се придава на наличието на епизоди на насилие в миналото, нееднократното импулсивно поведение, затрудненията за справяне при стрес, садистичните и параноидни черти на лицето. Посочените фактори влияят върху управлението на риска от вреди и са включени в разработени програми за управление на риска.

Случаите на междузатворническо насилие обикновено са в резултат на възмездни услуги и размяна на вещи, взаимоотношения преди постъпването в затвора, битови проблеми, свързани с ограничеността на територията, на която са настанени. Всички случаи се регистрират и докладват на началника на затвора или поправителния дом, като за участниците се извършва проверка и се изготвя становище от инспектор социална дейност и възпитателна работа на групата. Същите се приемат като тежко дисциплинарно нарушение, за санкционирането на които се прилага цялата строгост на закона. Физическа саморазправа между лишените от свобода се установява и от наблюдения на служителите, при което се извършва медицински преглед, резултатите от който се отразяват от лекар, който описва подробно физическите наранявания. По всички случаи на видими наранявания се извършват проверки. След приключване на дисциплинарната преписка и при наличие на данни за престъпление от общ характер, същата се изпраща на съответната прокуратура за образуване на досъдебно производство. Ако престъплението е от частен характер, на пострадалия се дават указания при изразено желание за реализиране на наказателна отговорност. Сред мерките, които се предприемат по отношение междузатворническото насилие са и възпитателните въздействия, осъществявани от персонала по рехабилитация на лишените от свобода.

Провежда се активна работа по отношение предприемането на бързи и ефективни действия в случаите на установено насилие между лишени от свобода, както и адекватното предотвратяване на подобни ситуации. В контекста на проблема за „малтретирането/жестоко и нехуманно отношение“ и насилието между лишени от свобода и с цел служителите да бъдат проактивни и мотивирани по проблема, е проведено обучение на служителите по темите „Превенция на малтретирането и

междузатворническото насилие“, „Етични и организационни ценности - „Етичен кодекс на служителя“; „Национално и европейско законодателство и стандарти в сферата на изпълнение на наказанията в контекста на спазване на човешките права“. Осъществява се активно взаимодействие между служителите от секторите и различните направления на дейност с цел подобряване на резултатите в работата. В тази връзка група от служители работещи в различни звена в Затвора гр. Варна (инспектори по надзорно-охранителна дейност, инспектори по социални дейности и възпитателна работа), взеха участие в проведен семинар - тренинг в гр. Пловдив, на тема „Обучителна програма за малтретирането, междузатворническото насилие и корупцията“, проведено в подкрепа на изпълнение на решенията на ЕСПЧ и стандартите и препоръките на КПИ за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото и унижително третиране на лишените от свобода, с последващо обучение на служителите в съответните поделения по поставените въпроси.

Отговор по т. 67

Във връзка с констатациите в т. 67 „...че насилието между лишени от свобода остава сериозен проблем в много от посетените затвори, особено в затворите в София и Варна“, бихме желали да предоставим следното становище:

В духа на европейските ценности Народното събрание на Република България прие промени в Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) (Обн., ДВ, бр. 13 от 7 февруари 2017 г., в сила от 7 февруари 2017 г.). Сред въведените промени приоритетно място заемат разпоредбите, относно дефиницията и защитните механизми срещу изтезанията, жестокото и нечовешко или унижително отношение по отношение на лишените от свобода. Въведени са нови правила за първоначално разпределение на лишени от свобода като мярка за справяне с пренаселеността в местата за лишаване от свобода; значителни промени при процедурата за условно предсрочно освобождаване; официално потвърждение на нормата от 4 кв. м. място за един лишен от свобода като стандарт във всички пенитенциарни институции, независимо от вида, режима и категорията на лишените от свобода; въвеждане на задължително годишно преразглеждане (от началниците на затворите) на решенията по отношение на режима за всеки осъден на доживотен затвор; въвеждане на лични и конфиденциални медицински досиета за всички лишени от свобода.

Относно проблема за малтретирането и междузатворническото насилие е взето отношение в отговора по предходната т. 66 от коментарите на КПИ.

Началниците на затвори провеждат последователна политика по посока ограничаване и контролиране проявите на малтретиране и насилие между лишените от свобода, като принципите се залагат още в процеса на първоначална подготовка на новопостъпилите служители и продължават с последващи обучения. Създава се нужната организация за своевременно попълване на незаетите щатни бройки на служители от надзорно-охранителния състав и социални работници. Провежда се активна работа по отношение предприемането на бързи и ефективни действия в

случаите на констатирано насилие между лишени от свобода, както и по посока превенция на бъдещи подобни ситуации.

Служителите от надзорно-охранителния състав реагират своевременно и адекватно на всеки опит или проява на насилие между задържани лица, при стриктно спазване на разпоредбите на нормативните документи и мерките за сигурност в ареста. Ефикасна практика в такива случаи е преместването на едно или повече задържани лица от една килия в друга, с оглед избягване на евентуален конфликт или физическа саморазправа между тях. При провеждане на мероприятия, свързани със събирането на едно място на значителен брой задържани лица - престой на открито и др., се взема предвид наличието на задържани лица с агресивно поведение, от различни етноси или групи, отклонения в поведението и др., за недопускане при конвоирането или при струпването им в едно и също общо помещение да се създадат предпоставки за възникване на насилие помежду им или над други задържани лица.

В хода на планирания учебен процес по плана за учебната 2017/2018 г. се провеждат занятия по идентифициране и превантивни дейности със склонни към агресия задържани лица, които ескалират насилие между лишените от свобода и екипни взаимодействия по преодоляване на ситуациите. Провежда се активна работа по отношение предприемането на бързи и ефективни действия в случаите на установено насилие между лишени от свобода, както и адекватното предотвратяване на подобни ситуации.

Отговор по т. 68

Относно констатациите посочени в т. 68 „опасения относно полуофициалната роля дадена на някои лишени от свобода (които са различни в посетените затвори, примерно „кмет“ в затвора София, „отговорник за реда и дисциплината“ в затвора Варна и „отговорник“ в затворническото общежитие Дебелт), Ви информираме следното:

В ЗИНЗС е регламентирано, че дейностите в местата за лишаване от свобода се провеждат при активното и организирано участие на лишените от свобода. Осъдените лица избират самодейни органи, които могат да организират и провеждат събрания и други общи мероприятия с разрешение на съответния началник на затвор, затворническо общежитие или поправителен дом. Членовете на самодейните органи са представители на лишените от свобода, които се избират чрез тайно гласуване и подпомагат инициативността на осъдените.

Във всички затворнически общности са структурирани самодейни органи и периодично се попълват. Изграден е добър механизъм на диалог и сътрудничество с представителите на осъдените. Този конструктивен диалог е предпоставка за недопускане на необосновани очаквания и претенции, които могат да предизвикат нагнетяване на напрежението. Практиката доказва, че периодичните срещи на ръководството на затвора с представителите на съвета на общността и обсъждането на актуални за цялата общност въпроси сменя напрежението и прави самите лишени от свобода съпричастни към проблемите и затрудненията в ежедневието. Като цяло

работата със самодейните затворнически органи е съществен елемент от осъществяваната социална дейност, а избирането и изграждането на стабилен и работещ самодееен затворнически орган е свързано със сериозни ангажименти от страна на сектор „Социални дейности и възпитателна работа“. Включването на неформалните лидери в самодейните затворнически органи и приобщаването им към нормите и правилата в институцията дават своя положителен ефект, както за неутрализиране на зараждащи се конфликти, така и по отношение на своевременно решаване на материално-битови въпроси и реализиране на дейности, които да са в синхрон с потребностите на осъдените лица. През изтеклата година самодейните затворнически органи са съдействали за включване и поддържане на мотивацията за учебна дейност, поддържане на хигиената, дератизацията и дезинфекцията на спалните помещения, сътрудничество при реализирането на спортните турнири и културно-масови дейности, както и на дейностите за удовлетворяване на религиозните потребности на лишените от свобода. Също така са участвали при написване на материали и издаване на вестници.

Работата със самодейни затворнически органи и „отговорниците“ на групи в Затвора гр. Бургас е в съответствие със ЗИНЗС и ППЗИНЗС, и правилата утвърдени със заповед №2953/ 7.04.2010 г. на главния директор на ГДИН. Представителите на тези органи са избрани от самите лишени от свобода и са по-скоро посредник, изразител на проблемите на общността, пред администрацията и не им се възлагат други функции. Една от характерните особености на съвременните пенитенциарни системи е участието на самите осъдени в дейността по изпълнение на наказанията.

В арестите при Областна служба „Изпълнение на наказанията“ - София на задържаните лица се възлагат само задачи свързани с поддържане на хигиената в килиите и общите помещения, при измиване на посудата и др., чието изпълнението по никакъв начин не поставя някои задържани лица в привилегировано положение по отношение на останалите задържани в ареста. За желанието да извършват тези дейности задържаните лица подписват декларация за съгласие.

Отговор по т.70

Присъствието на служители от оперативния състав на МВР в местата за лишаване от свобода е уредено с междуведомствен акт, с участието на Върховна касационна прокуратура на Република България. Задачите, които се изпълняват от тези служители са специфични и не са от компетентността на пенитенциарната администрация, а именно:

- Съвместно с ръководствата на местата за лишаване от свобода предотвратяват, пресичат и разкриват престъпления и други правонарушения, извършени от лишени от свобода;
- Предотвратяват, пресичат и разкриват престъпления и други правонарушения, извършени от служители на местата за лишаване от свобода;
- Съвместно с ГДИН провеждат мероприятия за недопускане на терористични актове в местата за лишаване от свобода, вземане на заложници, организиране на бунтове, масово неподчинение и други подобни прояви;

- Предотвратяват бягства от местата за лишаване от свобода и оказват съдействие при издирване на избягали лишени от свобода и на осъдени лица, незавърнали се в срок след прекъсване изпълнението на наказанието или лица, спрямо които се изпълнява мярката за неотклонение задържане под стража;
- Извършват проверки, възложени от прокуратура и разследващите органи;
- Извършват проучване по заявка на ръководителя на съответното място за лишаване от свобода на желаещи да наемат лишени от свобода за работа;
- Съвместно с ръководствата на местата за лишаване от свобода провеждат мероприятия за ограничаване на достъпа на неразрешени вещи и предмети и др.

Посочените задачи са част от функциите и задълженията на полицейските органи, регламентирани в Закона за МВР и ръководствата на местата за лишаване от свобода нямат такива правомощия. Възлагането им на пенитенциарните служители би могло да стане само на законово основание и последваща подготовка на такива служители. Към настоящия момент нямаме такава готовност.

3. Материални условия на задържане

Отговор по т.72

Създадена е организация, чрез която всички случаи на дефекти по строителството в ЗО „Дебелт“ да бъдат докладвани своевременно и отстранявани със собствени сили или там където има гаранция, от изпълнителите. Усилията в тази посока продължават, като предстои реконструкция и ремонт на пети жилищен етаж на корпуса (зоната на училището) и цялостна реконструкция на ЗО „Строител“. В ЗО „Дебелт“ се работи за пълното усвояване на капацитета, като се довърши реконструкцията на корпус „С“.

Отговор по т.73

Категорично заявяваме, че всички ремонтни дейности, които делегацията видя при посещението си в корпуса на затвора, са приключили.

Отговор по т. 74

По отношение на материалната база на Затвора гр. Варна и неговите поделения, с цел подобряване на битовите условия, бяха планирани и извършени основни ремонти – 2015 г. ЗО „Варна“, 2016 г. ЗО „Разделна“, 2017 г. Затвора гр. Варна. Към настоящия момент ремонтът е приключил като материалната база е в съответствие с изискванията. Всички спални помещения имат изградени самостоятелни санитарни възли. Извършва се своевременно ремонт и поддръжка на спалните помещения и общите части в корпуса на Затвора гр. Варна и прилежащите общежития ЗО „Варна“ и ЗО „Разделна“, в текущ порядък съобразно възникващите нужди.

Относно кухненския блок в Затвора гр. Варна са извършени строително монтажни дейности на помещенията, а относно кухненското оборудване са заложили

доставка и монтаж на нови кухненски уреди в плана за капиталови разходи и обществени поръчки.

Отговор по т. 75

По отношение на обзавеждането на ремонтираните спални помещения с нови мебели, това беше осъществено в ЗО „Варна“ и ЗО „Разделна“ и частично в корпуса на Затвора гр. Варна. Хигиената в спалните помещения се осъществява от лишените от свобода, като за целта им се осигуряват необходимите почистващи препарати и материали.

Отговор по т. 76

В някои от килиите в арест „Д-р Г. М. Димитров“ № 42 преди началото на ремонтните дейности са налице течове и нарушена мазилка, но не бихме могли да се съгласим с посоченото твърдение, че са „порутени“. В процеса на извършените ремонтни дейности има изцяло ремонтирани килии, както и такива с частични ремонти, като преобладаващата част от недостатъците, изброени в доклада на КПИ, са отстранени и килиите са приведени в нормално експлоатационно състояние. С отстраняването на по едно легло от килия е намален капацитетът на арест „Д-р Г. М. Димитров“ № 42 от 332 на 249 места, с възможност за настаняване на до 4 бр. задържани лица в килия. При такъв капацитет на всяко задържано лице е осигурена жилищна площ от 4 кв. м., съгласно разпоредбите на чл. 43, ал. 4 ЗИНЗС.

Препоръките на КПИ санитарните възли в килиите да бъдат преградени са в процес на изпълнение. Предприети са действия и са изградени 2 броя експериментални килии. На база стойност на изградените прегради ще бъдат заявени конкретно необходимите суми за довършване на преградните дейности.

Не бихме могли да се съгласим и с твърдението, че прозорците в ареста са с тъмни стъкла. Стъклата на долната част на прозорците са непрозрачни, което действително не позволява да се вижда през тях навън, но същевременно пропускат достатъчно количество естествена светлина. Конструкцията на прозорците се състои от две части, като на килиите от северозападната страна на сградата за проветрение се открехва едното крило от прозорците, а на тези от югоизточната част - и двете крила, поради по-продължителното излагане на пряка слънчева светлина и топлина. Тази конструкция на прозорците позволява достъпа на достатъчно количество естествена светлина и пресен въздух в помещенията.

Отговор по т. 77

Във връзка със запитване на КПИ относно извършване на ремонтни дейности в сграда за чуждестранни лишени от свобода в затвора гр. София Ви информираме следното:

Полагат се значителни усилия за подобриенето на материалните и битови условия, при които пребивават лишените от свобода и задържани лица, по отношение

осигуряването на официалната норма от 4 кв. м. на лишен от свобода, достъпа до естествена светлина и вентилация. Към момента се извършват ремонтни дейности по отношение подмяната на старата дограма и замяната ѝ с нова PVC, както и локализирането на пренаселването. Констатираните битови условия в спалните помещения, в които се помещават чуждите граждани ще бъдат подобрили - към момента се ремонтират цялостно. Поставен е нов фаянс и плочки в санитарните помещения, извършена е шпакловка и положен нов латекс. Продължава ремонта в 13-та група.

В сградата, в която са настанени чуждестранни лица в Затвора гр. София, са извършени строително-монтажни дейности, в това число ремонт на покрив, водоснабдителни и канализационни тръби в баните, полагане на фаянс и нови тоалетни чинии и казанчета, шпакловка, боядисване и полагане на нови настилки в помещенията, като към настоящия момент са останали 6 броя помещения за довършване. Сменена е дограмата във Втора, Пета и Дванадесета група, в корпуса за чуждестранните граждани е извършено остъкляване на прозорците в помещенията, които са били повредени/счупени. Към момента е обявена процедура по реда на ЗОП за реконструкция на покрива и подпокривното пространство, саниране и смяна на дограма на централен корпус – северно крило на Затвора гр. София.

Отговор по т. 78

Комисия от ГДИН извърши оглед на помещенията на затвора за жени в гр. Сливен със задача да предложи подходящо място за преместване на действащия арест в гр. Сливен на територията на затвора. След обстоен анализ на съществуващото оборудване и разположение на помещенията и местата за работа и престой на открито, се стигна до заключението, че към настоящия момент не е удачно преместването на ареста в помещенията на затвора в гр. Сливен.

Сключен е договор с № 2785/21.03.2018 г. за изграждане на новия арест гр. Сливен на територията на затвора. Строително-монтажните работи по обекта са стартирали на 10 май 2018 г. Очаква се изграждането и оборудването на обекта да приключи до 10.12.2018 г. Реално настаняване на задържани лица в ареста се очаква в началото на 2019 г. Помещенията за настаняване на задържани лица в ареста са разположени на втория етаж на сградата. Предвижда се изграждане на 17 помещения за настаняване по 2 лица или общ капацитет от 34 задържани лица.

Пренаселеността в арест-Сливен варира в зависимост от актовете за задържане под стража постановени от съответния съд. Към момента на посещенията, в килия не е имало повече от 4 задържани лица. С разпореждане от ГДИН се осигурява свободен достъп на задържаните под стража до тоалетна, включително през нощта. Килиите са пребоядисани, където е необходимо са подменени дюшеците и спалното бельо. Извършена е няколкократно атомизация на дюшеците. Към момента сградата, в която се помещава арест – Сливен, няма възможност за конструктивно решение за достъп на дневна светлина до спалните помещения на задържаните лица.

Отговор по т. 79

В арестите при ОСИН - София, съгласно сключен с ГДИН договор, външна фирма извършва дезинфекция, дезинсекция и дератизация регулярно, а при необходимост и незабавно, за което се издават необходимите протоколи.

По отношение на състоянието на спалните принадлежности, през месец април 2016 г. ГДИН е предоставила на арестите при ОСИН - София 140 бр. нови одеяла; през месец февруари 2017 г. 600 бр. нови чаршафи и 300 бр. нови калъфки за възглавници; през месец май 2017 г. 92 бр. нови дюшеци, 100 бр. нови възглавници и 209 бр. нови одеяла; през месец юли 2017 г. 90 бр. нови одеяла; през месец октомври 2017 г. 25 бр. нови одеяла; през месец ноември 2017 г. 600 бр. нови чаршафи и 300 бр. нови калъфки за възглавници и през месец февруари 2018 г. - 10 бр. нови дюшеци. С тези нови спални принадлежности поетапно са подменени частично и са в процес на подмяна амортизираните и негодни за употреба стари спални принадлежности в двата ареста на територията на ОСИН - София – арест „Д-р Г. М. Димитров” № 42 и арест „М-р Г. Векилки” № 2. В процеса на експлоатация на този инвентар като най-съществен се явява проблемът с опазването му в годно състояние, тъй като значителна част от предоставените бройки съзнателно се унищожават от задържаните лица, при липса на нормативна основа за търсене на административни и финансови санкции.

В Затвора гр. София са предприети мерки по отношение закупуването на нови дюшеци и респективно редовното изпарване на вече използвания спален елемент. По утвърден график се провежда и дезинфекция, дезинсекция и дератизация на помещенията от външна фирма.

В Затвора гр. Бургас във връзка с обезпокоителното наличие на различни паразити заявяваме, че помещенията в затвора и общежитията регулярно се дезинфекцират и е в ход поетапна подмяна на постелъчния инвентар.

Относно въпроса на КПИ за подмяната на спалното бельо на лишените от свобода на този етап състоянието е следното:

Грижата на ГДИН за подмяна на амортизираното и разкъсано спално бельо на лишените от свобода е започнала още от края на 2016 г., като за този период сме закупили 1900 бр. дюшеци и 1000 бр. възглавници. През 2016 г. сме закупили и 4700 комплекта спално бельо и 1000 бр. одеяла. През 2017 г. година закупихме 4600 комплекта спално бельо, 1500 бр. одеяла и доставихме 1000 бр. дюшеци. През 2018 г. до момента сме закупили 1000 бр. дюшеци, 1000 бр. одеяла и е доставен плат за ушиване в ДП „ФЗД“ поделение – Сливен на 4600 комплекта спално бельо. Така за последните три години са доставени 3500 бр. одеяла, 3900 бр. дюшеци, 13900 комплекта спално бельо и 1000 бр. възглавници.

В периода от 02.11.2017 г. до 30.11.2017 г. фирма „ДДД-1“ООД гр.София, с която имаме сключен договор по ЗОП за дезинсекция и дератизация, извърши трикратни обработки на помещенията на територията на всички затвори и арести, както и „атомизация“ на дюшеци и одеяла в тях.

Отговор по т. 80

В Затвора гр. Бургас за повишаване на хигиената са предприети мерки, като в един ден от работната седмица във всяка група основно се почистват спалните помещения, санитарните възли, коридора на групата, с препаратите за дезинфекция.

Спалните помещения в Затвора – гр. София се почистват ежедневно, по утвърден график, със съответен отговорник от страна на лишените от свобода, което ежедневно се насърчава. Съобразно наличните средства се извършва закупуването на хигиенни средства за общите части и спалните помещения.

На задържаните лица, настанени в арест „Д-р Г. М. Димитров” № 42 в гр. София, се отпускат санитарно - хигиенни материали съгласно утвърдените таблици, като освен тоалетен сапун се осигурява и необходимото количество сапун за пране. Отделно от това на задържаните е осигурена възможността да закупуват със собствени средства и да държат в килиите или на определените за целта места санитарно - хигиенни препарати и други консумативи, свързани с поддържането на личната им хигиена. Осигурени са необходимите материали за почистване - кофи, метли, парцали, дезинфекционни препарати и др., които се предоставят на задържаните за използване под надзора на служителите при почистване, измиване и поддържане на хигиената в арестните помещения. Къпането на задържаните лица се осъществява в съответствие със заповедта на главния директор на ГДИН за вътрешния ред, като се осигурява минимум един път седмично, а през летния период, по възможност минимум два пъти седмично, по график, изготвен от младши инструктора по охраната или командира на отделение. Килиите, в които са настанени задържани от женски пол, са с постоянен достъп на течаща топла вода, което дава възможност да поддържат личната си хигиена на необходимото ниво.

Отговор по т. 81

Министърът на правосъдието, съгласувано с министъра на здравеопазването и министъра на финансите, е утвърдил таблици за необходимия брой калории, съдържащи се в дневната хранителна норма за лишените от свобода непълнолетни и възрастни. Седмичното меню, включително с продуктите, които трябва да бъдат вложени в храната, се утвърждава от началника на затвора (ареста) и се съгласува с медицинско длъжностно лице. Промени в него се допускат по изключение и с одобрение от лицата, които го утвърждават. Разнообразието на влаганите хранителни продукти се осигурява в рамките на полагащите се средства за храна на ден. Осигурен е строг контрол за влагането на хранителните продукти, изнесени от хранителните складове, в храната на лишените от свобода. В осъществяването на контрола участват както служители, така и лишени от свобода, оправомощени за това от съответните самодейни затворнически органи. За всяко хранене се заделят контролни порции храна, които подлежат на ежедневен контрол от страна на дежурния главен надзирател или дежурния по арест, медицинско длъжностно лице или представител на ръководството.

Храната за задържаните в арест „Д-р Г. М. Димитров” № 42 в гр. София се доставя от Затвора гр. София и като количество, калориен състав и органолептични качества отговаря на изискванията на нормативните документи. Тъй като доставката на храната се осъществява непосредствено преди определеното време за сервиране на обяда, не се налага тя да се подгръва. По отношение на вечерята и закуската, на всеки от етажите са осигурени готварски печки, посредством които храната се подгръва преди сервиране. Артикулите, предоставяни за закупуване на задържаните лица в затворническите магазини, се доставят от външна фирма доставчик, с която е сключен договор и която предлага всички продукти, включени в Списъка на разрешените лични вещи, предмети и хранителни продукти, които могат да получават, ползват и държат при себе си или на определените за целта места задържаните под стража по реда на Наказателно-процесуалния кодекс и други лица, настанени в арестите, утвърден със заповед на министъра на правосъдието. Фирмата доставчик предоставя артикулите на цени от магазинната мрежа и извършва безплатна доставка на място.

Затворническите магазини в Затвора гр. Варна и в неговите поделения осъществяват своята дейност, като за целта има сключен договор след проведена процедура по ЗОП с фирма за доставки на стоки с одобрени номенклатура и цени.

4. Дейности

Отговор по т. 82

Във връзка с препоръката на КПИ за разработване на подходящ режим в арестите се обмислят възможностите за социално подпомагане и ангажиране на ресурса от свободно време за сметка на достатъчно налично пространство. Една от целите е свързана с активното реструктуриране на арестите и преместването им на територията на затворите на местата, където съществува подобна възможност и ползването на наличния човешки и материален ресурс.

Липсата на социални работници в арестите се стремим да запълним с насочване на квалифицирани педагози и психолози от пробационните служби за кризисни интервенции при екстремни ситуации, стресови състояния и съмнения за суицидни нагласи.

Препоръката да се осигури възможност за смислени занимания в продължение на 8 и повече часа, извън спалните помещения, може да се реализира само по отношение на осъдените, обвиняемите и подсъдимите, изтърпяващи наказание в затворите. Още през 2002 г. бяха разработени такива програми. Водещата роля принадлежи на служителите от направлението за социална дейност и възпитателна работа, но към изпълнението на задачата имат отношение и служителите от производствените звена, охранителния състав, дори медицинските работници (за организирането на здравни беседи, профилактични мероприятия и др.). Подходящи за участие са и религиозни служители, доброволци, стажанти, студенти, представители на обществеността и др.

През 2009 г. пилотно в арестите в гр. София, гр. Пловдив и гр. Варна бяха адаптирани и въведени за работа три програми:

- Първоначална диагностика при приемане на задържани в арестите;
- Минимизиране на вредите от употреба на наркотици;
- Намаляване нивата на неграмотност в арестите.

След приключване на пилотния едногодишен период във всички арести беше въведена Първоначална диагностика при приемане на задържани в арестите. Работата по другите две програми се оказва неефективна, поради голямото текучество на задържани лица и краткото време за пребиваването им в ареста.

Затрудненията за провеждането на такива дейности в арестите са свързани както с липсата на социални работници, така и с липсата на помещения и прилежащи външни пространства за организиране на спортни мероприятия или други релаксиращи дейности на открито. От друга страна, трябва да се отчетат съществуващите забрани обвиняемите и подсъдимите да се срещат със съпроцесници, да общуват с осъдени и т.н., за да не им се оказва отрицателно влияние или да не се осуетява разкриването на обективната истина по делото. Последица от тези забрани е липсата на възможност със задържаните под стража в арестите да се организира групова работа, тренинги, насочени към промени в поведението и др. Във връзка с това са коментирани и предложени за обсъждане с Върховната касационна прокуратура промени в третирането на обвиняемите и подсъдимите в арестите, които да дават възможност за организиране на групови консултативни и релаксиращи дейности. Ако е необходимо ще бъдат обсъдени и промени в действащото законодателство.

Цялостната концепция на ГДИН по отношение на арестите, които не отговарят на минималните стандарти за третиране на лишените от свобода е насочена към иновиране, реструктуриране и същевременно закриване на обекти, които не могат да се приведат в съответствие с изискванията. През последните две години е преустановена дейността на осем ареста в страната.

Отговор по т. 83

По отношение предоставянето на организирани дейности (работа, професионално обучение, образование, спорт, културно-информационни и други дейности) за лишените от свобода и задържаните лица:

Организацията на дейностите е паралелна за осъдените и задържаните лица. Политиката при управлението на организирани дейности е насочена към пълноценно изпълнение на наказанието лишаване от свобода, рехабилитация на рисковите фактори и ресоциализация чрез подпомагане на личностната промяна и изграждане на умения и способности за законосъобразен начин на живот в обществото.

Считаме, че към настоящия момент в Затвора гр. София са идентифицирани нуждите на лишените от свобода и с оглед на това са създадени условия, позволяващи включването на максимален брой лишени от свобода според капацитета на материалната база и съществуващите възможности. Ресурсите на лишените от свобода

също се използват, с оглед ограничаването на отрицателните последици от действието на присъдата и вредното влияние на средата на осъдените лица.

На лишените от свобода в Затвора гр. София е гарантирано прилагането на разнообразие от културно-масови, образователни (Училище за обучение на ученици от 1-ви до 12-ти клас), обучителни дейности, както и е осигурена възможността за реализиране на религиозни потребности. Организираните спортни занимания са ежедневна практика в Затвора гр. София, поставените спортни съоръжения във фитнес залата за лишени от свобода и тези на местата за престой на открито дават възможност на по-голям брой лица - осъдени и задържани, да практикуват масов спорт. В обособените клубове в групите за осъдени и задържани лица е дадена възможност и се провеждат по утвърден график, т. н. тихи игри.

Съществен принос в мероприятията свързани с ресоциализационен ефект върху лишените от свобода има и открития в Затвора гр. Варна и ЗО „Разделна“ филиал на училище „Аргири Жечкова“, както и организираните професионални курсове целящи повишаване квалификацията, съхраняване и доразвиване на наличните ресурси на лишените от свобода. С категорията лишени от свобода осъдени на доживотен затвор дейностите от корекционен характер се провеждат съобразно техните индивидуални нужди и специфичен правен статус при разширяване и подновяване на прилаганите програми и подходи с цел постигане на оптимален резултат.

Корекционните дейности осъществявани с лишените от свобода в Затвора гр. Варна и неговите поделения се планират и реализират съобразно законовите изисквания и конкретните нужди на лишените от свобода, като се спазва принципа на индивидуален подход. Спазват се разпоредбите и методическите указания за първоначална диагностика в Приемно отделение. Реализират се трите модула на програмата за адаптация. В индивидуална форма програмата за адаптация продължава да се прилага и спрямо онези лишени от свобода, които имат нужда от получаване на допълнителна подкрепа след настаняването им по групи. Индивидуална работа за адаптиране към пенитенциарните условия се провежда и с прекатегоризираните лишени от свобода от закрит в открит тип. Осъществяват се широк кръг от дейности: индивидуално - корекционна, групово - корекционна, мероприятия от спортен, културно-масов, и религиозен характер. С цел оказване на пълно и адекватно ресоциализационно въздействие в корекционната дейност провеждано с лишените от свобода се включват и представители на НПО организации - СНЦ „Алтруист“.

Служителите на Затвора гр. Бургас полагат значителни усилия да осигурят на настанените лишени от свобода възможност за промяна и развитие, като наситят ежедневието им с разнообразни конструктивни дейности, които да подпомогнат социалната им реинтеграция. Възстановени са и периодично се провеждат срещи с експерти от Дирекция „Бюро по труда“ гр. Бургас, на които осъдените получават актуална информация за предлаганите услуги и помощи. На територията на ЗО „Строител“ регулярно развива дейност дружеството на „Анонимните алкохолици“ гр. Бургас, като провежда срещи с лишени от свобода, злоупотребявали с психо-активни вещества.

Отговор по т. 84

При изпълнение на наказанието лишаване от свобода с осъдените се провежда системна корекционна и превъзпитателна работа, като се прилага индивидуален подход през целия етап на изпълнение на наказанието. Социалната дейност и възпитателна работа в местата за лишаване от свобода се реализира в няколко направления:

- дейности по прием и адаптация на лицата;
- дейности свързани с индивидуализиране изпълнението на наказанието „лишаване от свобода“ в основния етап от изтърпяване на наказанието;
- дейности свързани с подготовката за живот на свобода.

В приемно отделение се работи диференцирано с обвиняемите, подсъдимите и осъдените, като се реализират дейности по адаптиране в затворната среда, предоставя се информация за правата и задълженията им. Задължително се провежда програма за адаптация и се изготвя оценка на правонарушителя и/или скрининг за вреди на обвиняемите, подсъдимите и новопостъпилите с присъди до 6 месеца. На база получената информация се изготвя първоначален доклад и препоръки за бъдещата индивидуална и групова работа с лицето, съгласно Правилата за прилагане системата за оценка на риска от рецидив и вреди при лица, изтърпяващи наказание лишаване от свобода в пенитенциарните заведения. За целта се сформира екип от инспектор социална дейност и възпитателна работа в местата, психолог, служител от надзорно-охранителния състав, медицинско лице и инспектор режимна дейност.

След разпределението на обвиняемите, подсъдимите и осъдените лица по групи, процесът на адаптация продължава като инспектор социална дейност и възпитателна работа в местата (водец групата) изготвя индивидуален план на присъдата. На тази база се организират и реализират квалификационни, образователни (учебна дейност, ограмотителни курсове и курсове за професионална квалификация), културно-информационни, спортни и трудови дейности с лишените от свобода. Инспекторът по социална дейност и възпитателна работа в местата съдейства за удовлетворяване на религиозните им потребности, осъществява специализирани програми съобразно нуждите на осъдените лица, осъществява консултиране по актуални проблеми, организира и подпомага работата на самодейните органи на лишените от свобода. Той извършва препланиране на присъдите и изготвя доклади за резултатите от третирането. Цялостното отчитане на степента на поправяне и превъзпитание на осъденото лице при изпълнение на наказанието се основава на принципа на прогресивната система. Той изисква съобразяване на законовите ограничения, при които е поставен осъдения с постигнатите от него резултати от поправянето и превъзпитаването му. По този начин се дава възможност на осъдения, чрез собственото си поведение и усилия да промени и подобри правното си положение. Тази система дава възможност, след изтичане на определен срок, ако лишеният от свобода докаже, че се поправя, първоначалният му режим да бъде заменен с по-лек, да бъде преместен в затворническо заведение от по-лек тип или да бъде условно предсрочно освободен. Решенията се вземат въз основа на

оценката на риска от рецидив и вреди, профила на нуждите в хода на пенитенциарното третиране, цялостното поведение на осъденото лице и степента на неговото поправяне и превъзпитание, както и с изпълнението на плана на присъдата.

Дейностите по ресоциализация на лишените от свобода в периода преди освобождаването се реализират от инспектор пробация. Той проучва и анализира ресурса на лишените от свобода за налагане на пробационен надзор в периода на условно предсрочно освобождаване и взаимодействия с пробационните служби, с представители на държавни институции и неправителствени организации при реализирането на ресоциализационни дейности (Дирекция „Бюро по труда”, Дирекция „Социално подпомагане”, Държавна агенция за закрила на детето, Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните). Реализира програмата за подготовка за живот на свобода, както индивидуално, така и групово, като извършва консултативни и корекционни дейности по изграждане на нагласи и умения за активно поведение на пазара на труда. Също така той съдейства за квалификация и преквалификация на осъдените и подпомага реализирането на образователните дейности с тях. Инспекторът пробация работи съвместно с инспектора социална дейност и възпитателна работа в местата по отношение на проучване и анализ на ресурса на лишения от свобода, предложен за условно предсрочно освобождаване с пробационен надзор.

Съгласно статистическите данни за периода 2017/2018 г., в българските затвори преобладават правонарушители на възраст от 25 до 50 години, които са с ниска образователна степен и без професионална квалификация, с присъди в размер от 1 до 3 години лишаване от свобода. Предвид ниската степен на грамотност и езикова култура на част от осъдените, реализирането на планираните дейности е затруднено. Важна роля има и недостатъчната мотивираност на участниците за участие в образователни програми и корекционно-превъзпитателни дейности, участието в които е на доброволен принцип. С оглед значимостта на участието на осъдените лица в различни дейности за подпомагане на процеса на ресоциализация и факта, че същите са в активна трудова възраст, същото постоянно се насърчава. За разширяване на броя на участващите лишените от свобода в различни културно-информационни и образователни дейности се използва и ролята на самодейните органи на лишените от свобода.

Осмислянето на свободното време на лишените от свобода се реализира чрез включването на осъдените в различни културно-информационни, спортни и религиозни дейности. Организирано се чествания на бележити дати и годишнини, официални и религиозни празници. В тази връзка се провеждат викторини, конкурси, реализират се театрални постановки с лишени от свобода и се организират изложби. Провеждат се дискусии на здравна и правна тематика.

Организирането на различни курсове за лишените от свобода е обвързано с финансово обезпечаване, което на моменти е затруднено. В тази връзка се търсят възможности за реализирането им чрез актуализиране на споразумение за партньорство между Министерство на правосъдието и Министерство на труда и социалната политика, НПО, проекти и други.

В Затвора гр. Бургас лишените от свобода участват в три клуба по интереси: „Кинолектория”, „Арт - академия”- 7 лишени от свобода и „Най-красивите ръце - приложни дейности“ - 17 лишени от свобода. В ЗО „Строител” развива дейност дружеството на „Анонимните алкохолици“, на срещите са присъствали 42 лишени от свобода.

Служителите на затвора полагат значителни усилия да осигурят на лишените от свобода възможности за промяна и развитие, като наситят ежедневието им с разнообразни конструктивни дейности, които да подпомогнат социалната им интеграция.

В програмата за адаптация са обхванати 686 лишени от свобода. През 2017 г. са изготвени 467 плана за изтърпяване на присъдите и са препланирани 491.

Специализираните групови работи водени в Затвора в гр. Бургас са ориентирани към определени личностови потребности и дефицити, отчетени при лишените от свобода, чиято основна цел е намаляване на риска от рецидив и риска от вреди.

Проведените специализирани програми през периода 2017/2018 г. са:

- „Умения за мислене“ - 20 лишени от свобода;
- „Програма за формиране на комуникативни и социални умения на правонарушители“ - 19 лишени от свобода;
- Превенция и намаляване на вредите от употребата на наркотични вещества сред лишените от свобода“ съвместно с НПО „Доза Обич“ - 25 лишени от свобода;
- Краткосрочна мотивационна програма за отказване от наркотиците - 8 лишени от свобода;
- Програма за насърчаване на толерантността - 5 лишени от свобода;
- Програма за справяне с житейски проблеми чрез промяна в мисленето - 10 лишени от свобода;
- Програма за рехабилитация на уязвими групи- 5 лишени от свобода;
- Програма за работа с лишени от свобода с ниско интелектуално ниво - 26 лишени от свобода;
- Програма „Живот на свобода предизвикателство и избор“ - съвместно с Дирекция „Бюро по труда“ - 108 лишени от свобода;
- Програма „Спорт и Здраве“ - 126 лишени от свобода;
- В обучителен процес през учебната 2017/2018 г. са включени 74 лишени от свобода; в обособени паралелки в корпуса на затвора, в ЗО „Дебелт“ и в ЗО „Житарово“.

Реализират се разнообразни спортни мероприятия по време на престоя на открито. По утвърден график се провеждат спортни срещи на групата по бокс към затвора. Ежедневно фитнес-залата в затвора се посещава от 70 лишени от свобода. На територията на ЗО „Дебелт“ е изграден и функционира фитнес клуб за желаещите да спортуват.

В зоната за повишена сигурност са настанени 13 осъдени на доживотен затвор и доживотен затвор без замяна. 7 лишени от свобода са трудово ангажирани към бригада „Екопак“, за сглобяване на маркери и коректори и един е назначен на доброволен труд по поддържане на хигиената. На територията на групата е проведена „Краткосрочна

програма за работа с лишени от свобода с психични проблеми“, в която са участвали 6 лишени от свобода. Изведени от групата на основание чл. 198 ЗИНЗС са 9 доживотно осъдени. Двама от тях са назначени на работа по домакинския щат, а трима полагат труд по поддържане на хигиената и чистотата на доброволен принцип. Един осъден полага доброволен труд в средно училище „Аргири Жечкова“ – на доброволен принцип, и още двама са включени в редколегията на в. „Бриз“-издание на Затвора гр. Бургас.

В Затвора гр. Варна целогодишно се реализират дейности в клубовете по интереси – „Арт клуб“- 2 лишени от свобода, „Клуб-поезия“ - 4 лишени от свобода, „Спортен клуб-бокс“ - 9 лишени от свобода и „Спортен клуб-фитнес“- 32 лишени от свобода. В проведените спортни турнири и мероприятия по шах, табла, тенис на маса и футбол, са участвали 142 лишени от свобода. През трите модула на „Програмата за адаптация“ през периода 2017/2018 г. са преминали общо 625 лишени от свобода. 199 осъдени подлежащи на освобождаване са преминали през програмата „Подготовка за живот на свобода“. В разкрития филиал на средно училище „Аргири Жечкова“, през учебната 2017/2018 г. в обучителен процес са включени 5 лишени от свобода от корпуса на затвора и 18 лишени от свобода настанени в ЗО „Разделна“. За настанените в корпуса на затвора осъдени са проведени следните специализирани програми:

- „Краткосрочна програма за работа с наркозависими“ - 17 лишени от свобода;
- „Преодоляване на гнева и агресията“ - 25 лишени от свобода;
- „Превенция на сексуалното насилие“ - 7 лишени от свобода;
- „Формиране на умения за активно наблюдение на трудовия пазар“ - 47 лишени от свобода.

Със съдействието на Наблюдателната комисия към община Варна и СНЦ „Алтруист“, с лишените от свобода са проведени следните дейности:

- Програма „Легитимни на свобода“- за намиране на работа и настаняване в общински общежития на освободени лишени от свобода – 5 лишени от свобода;
- Програма за „Лишени от свобода с алкохолна зависимост“- 16 лишени от свобода, като двама от тях са настанени в зоната с повишена сигурност;
- Реализиран е проект съвместно със СНЦ „Алтруист“ за създаване на „Приемна за работа с лишени от свобода“ по въпроси от социално-битов характер, през която са преминали – 37 лишени от свобода.

Към момента е в ход реализирането на втори съвместен проект за професионално обучение - „Курс за заварчици“ - 11 лишени от свобода;

Настанените лишени от свобода на територията на затворническите общежития „Разделна“ и „Варна“, в голямата си част са ангажирани в трудов процес, което не изключва приобщаването им към разнообразни просоциални дейности. Със съдействието на СНЦ „Алтруист“ са проведени следните мероприятия:

- Курс за придобиване на професионална квалификация „Машинист на водогрейни котли с ниско налягане“ - завършен успешно от 10 лишени от свобода;
- Групова работа със зависими лица - 20 лишени от свобода;
- Групова работа „Моята зависимост“ - 17 лишени от свобода;

- Пролетен празник със спортни игри , в който са взели участие - 176 лишени от свобода;
- Спортни турнири - силов трибой, канадска борба, футбол с участието на 187 лишени от свобода;
- Програма „Подготовка за живот на свобода“ в ЗО „Разделна“ - 13 лишени от свобода;
- Беседи на различни религиозни общности, които се посещават ежеседмично от 46 лишени от свобода.

В Затвора гр. София лишени от свобода в корпуса и двете общежития към него са заети с трудова дейност 892 лишени от свобода. Включени в образователен процес са 320 лишени от свобода. Посещаващите курсове за езикова подготовка и компютърна грамотност са 182 лишени от свобода. В дългосрочен план продължава дейността си клуб „Арт“ - 7 лишени от свобода. През 2018 г. отвори врати новоизграден клуб „Йога“, който се посещава от 17 лишени от свобода. В специализирана групов работна са обхванати 80 лишени от свобода, разпределени в:

- Програма за работа с „Анонимни алкохолици“ - 12 лишени от свобода;
- „Краткосрочна програма за наркозависими“, провеждана в корпуса и общежитията, през която са преминали - 56 лишени от свобода;
- Проект “Пътешествие на затворника“- 58 лишени от свобода;
- Религиозни мероприятия- 188 лишени от свобода;
- Спортни дейности включващи фитнес и бокс -182 лишени от свобода;

Традиционно се провеждат турнири по футбол, както междугрупов, така и междузатворнически със ЗО „Кремиковци и ЗО „Казичене“, междузатворнически турнир по бокс, който е с участието на лишени от свобода от други затвори.

През 2017 г. реализираните програми в затворите са, както следва:

СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОГРАМИ - 2017 г.

№	затвор/ПД	бр. програми	преминали ЛС
1	БЕЛЕНЕ	11	86
2	БОБОВ ДОЛ	7	72
3	БУРГАС	4	35
4	ВАРНА	6	53
5	ВРАЦА	11	110
6	ЛОВЕЧ	14	170
7	ПАЗАРДЖИК	6	44
8	ПЛЕВЕН	22	223
9	ПЛОВДИВ	9	46
10	СЛИВЕН	4	30
11	СОФИЯ	3	30
12	СТАРА ЗАГОРА	7	76
13	ПД	5	43
	общо	109	1018

Най-често реализирани са програмите: „Умения за мислене”, „Насърчаване на толерантността“, „Толерантност в затвора, толерантност в живота“, „Краткосрочна програма за работа с наркозависими лица“.

Към 15.09.2017 г. в учебна дейност включените лица са, както следва:

Брой лишени от свобода, включени в учебната 2017/2018 година

затвор	класове												ОБЩО
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Белене	19	7	12	8									46
Бобов дол	15	11	66	10	7	6	7	9	14	12	5		102
Бургас	17	19	16	25									77
Варна	13	10	99	1									33
Враца	6	8	77	5	12	12	10	9	14	6	6	2	97
Ловеч	9	10	66	8	19	13	12	14	31	17	13		152
Пазарджик		11	77										25
Плевен	16	8	13	9									46
Пловдив	16	15											31
Сливен	5	3	22	4	9	3	8	9	7	3	7		56
София	48	51	46	49	19	17	18	23	45	13	9		338
Стара Загора	18	27	23	34	28	15	11	11	23	11	13	11	225
Бойчиновци					4	5	8	4	2	3		1	27
ОБЩО	1182	1180	1147	1160	998	771	770	779	1136	665	553	220	1255

Специалностите, по които се обучават лишените от свобода в училищата към затворите са:

- Стругарство;
- Основни и довършителни работи в строителството;
- Сухо строителство;
- Производство на мебели;
- Вътрешни ВиК мрежи;
- Шлосерство;
- Шивач;
- Оператор в производството на облекло.

Към месец декември 2017 г. общият брой на ангажираните с трудова дейност лица е 3406, като най-голям е делът на заетите по чл. 80 ЗИНЗС – 1538, следват по линия на отдаване на труд от ДП „ФЗД“ в затворническите общежития от открит тип –

1144 и заетите по домакиния щат - 724. Основните области, в които лицата полагат труд са обслужващата и комунално-битовата дейност; строителната дейност; селското стопанство; изработване на изделия на ишлема и др. Резултат от включването на лишените от свобода е формирането на професионално ориентирани знания и умения, подобряване на вътрешния микроклимат, намаляване на риска от рецидив, промяна в мотивите и нагласите за социалнопозитивна реализация след изтърпяване на наказанието и др.

Вярно е, че има още много да се желае и постигне в предоставянето на организирани дейности, но не са малко проведените такива в инспектираните пенитенциарни заведения. В бъдеще усилията ни в тази насока ще бъдат увеличени. Редно е да отбележим, че пенитенциарната администрация полага огромни усилия при подсигуряване на дейности за ограмотяване, повишаване на квалификацията и осмисляне на свободното време на лишените от свобода и същото е видно от изложеното дотук за различните териториални служби.

5. Лишени от свобода, осъдени на „доживотен затвор“

Отговор по т. 86

Помещенията в Затвора гр. Бургас за осъдените на доживотен затвор, както и наказателните килии в корпуса на затвора, са основно ремонтирани, отговарят на европейските минимални изисквания за затворите като размери, площ и условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. Във всички помещения функционира самостоятелен санитарен възел с тоалетна и мивка с течаща вода.

Отговор по т. 87

Във връзка с препоръките залегнали в т. 87 относно третирането на лишените от свобода, осъдени на доживотен затвор, предоставяме следната информация:

Това е категория лишени от свобода, при които корекционната дейност често е силно затруднена, но има по-широк обхват и по-голяма тежест. Във всички затвори с тях работи определен екип, който включва задължително инспектор по социални дейности и възпитателна работа, психолог, лекар и служител от надзорно-охранителния състав. Методът за работа с тях е преди всичко индивидуален и е по посока преодоляване на негативите от изолацията и дългия период на престой в затвора.

В местата за лишаване от свобода изтърпяват наказание 182 лица с доживотни присъди, от които 123 с право на замяна и 59 без право на замяна. През изтеклия период служителите са намерили нови възможности за осмисляне на престоя на доживотно осъдените лица и за по-целенасочена индивидуално-възпитателна работа с тях. Налице е стремеж към стимулиране на законосъобразно поведение, съхраняване на психическия им статус и откриването пред тях на перспективи за промяна в правния статус. Провежданите мероприятия с тази категория лишени от свобода са съобразени с начина на третирането им от гледна точка на режимните изисквания и индивидуалните им планове за изтърпяване на наказанието, свързани с тяхното третиране и съхранение.

Администрацията на Затвора гр. Варна полага сериозни усилия за приобщаване и реинтегриране на лишените от свобода осъдени на доживотен затвор и доживотен затвор без право на замяна. Законите промени в ЗИНЗС дават възможност за приобщаване на тази категория осъдени към мероприятията провеждани на територията на институцията, съвместно с останалите лишени от свобода, без да са настанени в общи помещения. Общият им брой е 20 лишени от свобода, от тях 8 лишени от свобода са настанени в общи помещения, 7 лишени от свобода са с право на замяна, а останалите без право на замяна. През 2017 г., в следствие на провежданите корекционни дейности, присъдите на двама осъдени на доживотен затвор са заменени със срочни наказания в размер на 30 г. Проведени са две специализирани програми - „Овластяване на гнева и емоциите“ – 8 лишени от свобода и за „Лишени от свобода извършили престъпления след употреба на алкохол“ – 2 лишени от свобода.

Осъдените на доживотен затвор и доживотен затвор без право на замяна в Затвора гр. София наброяват 24 лишени от свобода. От тях с право на замяна 13 лишени от свобода и без право на замяна - 11 лишени от свобода. На територията на зоната с повишена сигурност са настанени 18 лишени от свобода. Изведени в общи помещения са 6 лишени от свобода, които са устроени на работа на щатни длъжности. Един осъден е освободен с Указ на Президента на Република България. Доживотните присъди на 2-ма лишени от свобода са заменени със срочни в размер на 30 г. Регулярно осъдени от тази категория със заповед на началника на затвора се извеждат от групата, в която са настанени за участие в общи мероприятия с други лишени от свобода - конкурси, състезания, спортни мероприятия и др. В зоната с повишена сигурност е изградена фитнес - зала, която ежедневно се посещава в рамките на 1 ч. от 14 лишени от свобода. От дълги години съществува Клуб по интереси оборудван с компютри, в който ежедневно в рамките на 1,5 ч. се провеждат обучителни, образователни и културни мероприятия. Към него има оборудвана и библиотека, която се посещава от 14 лишени от свобода. В проект “Пътешествие на затворника“ са участвали 8 лишени от свобода. В срещи и религиозни беседи с различни общности ежеседмично се включват 13 лишени от свобода. Двама от осъдените в групата са ангажирани с трудова дейност в обслужващата сфера.

В Затвора гр. Бургас регулярно се провежда „Краткосрочна програма за работа с лишени от свобода с психични проблеми“, насочена към групата на доживотно осъдените.

Отговор по т. 88

Въпреки че промените не настъпват с темповете, които желаем, се правят сериозни стъпки за отмяната на доживотния затвор без замяна и промени в реда за изпълнение на обикновения доживотен затвор. Министерството на правосъдието, респективно ГДИН, поставиха началото на дискусиата за отмяна на доживотния затвор без замяна, след което към нея се присъединиха политици, общественици и представители на всички слоеве на обществото. Въпреки противоречивите становища за и против отмяната, в Парламента се внесе проект за нов Наказателен кодекс (НК), в

който доживотният затвор без замяна не фигурира като вид наказание. Проектът за нов НК не е оттеглен и предстои народните представители да се произнесат по внесеното предложение. Президентската институция подкрепя отмяната на доживотния затвор без замяна и играе водеща роля за формиране на обществени нагласи в полза на промените.

Под активно наблюдение са всички осъдени на доживотен затвор, които са изтърпели 20 и повече години от наложеното им наказание. Наблюдението се провежда с цел да се прецени дали показаното поведение дава основание да се предложи на съда доживотният затвор да бъде заменен с наказание лишаване от свобода. Налице е готовност за внасянето на 3 предложения за замяна на наказанието на няколко осъдени от различни затвори. Търси се становище от кметовете на населените места по тяхното местоживееене относно възможностите за устройването им с жилище, имат ли близки, които са в състояние да ги приемат и подпомагат, ако евентуално едновременно със замяната се приложи и предсрочно освобождаване.

Съгласно чл. 199, ал. 2 ЗИНЗС, ако съдът постанови замяна на доживотния затвор с наказание лишаване от свобода, осъденият може да бъде поставен при облекчени условия за изтърпяване на наказанието, като бъде настанен в затворническо общежитие от открит тип. Облекченията включват работа навън без охрана, посещения на културни и спортни мероприятия в населеното място по местонахождението на общежитието, включително и с възможности за награда с домашен отпуск.

Осъдените на доживотен затвор могат да бъдат освобождавани от съда условно предсрочно още към момента на постановяване на замяната на доживотната присъда с лишаване от свобода. Нещо повече, ако предложението за замяна е уважено от съда не след изтърпяването на предвидения в закона минимум от 20 години, а след като са изтърпени 30 и повече години, осъденият се освобождава автоматично, след приключване на съдебното заседание.

Стремежът е да се хуманизира изпълнението на наказанието „доживотен затвор“.

6. Услуги, свързани със здравеопазването

Отговор по т. 89

Липсата на достатъчно медицински персонал (лекари, фелдшери, медицински сестри, акушерки и др.) е от национален мащаб. Същата тенденция се констатира и в останалите европейски държави. Администрацията се опитва да компенсирa недостига на кадри, като е предприела различни стъпки. След направените промени в ЗИНЗС, медицинските специалисти (лекари, фелдшери, медицински сестри) се назначават по трудови правоотношения. Това дава възможност след навършване на 60 год. медицинският персонал да продължи да работи по трудови правоотношения, което доведе до запазване на дългогодишни служители в системата, а процедурата по назначаване на нови кандидати да се извършва в по-кратки срокове. На вакантните длъжности, за които няма кандидати, се наема допълнителен медицински персонал на граждански договор за предоставяне на доболнични медицински услуги и се прави

служебен избор на общопрактикуващ лекар, съгласно Националния рамков договор (НРД) за медицински дейности. Също така медицински специалисти по съответните тясно профилирани специалности посещават затворите на място и предоставят здравни услуги, гарантирани от бюджета на Националната здравноосигурителна каса. Съгласно ЗИНЗС, лишените от свобода са с непрекъснати здравноосигурителни права и може да бъдат консултирани и хоспитализирани в лечебни заведения извън местата за лишаване от свобода, съгласно НРД.

В медицинския център към сектор „Арести“ на пълно работно време работят 1 лекар-ординатор, 1 фелдшер, 1 медицинска сестра и 1 лекар дентална медицина, 1 директор на медицинския център. Желателно е да бъдат разкрити щатове за още един медик и една медицинска сестра, за да се премине към 24-часови дежурства и да има денонощно медицинско осигуряване. Особено наложително е да се назначи лекар-психиатър, във връзка с режима в арестите.

Отговор по т. 90

Недостигът на медицински персонал продължава да създава сериозни проблеми за осигуряването на качествено медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода. Проблемът се задълбочава още повече, като се има предвид, че през последните години той не се отнася само до местата за лишаване от свобода. Недостигът на висш и среден медицински персонал засяга цялата здравна система. ГДИН полага целенасочени усилия за обявяване на конкурсни процедури и назначаване на медицински специалисти на вакантните длъжности в затворите. Поради липса на кандидати за обявените позиции, се налага многократно да се обявяват конкурси. Причините са комплексни: дефицит на лекари с придобита специалност в национален мащаб; неатрактивни условия на труд в затворите; размера на възнаграждението, което не съответства на квалификацията на лекарите. Сериозно стои въпроса за оптимизиране на трудовите възнаграждения на работещите в системата на затворническото здравеопазване.

Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ разбира трудностите при назначаване на квалифициран персонал в затворите и по този повод е разрешила сключване на граждански договори с общопрактикуващи лекари, психиатри и лекари по дентална медицина за незаетите щатни бройки в медицинските центрове в затворите.

Медицинското обслужване, което се осигурява на задържаните и лишените от свобода е равнопоставено с това на останалите граждани в Република България.

Към хроничната липса на лекари по дентална медицина и психиатри се прибавят и трудностите за назначаване на общопрактикуващи лекари. Впрочем, наличието на щатни длъжности за специалисти по дентална медицина и психиатри е предимство за местата за лишаване от свобода у нас, тъй като в много европейски държави зъболечението и психиатричната помощ се осъществяват чрез договори с външни специалисти.

В извън работно време и в почивните дни медицинска помощ се осигурява от най-близко разположения център за спешна медицинска помощ или чрез Националната система за спешни повиквания с единен номер 112.

Отговор по т. 91

В изпълнение на основателната препоръка на КПИ, ръководството на ГДИН отново е изпратило указание до всички началници на затвори за реда при назначаване на лишени от свобода като помощен персонал в медицинските центрове. Същите да извършват само дейности за почистване с дезинфекционни препарати помещенията на медицинския център - под, стени, прозорци, врати, санитарни възли. Категорично се забранява участие в диагностични, лечебни и рехабилитационни процедури, достъп до аптекния склад и раздаване на медикаменти, достъп до медицинска документация, процедури по грижи за болни, при които се налага съприкосновение с тялото на болния, с изключение на процедури по палиативни грижи за терминално болни пациенти.

Лишени от свобода се ползват за работа в медицинските центрове и затворническите болници като хигиенисти, за почистването на помещенията и общите части, а не за участие в медицинските процедури, които се осъществяват единствено от специализирания персонал. Ограничението е валидно и за лишени от свобода с лекарска или друга медицинска правоспособност, която не са загубили или не им е отнета във връзка с извършеното престъпление. За длъжността „санитар” се изготвя длъжностна характеристика от директора на медицинския център и се утвърждава от началника на затвора. На определените за санитарни лишени от свобода се провежда предварително обучение за обема на дейности, правата и задълженията им при работа.

Отговор по т. 92

Лекарствоснабдяването в местата за лишаване от свобода се осъществява чрез централна доставка, след изпълнена обществена поръчка. Лишените от свобода получават безплатно лекарства при диагностицирано заболяване по предписание на лекар. Извън спецификацията към централната доставка, лишените от свобода имат право да получават по тяхно желание лекарства отвън със знанието на лекаря на съответното лечебно заведение и под негов контрол.

В ЗО „Дебелт“ помещенията са разположени в реновираната сграда и разполагат с чакалня, предкабинет и кабинет, аптекен склад и санитарен възел с баня и тоалетна. Кабинетът е оборудван с две бюра, кушетка, хладилник, спешен шкаф, инструментална маса, кантар, мивка с топла и студена вода. Има три отделни помещения, които служат за изолатор и за краткосрочен престой при заболяване.

Лекарствата за задържаните лица в арестите към ОСИН - София се доставят от фирма „Фармнет”, спечелила обществена поръчка, като при доставката проблеми с количеството или качеството на заявените медикаменти не са констатирани. Предписаните лекарства на задържаните лица се вписват в поименен журнал за отразяване на изписаните лекарствени средства на задържаните лица, срещу подпис.

Всяко новозадържано лице се подлага на обстоен първоначален медицински преглед от лекар, съгласно чл. 242, ал. 2 ЗИНЗС, при което се изготвя медицинска справка за извършения първоначален преглед. Всеки следващ медицински преглед или проведено лечение се отразява в ежедневен журнал за провеждане на периодични медицински прегледи на задържаните лица. Извеждането за преглед или лечение във външно специализирано лечебно заведение се отразява в журнал за извеждане на задържани лица до външни лечебни заведения.

Контролът върху качеството и количеството на получаваната и раздавана приготвена храна на задържаните лица във всеки от арести се отразява в Книга за контрол на получаваната и раздавана приготвена храна на задържаните лица, в която подписи полагат служител от медицинския център и дежурният командир на отделение в състава на денонощния наряд.

В арестите се води Регистър за травматични увреждания на лишени от свобода и задържани под стража, в който стриктно се регистрира всеки констатиран случай на физическо насилие над задържано лице. За всеки такъв случай се уведомяват писмено наблюдаващият прокурор по съответното досъдебно производство, прокурорът, осъществяващ надзор за законност в ареста и съответната компетентна прокуратура, съгласно чл. 205, ал. 2 НПК.

Отговор по т. 93

Правилото да бъдат преглеждани всички лишени от свобода незабавно при пристигането си, е залегнало в ЗИНЗС, чл. 139, ал. 1 - „Всеки лишен от свобода след постъпването му се подлага на първичен медицински преглед за оценка на общото му здравословно състояние и санитарна обработка“.

Относно провеждане на систематичен скрининг за туберкулоза, Министерство на здравеопазването е сключило граждански договор с медицински специалист във всички затвори по Програма „Укрепване на националната програма по туберкулоза в Р. България, финансирана от Глобалния фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария.

Отговор по т. 94

Предвид препоръката на КПИ, тази изключително важна тема е широко поставена и разисквана на обучителен семинар за медицински и немедицински специалисти, проведен през 2017 г., в рамките на проекта „Подкрепа за изпълнението на решенията на Европейския съд по правата на човека и на стандартите и препоръките на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание в България (Реформа в затворите)“. Темата ще продължи да стои на дневен ред при всяко следващо обучение на персонала.

Относно лекарската тайна – лична отговорност е на всеки професионалист да спазва Кодекса на професионалната етика и правилата за добра медицинска практика, утвърдени от министъра на здравеопазването.

В съответствие с изискванията за медицинска конфиденциалност на лишените от свобода се водят здравни картони, които се съхраняват в съответните медицински центрове. Към здравните картони се прилагат данни от първоначалния преглед, проведеното лечение по време на изтърпяване на наказанието в лечебни заведения във и извън местата за лишаване от свобода, оказаната дентална помощ и т.н. Медицинската документация придружава осъдения при всяко преместване на друго място. Достъп до медицинска информация се разрешава на немедицински длъжностни лица само в случаите на: молби за промяна на мярката за неотклонение по медицински причини; прекъсване на изпълнение на наказанието лишаване от свобода за лечение; молби за помилване по здравословни причини; за обсъждане и включване в списъците за нуждаещи се от диетична храна.

Отговор по т. 95

Въпреки затрудненията като цяло за кадрово окомплектоване със специалисти в затворите, психиатричното отделение в Специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода – Ловеч разполага с двама лекари с призната специалност „психиатрия“, назначени по щат и всички останали щатни длъжности за фелдшери и медицински сестри в отделението са заети и обезпечени с медицински кадри. Всички лишени от свобода, които се нуждаят от специализирани психиатрични здравни услуги незабавно се превеждат в психиатрично отделение на СБАЛЛС – Ловеч и имат достъп до професионална помощ.

Отговор по т. 96

Всички психолози преминаха през обучения водени от университетски преподаватели с общ хорариум 240 академични часа в рамките на проект-NFM-2013-VG-15-3 „Подобряване на компетенциите на персонала в психологическия подбор и консултирането“. Обученията бяха ориентирани към спецификата на работната среда в местата за лишаване от свобода. Предвидените дейности бяха свързани със създаване и стандартизиране на инструменти за изследване на правонарушители, от които един клиничен въпросник, въпросници, ориентирани към изследване на зависимости от психоактивни вещества (алкохол и наркотици); въпросници за регистриране на наличие на агресивни и депресивни състояния; въпросник за оценка на криминогенното мислене; интервю за оценка на антисоциалните нагласи. Проведено е обучение в рамките на 80 академични часа за използване на тези инструменти и придружаващо обучение по психопатология и основи на консултирането. Проведено е обучение в рамките на 90 часа по консултиране, кризисни интервенции, водене на групи и супервизия, проведени от водещи психиатри и клинични психолози. За всеки от обучителните модули психолозите получиха сертификати след положен изпит. Усвоените знания и умения отразяват спецификата на работата в системата на ГДИН.

Единственият инструмент, за който може да се каже, че измерва рискове е ИС-ДПИ- „Интегрирана система за диференцирано психологическо изследване“. По данните от този инструмент психолозите изготвят експертни становища във връзка с промяна на правното положение на лишените от свобода. Ролята на психолозите в

местата за лишаване от свобода е свързана с диагностика в приемно отделение и изготвяне на експресни заключения, консултиране на лишени от свобода по заявка, кризисни интервенции, водене на групи, изготвяне на експертни становища за съда, при наличието на психиатър в поделението, работят с него в екип при справяне с възникнали остри състояния при лишени от свобода с психични разстройства.

В началото на 2018 г. във всяка ОСИН беше назначен по един психолог. Психолозите са все още в процес на обучение. Преминат е първият модул, който може да бъде наречен „психодиагностика“ - работа с тестове и интерпретация на тестови резултати. Предстоят обученията по консултиране и кризисни интервенции. Психолозите назначени в ОСИН имат ангажимент да работят със задържаните в арестите лица при подадена от тях заявка или възникнала криза.

ОСИН - София разполага с един психолог на щат, който провежда срещи със задържаните лица, изготвя психологически заключения от проведените интервюта и дава насоки за работа на надзорно-охранителния състав и други служби. Отделно, със заповед на началника на ОСИН - София, за всеки от арестите са определени по 2 служители от състава на пробационните служби към ОСИН - София със съответната квалификация, които в отсъствие на щатния психолог извършват оценка на риска, превантивна дейност и всички други дейности за оказване на необходимата психологическа помощ на задържаните лица, за което се изготвят необходимите психологически заключения с насоки към длъжностните лица.

Отговор по т. 97

Основният проблем при осъществяване на лечението на наркозависими лишени от свобода е практически, а именно липса на назначен на трудов договор психиатър в местата за лишаване от свобода. Предприети бяха действия за разкриване на две щатни бройки за един лекар с придобита специалност по психиатрия и една медицинска сестра, с оглед получаване на разрешение от МЗ за откриване на програма за лечение с агонисти и агонисти-антагонисти на зависими към опиоиди. През 2016 г. са разкрити 0,5 щатна бройка за длъжността „лекар със специалност по психиатрия“ и 0,5 щатна бройка за длъжността „медицинска сестра“ в Медицинския център при Затвора гр. София. Длъжностите не са заети към момента, поради липса на кандидати с необходимата квалификация, което води до допълнителни затруднения при реализиране на целта. Към момента дейността е организирана, като услугите се предоставят от програма към ЕТ „Амбулатория за индивидуална практика за специализирана психиатрична медицинска помощ – д-р Александър Канчелов“. Осигурен е ежедневен достъп на екипа на програмата. Дейността му продължава от м. март 2014 г. и към настоящия момент. Организираната по този начин дейност е възможност, чрез която лишените от свобода зависими към опиоиди могат да продължат лечението си. Относно метадоновото лечение на зависимите към опиати, има оторизирано лице от клиника „Канчелов“, което ежедневно доставя на място метадон в Медицинския център, което опровергава твърденията в т. 97 от доклада на

КПИ за липсата на такова лечение към задържаните лица. Средномесечно такова лечение се прилага на около 5 задържани лица.

Отговор по т. 98

В рамките на проект „Подкрепа за прилагане на решенията на ЕСПЧ и стандартите и препоръките на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание (с фокус върху реформата на затворите)”, на 13 септември 2017 г. пред министъра на правосъдието г-жа Цеца Цачева, като основна заинтересована страна в процеса на реформи, беше представена стратегията за осигуряване на здравните грижи в затворите в България. Госпожа Цачева даде пълната си подкрепа за изпълнението на стратегията. На 14 септември стратегията и съпътстващият я план за действие бяха обсъдени допълнително на кръгла маса, в която взеха участие множество заинтересовани страни. Целта на кръглата маса беше да се изяснят основните задачи и сроковете за изпълнение на въпросните документи. На срещата бяха изразени коментари и мнения от Министерството на правосъдието и по-специално от ГДИН, от представител на Министерството на здравеопазването, заместник-омбудсмана и ръководител на Националния превантивен механизъм, от Националния институт по правосъдие и Българския хелзинкски комитет. По същия проект медицински и немедицински персонал от системата на ГДИН бяха обучени относно здравната грижа в затворите и медицинската етика. В допълнение, изданието на СЕ „Здравни грижи в затворите и медицинска етика“ беше преведено на български език. Това издание заедно с други четири, разработени и/или преведени в рамките на проекта, бяха отпечатани и сега са на разположение за разпространение.

Самата стратегия и план за нейното изпълнение все още не са приети.

7. Други въпроси

а. персонал на затвора

Отговор по т. 99

Констатациите на Комитета за недостатъчен брой надзиратели е валидна за всички места за лишаване от свобода. Резерви се търсят в промяната на графика за носене на дежурства, с което ще се наситят охраняемите зони с повече служители през деня.

Отливът на кадри от системата е постоянен и значителен поради непривлекателния труд и враждебната среда, в която работи съставът, както и поради ниското заплащане.

Въпреки полаганите усилия за комплектоване на охранителния състав задачата остава трудна основно поради тежките условия на труд, работата с тежък престъпен контингент и неравнопоставеност със служителите от системата на МВР.

Към настоящия момент в ГДИН е разработен проект на методика за определяне числения състав на служителите, необходим за носенето на постовата и конвойна служба, при което са определени коефициенти за сменност за служителите. Методиката е разработена на базата на методиката използвана в МВР. В нея са съобразени разхода на време за един служител, регламентиран с нормативни документи, на базата на който е определен ефективния фонд работно време за един служител, въз основа на което е изчислен числения състав на служителите необходим за изпълнението на постовата и конвойна служба при 8, 12, и 24 часова продължителност на работния процес.

След направените изчисления на база на проекта на методика се установи, че за изпълнение на служебните задължения по надзора, охраната и конвоирането на лишените от свобода в местата за лишаване от свобода е необходимо увеличение на персонала с над 700 щатни бройки, което да доведе системата до аналог с развитите пенитенциарни системи. Поради липса на финансови средства не са предприети действия за увеличаването на служителите в описаните параметри. Същевременно с Постановление № 9 на МС от 13.01.2017 г. щатната численост на главната дирекция е увеличена със 182 щатни бройки, във връзка с новосъздадените затворнически общежития от закрит тип в „Дебелт“ и „Разделна“, съответно към затворите в градовете Бургас и Варна. След проведени конкурсни процедури щатните бройки за надзиратели в ЗО „Дебелт“ и ЗО „Разделна“ са почти заети, като остават за доокомплектоване по 5-6 незаети щатни бройки.

От друга страна ГДИН е предприела стратегия за максимално оптимизиране на действащите служители. Част от тази оптимизация е преместването на арестите в затворите /Бургас, Враца, Плевен, Ловеч, Смолян и Пазарджик/ и прехвърлянето на служителите от ареста в щатното разписание на затворите, като по този начин е осъществено окрупняване на структурите и подобряване на работния процес. След утвърждаване на новите щатни разписания от месец декември 2017 г. броят на пренасочените щатни бройки от сектор „Пробация“ към затворите е 19, като по този начин се търси баланс на натовареност в системата.

Конкретно за Затвора в град София е извършена реорганизация на охраната на един от външните трисменни постове и са предприети мерки той да се поддържа от служителите на арест „М-р Г. Векилки № 2“ на чиято територия е и поста.

Арестът в град Дупница е закрит и служителите от надзорно-охранителния състав са прехвърлени към щата на Затвора-град София, което доведе до допълнително увеличение на състава с 14 щатни бройки.

В момента в Затвора гр. София незаетите щатни бройки за надзиратели са 4.

През 2018 г. се предвиждат действия по изграждането на нови арестни помещения в затворите в гр. Сливен и гр. Стара Загора, както и в затворническото общежитие в гр. Велико Търново към затвора в гр. Ловеч, след което в същите ще бъдат преместени задържаните лица по реда на НПК, респективно и наличния щатен персонал.

Конкурсните процедури към момента протичат регулярно. За преодоляване на съществуващия недокомплект към момента се изготвят предложения и провеждат процедури за заемане на длъжностите.

Взети са и мерки във връзка със заплащането на служителите. Към настоящия момент заплатите на изпълнителския състав от надзорно-охранителната дейност са актуализирани с 10 %.

Отговор по т. 100

Съгласно чл. 16а, ал. 2 ППЗИНЗС работното време се организира на 8, 12 и 24-часови наряди. В повечето териториални служби се използва смесен режим на работа. В ал. 3 на чл. 16а е посочено, че могат да бъдат установени и 24-часови дежурства. Преценката е на ръководителите на териториални служби в зависимост от спецификата на мястото или постове и оперативната обстановка.

Процесът на приемане и сдаване на дежурството в арестите при ОСИН - София е свързан с изпълнението на специфични дейности, отнемашо значително време. През този период няма възможност да бъде приведено в действие изпълнението на други задачи, свързани с престоя на задържаните лица в съответния арест, което в условията на недостатъчна численост на личния състав води до забавяне, а понякога и до невъзможност за изпълнение на тези задачи в необходимите срокове. Същевременно се съкращава времето, с което разполага дежурният по арест на всеки от етажите за предприемане на мерки при разрешаване на проблеми от различен характер.

б. връзки с външния свят

Отговор по т. 101

Свижданията на лишените от свобода с техните близки се провеждат по ред, определен от началника на затвора, поправителния дом или ареста. Честотата на свиждане в месеца се различава в отделните затвори и арести, но никога не е по-малко от два пъти месечно, каквато е нормативната регламентация. Броят на свижданията по места е в зависимост от числеността на лишените от свобода и разпределението им по групи, както и от наличния персонал. В тази връзка на някои места за лишаване от свобода няма практическа и физическа възможност да се увеличи броя на срещите с близките (каквато е ситуацията в Затвора в гр. София).

За направената препоръка за така наречените отворени свиждания в разпоредбите на чл. 73 ППЗИНЗС са визирани реда, начина и условията при които лишените от свобода провеждат свиждания. Съгласно действащата нормативна уредба отворени свиждания са предвидени единствено за лишените от свобода настанени при условията на открит тип или като поощрение съгласно чл. 98, ал. 1 т. 5 ЗИНЗС „Удължено свиждане за срок до 4 часа“.

Съгласно разпоредбите на чл. 277 ППЗИНЗС задържаните под стража в арестите при ОСИН - София имат право на свиждане не по-малко от два пъти месечно, с продължителност до 40 минути. По време на свижданията задържаните получават

хранителни пратки и други разрешени вещи, съгласно Списък на разрешените вещи, предмети и хранителни продукти, които могат да получават, ползват и държат при себе си или на определените за целта места задържаните под стража по реда на НПК и други лица, настанени в арестите, утвърден със заповед № ЛС-04-1366/ 16.08.2017 г. на министъра на правосъдието. На свижданията се допускат не повече от четирима посетители, като това ограничение не важи за низходящите и възходящите роднини, за съпрузите, братята и сестрите.

Помещенията за провеждане на свиждания с близки и роднини и срещи със защитници и повереници, общо 4 на брой в арест „Д-р Г. М. Димитров" № 42 и 2 на брой в арест „М-р Г. Векилки" № 2, са оборудвани специално за тази цел с необходимите мебелировка и технически средства. Всяко помещение е разделено на две части посредством стъклена преграда, която осигурява възможност за визуален, но не и физически контакт между задържаните и техните посетители. Едновременно в едно помещение могат да провеждат свиждания или срещи общо 3 задържани лица. Разговорите се водят посредством домофонна разговорна уредба. Случаите на умишлени повреди по елементи от тази уредба са многобройни, като причина за тях са предимно действия от страна на задържаните лица. Повредите се отстраняват своевременно.

Налице са редица предотвратени опити за предаване на неразрешени вещи на задържаните лица при провеждане на среща или свиждане, за което са уведомени съответните наблюдаващи прокурори и ГДИН.

Отговор по т. 102

Към настоящия момент задържаните лица, настанени в арестите към ОСИН - София, провеждат телефонни разговори чрез предплатени фонокарти на доставчика на услугата „Виваком", който определя цените на разговорите. На задържаните е осигурена възможност да провеждат разговори ежедневно, по време на престой на открито или на съответния арестен етаж, при възникване на необходимост. Разговорите се провеждат въз основа на предварително подадени от задържаните заявления и утвърден месечен списък. Предоставянето на необходимото количество фонокарти е регулярно и равномерно.

с. дисциплинарна практика

Отговор по т. 103

По отношение процедурите за дисциплинарната практика и твърденията на лишени от свобода пред екипа на делегацията на КПИ, че не винаги биват изслушвани лично при прилагането на дисциплинарни санкции и че не им се предоставя писмен документ, заявяваме, че не приемаме тази констатация за общовалидна. Дисциплинарните процедури се спазват от администрацията на затворите и ако има някакви пропуски, включително посочените в доклада, те са епизодични. Поради липса на конкретика не сме в състояние да обсъдим в подробности изнесеното.

Независимо, че дисциплинарните процедури са нормативно уредени, с оглед препоръките на КПИ отново беше разпоредено на всички началници на местата за лишаване от свобода задължително да изслушват провинилите се преди налагане на наказанието, както и да връчват копие от заповедта на наказания лишен от свобода. Всички лишени от свобода са запознати с правото им на свиждане, на хранителна пратка, на пари за лични нужди и ползване на телефон, във времето през което изтърпяват наказание в наказателна килия.

Дисциплинарните процедури спрямо задържани лица в арестите към ОСИН - София се провеждат при стриктно спазване на разпоредбите на нормативните документи, регламентиращи изпълнението на мярката за неотклонение „задържане под стража“. Преди налагането на дисциплинарно наказание задържаното лице задължително се изслушва и му се дава възможност да даде нови писмени обяснения, за което се съставя писмен протокол в присъствието на две поемни лица. В случай на налагане на дисциплинарно наказание копие от заповедта се връчва на задържаното лице с възможност за обжалване в конкретни срокове, а екземпляр от същата се прилага в арестантското досие на задържания.

Отговор по т. 104

Сега продължава да съществува практиката лекарят да преглежда лишените от свобода преди настаняването им в наказателна килия. Целта на тези прегледи е да се добият непосредствени впечатления за моментното здравословно състояние на наказаните. Прегледът няма значението на „разрешение“ да се налага такова наказание от страна на началника на затвора и не отменя отговорността от началника на затвора за избора на подобно наказание.

В правомощията на ръководството е да прецени с оглед здравословното състояние на нарушителя изпълнението на наложеното дисциплинарно наказание дали да бъде отложено до оздравяването му. Провеждането на медицински преглед на лишените от свобода, на които предстои изпълнение на дисциплинарно наказание е с цел да се опази здравето и живота на лишените от свобода. При диагностициране на заболяване, наказанието се отлага, в интерес на здравето им. Считаме, че не може да се направи извод, че лекари от затворите продължават да участват в дисциплинарната процедура. По-скоро е обратното, при наличие на медицински причини наказанието се отлага.

Отговор по т. 105

Наказателните килии в посетените затвори са оборудвани според изискванията на ППЗИНЗС и включват най-необходимите вещи и предмети. Действително в редица места за лишаване от свобода е необходимо тези помещения да бъдат ремонтирани. При първа възможност на осигуряване на необходимите средства това ще бъде извършено.

Отговор по т. 106

Такава практика не съществува. Ситуацията е била временна и вече не съществува.

д. подаване на оплаквания/жалби и процедури за инспекция

Отговор по т. 108

Молбите и жалбите на задържаните лица се приемат в съответствие с разпоредбите на чл. 77 ППЗИНЗС, като се завеждат в специална книга. При изявено желание, на задържания се предоставят номерата, под които молбите или жалбите са заведени в деловодството на ареста. Молбите и жалбите се изпращат в тридневен срок, а когато срокът изтича в неприсъствен ден, се изпращат в първия работен ден на администрацията.

В деловодството на ОСИН - София не са постъпвали оплаквания от задържани лица във връзка с приемането и предаването на техни молби и жалби до други институции. Същевременно, по отношение на кореспонденцията на задържаните лица, настанени в арестите към ОСИН - София, стриктно се прилагат разпоредбите на чл. 256, ал. 2 ЗИНЗС и чл. 278, ал. 1 ППЗИНЗС.

Независимо от това, че не разполагаме с конкретни сигнали за цензура на молби и жалби на лишени от свобода ще бъдат преразгледани процедурите за подаването и изпращането им и при необходимост ще се направят нормативни изменения. ГДИН счита категорично, че посочените процедури трябва да гарантират свободен, бърз и поверителен начин на кореспонденция.

Заклучителни бележки

Препоръките на КПИ са основателни и обективни, защото изискват прилагането на стандарти, които са постигнати и надхвърлени в повечето държави членки на ЕС. Те не са пожелания за бъдещето, а императиви за настоящето време.

Предприетите мерки от страна на българските власти, описани по-горе показват цялостната ангажираност на отговорните власти за предприемане на решителни стъпки за въвеждане на препоръките от КПИ. Бихме желали да уверим Комитета, че направените препоръки, по които не са предприети досега ефективни действия и чието изпълнение не е свързано със значителни финансови ресурси, ще бъдат взети предвид.

Сътрудничеството с КПИ и с Комитета на министрите на Съвета на Европа, е високо ценено.

Институции на подчинение на Министерството на здравеопазването

Във връзка с препоръките, съдържащи се в Доклада на КПИ от страна на Министерството на здравеопазването бяха изпратени писма до директорите на посетените от делегацията държавни психиатрични болници /ДПБ/ - ДПБ–Севлиево и ДПБ–Раднево с оглед посочване на конкретни мерки, които ще бъдат предприети за преодоляване на констатираните от КПИ проблеми.

В тази връзка, предоставяме на Вашето внимание следната информация:

1. По отношение на физическо малтретиране на пациенти от персонала в ДПБ–Севлиево, делегацията не е получила никакви обвинения за това.

В ДПБ–Раднево е имало твърдения за получени шамари от санитарите и твърдение, че последните са носели пръчки, за да показват властта си и да заплашват пациентите. При възникване на такива съмнения за подобно отношение или при постъпване на такива данни, ръководството на ДПБ–Раднево назначава вътрешна проверка за изясняване на случая и предприемане на съответните мерки за недопускането им. Относно намерените пръчки в едно от отделенията, е сформирана комисия в лечебното заведение, която е взела обяснения от екипа на отделението, провела е разговори с пациенти и е прегледала видеозаписите от камерите в отделението. В резултат от проверката се изясни, че става въпрос за инцидентно внасяне на тези предмети в отделението от конкретно лице, но същите не са използвани за наказание или побой. Такива са и констатациите на делегацията, че тези предмети не са използвани за оказване на физическо насилие над пациентите.

През последните 2 години са направени и външни проверки в ДПБ–Раднево от Инспектората на МЗ, Регионална здравна инспекция-Стара Загора и Националния превантивен механизъм към Омбудсмана, които не са установили данни за физическо насилие от персонала.

По отношение насилието между пациенти, Делегацията не е констатирала сериозен проблем в нито едно от посетените лечебни заведения.

Човешките права на пациентите в болницата са регламентирани съобразно действащото в страната законодателство. Правата на пациентите са описани подробно и изчерпателно в Правилника за устройство, дейността и вътрешния ред на лечебните заведения.

2. Относно условията на живот:

В ДПБ–Севлиево отделенията са разположени в реновирани сгради. Извършено е саниране с термоизолационни материали, подмяна на дограма, подови настилки, санитарен фаянс, радиатори на всички болнични сгради и кухненски блок през 2009 г., след спечелен проект по програма „ФАР“ и средства от МЗ. През 2013 г. е извършено вътрешно боядисване на отделенията. През 2016 г. са изградени три хидрофори, с което е решен проблемът с водния режим през летния сезон в община Севлиево.

В двора на болницата има стари сгради, в които отдавна не се извършва никаква дейност, но в тях няма настанени пациенти и те нямат достъп до тях.

В ДПБ–Раднево отделенията са разположени в павилионен тип сгради, като част от тях са над 50 години, със съответната амортизация. През последните две години са отделяни средства, според финансовите възможности на управата на лечебното заведение, за спешни ремонти – покриви, кухненски бокс, столова, смяна на осветлението в отделенията, подменени легла, нощни шкафчета, болнично спално бельо. Изготвени са количествено-стойностни сметки за основен ремонт на 2 мъжки отделения, които са с най-спешна нужда от ремонт и чрез апликационна форма са изпратени в МЗ за одобрение. През 2018 г. е предвидено изготвянето на проект за промяна на отоплението в сградите, чрез изграждане на локална отоплителна инсталация, поради неефективност и амортизация на сегашната.

3. По отношение на персонала:

Броят на лекарите в ДПБ–Севлиево е 13, в това число 8 със специалност, 1 директор, 1 терапевт, 1 без специалност и двама специализиращи в момента. Затруднения с набиране и задържане на медицински сестри към момента в болницата няма, тъй като има постоянно желаещи за работа от многопрофилната общинска болница в Севлиево и закритата частна болница в града. Отделенията са осигурени с минимум 9 сестри, съгласно изискванията на медицински стандарт „Психиатрия“. Епизодично е имало трудности при подбор за работа на длъжността санитар, тъй като безработицата в града е под 5 % и поради спецификата на работа в психиатрична болница. Две от отделенията на лечебното заведение отговарят на второ ниво на компетентност в съответствие с медицински стандарт „Психиатрия“, а другите две – на първо ниво на компетентност.

В ДПБ–Раднево към момента работят 15 лекари, от които 10 със специалност психиатрия, 1 със специалност клинична лаборатория и 5 лекари без специалност и има 3 незаети лекарски щатни бройки. Въпреки полаганите от ръководството на лечебното заведение усилия, има известен недостиг на висш медицински персонал през последните 5 години. Голяма част от работещите медицински сестри са в предпензионна и в пенсионна възраст и липсва изявено желание млади медицински специалисти да постъпят на работа. Работата на санитарите е тежка и непривлекателна, а възнаграждението ниско и липсва мотивация за работа. В тази връзка, с оглед осигуряване на денонощни грижи за пациентите, през последните 2 години ръководството на ДПБ–Раднево е осигурило 6 щатни санитарски бройки, за да няма затруднения при изготвяне на графици за дежурства, но все още има недостиг за пълното окомплектоване на отделенията.

Последната проверка на Регионална здравна инспекция-Стара Загора през май 2018 г. установи, че отделенията в ДПБ–Раднево отговарят на първо ниво на компетентност в съответствие с медицински стандарт „Психиатрия“.

4. За психосоциалните терапии и възможностите за трудови и възстановителни терапии:

Поради краткия престой на делегацията в ДПБ–Севлиево не са успели да видят залата за арт-терапия и други занимания, организирани за болните, като грижи за зеленчуковата и овощната градина, болничния парк, където болните се включват в трудотерапевтична дейност.

Директорът на ДПБ–Раднево изрази несъгласие с констатацията на КПИ, че в болницата не са застъпени психосоциални терапии и възможности за трудови и възстановителни терапии. Участието на пациенти от лечебното заведение в трудотерапии достига до 35% - има група за лечебна физкултура, ателие за занимателна терапия, театрална група, поддръжка на парк, групова психотерапия в отделението по зависимости. Относно включването на пациенти и експациенти в рамките на трудотерапията като хигиенисти и болногледачи, участието им има дългогодишна история и е утвърдено като ефективна, и търсена от самите пациенти дейност. Има бивши пациенти, които след изписването са назначавани на щат като санитарии, някои от които работят и към момента в болницата с много добро качество на изпълнение на трудовите ангажименти. Спазени са основните принципи на трудотерапията – партньорство между персонал и пациенти, доброволност, постепенност на трудността на възлаганите дейности, съобразяване с възможностите на пациента, непрекъснатост на участието. По този начин се постига съкращаване на болничното лечение, подобряване на възстановителния процес и ресоциализация на болните, стимулиране на креативността и самочувствието им, осигуряване усещането им за постигане на определена цел чрез труд.

5. Относно достъпа до чист въздух на пациентите в заключените отделения:

Достъпът на болните навън е в зависимост от режима, който се определя съобразно състоянието на пациентите и решенията на съда.

6. Относно мерките за временно физическо ограничаване:

При пациенти с установени психични разстройства, те са уредени в специална наредба на МЗ – Наредба № 1 от 28 юни 2005 г. за реда за прилагане на мерки за временно физическо ограничаване при пациенти с установени психични разстройства, както и в медицински стандарт „Психиатрия“ и са добре познати на екипите в лечебните заведения. Всяко едно отделение разполага с дневник, в който се вписват тези назначения и се отразяват и в историята на заболяването на пациента от лекар, разпоредил прилагането им.

Чрез пряк визуален контрол или чрез дистанционни средства се осъществява наблюдението при временно изолиране, а при временно имобилизиране – край леглото на пациента, за да се осигури посрещането на всички негови нужди, както и промяната в състоянието на пациента, вследствие на приложеното лечение – да бъде отчетена от екипа и документирана по определения ред.

Поради важността на тази тема, тя се дискутира периодично на лекарски колегиуми и в съвета за здравни грижи. Лекуващият лекар преценява какъв тип временно имобилизиране да се извърши – частично или пълно, с каква продължителност, каква медикация да се приложи. От резултатите от провеждания текущ вътрешен контрол в болниците и от резултатите от периодични проверки от външни институции - РЗИ, ИА „Медицински одит“, Омбудсман, няма основания за съмнение в преценката на лекуващите специалисти или в стриктното прилагане на разпоредбите на Наредбата и стандарта.

Проверките на Районна прокуратура в гр. Севлиево през 2015 г. и 2016 г. не са установили нарушения относно мерките за временно физическо ограничаване и доброволното и принудително настаняването на болни в ДПБ–Севлиево.

Проверката на Регионална здравна инспекция-Стара Загора през май 2018 г. установи, че мерките за временно физическо ограничаване на пациенти, изпаднали в състояние, представляващо пряка и непосредствена опасност за собственото им здраве или живот или за здравето на други лица, се прилагат съгласно действащата нормативна уредба.

7. Прилагане на електроконвулсивна терапия /ЕКТ / в ДПБ:

През последните 2 години в ДПБ–Севлиево е проведено лечение с ЕКТ само на един пациент. Съгласно изискванията на медицински стандарт „Психиатрия“, в рамките на алгоритъма на Програма от грижи „Провеждане на електроконвулсивна терапия", се осигурява информирано съгласие и анестезиологичен екип, при провеждането на ЕКТ. Те са задължителна част от подготовката и провеждането на тази манипулация. За целта ДПБ–Севлиево има сключен договор за осигуряване на анестезиологичен екип, при необходимост от „МБАЛ–Севлиево“ ЕООД.

Всичко това е обяснено на делегацията и им е предоставена историята на заболяването на пациентката, в която от анестезиолога е отразено прилагането на премедикация с Dormicum и анестезия с Propofol fl. i.v., съгласно изискванията на нормативната уредба.

8. За механизмите за подаване на оплаквания до ръководството на болницата:

Съществуват следните възможности за подаване на оплаквания от пациентите, за които на електронната страница на лечебните заведения има изчерпателна информация:

- в отделенията има поставени пощенски кутии за тази цел;
- в деловодството на лечебното заведение;
- към лекуващия или дежурния лекар;
- по време на провежданите главни визитации в отделенията от ръководството на болницата – пациентите имат директен контакт;
- по време на телефонен разговор с близки;
- писмено на хартиен носител или по електронната поща към регионалните здравни инспекции, МЗ, Омбудсман и др. институции.

В тази връзка, в отделенията има поставена на видно място „Харта за правата на пациента“ и в болниците е създадена Комисия по удовлетвореността и жалбите на пациентите. Комисията работи по утвърден правилник, извършва проверки по жалбите на пациентите или техните близки, изготвя съответните доклади до директора и отговаря на жалбите на пациентите.

10. Относно правните гаранции в контекста на недоброволната хоспитализация и защита, при принудителното настаняване в лечебното заведение:

Правните гаранции са описани подробно в Закона за здравето, Глава V „Психично здраве“ и са регламентирани с Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред на лечебните заведения.

В ДПБ–Раднево между 20% и 30% от пациентите са настанени на задължително или принудително лечение. При останалите пациенти хоспитализацията е доброволна, след подписване на декларация за съгласие за лечение.

В ДПБ–Севлиево не са установени нарушения относно принудителното настаняване за задължително лечение на пациентите.

Разработени са бланки за Информирано съгласие за лечение, информиран отказ от лечение, информирано решение за преждевременно прекратяване на започналия престой в лечебното заведение, информирано оттегляне на съгласието за лечение в болниците.

Институции на подчинение на Министерството на труда и социалната политика

1. Във връзка с исканата от КПИ актуална информация за напредъка по изготвянето на Плана за действие за периода 2018-2021 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа и информация за основните разпоредби на плана (т. 140 към т. 1 Предварителните бележки от раздел Г. Заведения под ръководството на МТСП), бихме искали да предоставям следната информация:

Планът за действие за периода 2018-2021 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа² беше приет с Решение № 28 от 19.01.2018 г. на Министерския съвет. Фокусът в Плана е деинституционализацията на грижата за възрастните хора и хората с увреждания. С неговото изпълнение ще се реализира първият етап от процеса на деинституционализация, който съгласно Стратегията следва да бъде завършен до 2034 г.

Основните цели на Плана са:

- Ограничаване на мрежата от специализирани институции и на достъпа до тях, извеждане от специализирани институции на хора с увреждания и закриване на 10 специализирани институции за хора с увреждания с най-неприемливи условия за живот;
- Подобряване на качеството на живот и възможностите за социално включване на хората с увреждания и възрастните хора, чрез осигуряване на мрежа от услуги и мерки за подкрепа в общността и домашна среда и изграждане на подходящ (материален и кадрови) капацитет за предоставянето им;
- Превенция на институционализацията на хора с увреждания и възрастни хора и изграждане на приемаща и подкрепяща нагласа в обществото;
- Създаване на регулаторна рамка за развитието на социални услуги и интегрирани здравно-социални услуги.

Като основни целеви групи на Плана са определени пълнолетните лица с психични разстройства, пълнолетните лица с умствена изостаналост и множествени увреждания, възрастните с различни форми на деменция, пълнолетните лица с различни форми на увреждания, възрастните хора, включително и възрастни в невъзможност за самообслужване. Четири са основните групи мерки, които в своята съвкупност и обвързаност ще бъдат в центъра на действията в периода 2018-2021 г. за осигуряване на дългосрочна грижа и деинституционализация на грижата за лицата с увреждания и възрастните хора, зависими от грижа:

- Мерки за осигуряване на подкрепа в домашна среда и в общността на лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа – включват дейности за осигуряване на социални услуги и патронажна грижа в домашна среда, създаване на дневни форми на социални услуги в общността и други.
- Мерки за осигуряване на качествени социални услуги в общността за лица, настанени в специализирани институции с недобри условия на живот и качество на грижа и поэтапно закриване на институции – включват дейности за създаване на нови резидентни социални услуги в общността, подготовка за извеждане от специализирани институции, закриване на домове и други.

² <https://www.mlsp.government.bg/index.php?section=POLICIESI&I=280&lang>

- Мерки за повишаване на ефективността на системата за дългосрочна грижа – включват дейности за провеждане на обучения и супервизия, подобряване на нормативната уредба, разработване на стандарти за качество и други.
- Мерки, включващи дейностите за изграждане и ремонт на необходимата инфраструктура за предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги.

В резултат на изпълнението на Плана ще бъдат създадени 100 нови социални услуги в общността – подкрепящи и от резидентен тип, за 2 140 потребители, в т.ч.:

- 6 Дневни центъра за подкрепа на лица с различни форми на деменция и техните семейства;
- 16 Дневни центъра за лица с увреждания и техните семейства, включително с тежки множествени увреждания;
- 10 Центъра за социална рехабилитация и интеграция за лица с психични разстройства и за лица с умствена изостаналост;
- 68 Центъра за грижа за хора с увреждания и възрастни хора (30 – за лица с психични разстройства, 22 – за лица с умствена изостаналост, 7 – за лица с различни форми на деменция и 9 – за възрастни хора в невъзможност за самообслужване).

Ще бъде развита патронажна грижа за лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа. Ще продължи и предоставянето на социални услуги в домашна среда – личен асистент, социален асистент и домашен помощник. Чрез тези дейности ще бъдат подкрепени над 30 000 лица.

Планирано е извеждане на минимум 750 лица с психични разстройства и умствена изостаналост от специализирани институции и осигуряване за тях на услуги в общността. Предвижда се да бъдат закрити 10 специализирани институции за лица с психични разстройства и умствена изостаналост³. Ще се разработи ново законодателство, регулиращо социалните и здравно-социалните услуги. Ще се повиши капацитетът на служителите и специалистите в системата за дългосрочна грижа.

Предложението за закриването на конкретните институции е на Агенцията за социално подпомагане (АСП) и се основава на извършените проверки от Инспектора на АСП, аналитичния доклад на социалните услуги за пълнолетни лица, държавно делегирана дейност към 31.05.2017 г., както и констатациите на Делегацията на КПИ в България, извършила посещение в специализирани институции в периода 25 септември – 06 октомври 2017 г. Институциите, които ще бъдат закрити в изпълнение на мерките и дейностите по Плана са:

1. Дом за лица с психични разстройства – с. Раздол, общ. Струмляни, с капацитет 70 места;
2. Дом за лица с психични разстройства – с. Заберново, общ. Малко Търново, с капацитет 60 места;
3. Дом за лица с психични разстройства – с. Радовци, общ. Дряново, с капацитет 110 места;

³ Напълно ще преустановят дейност 9 институции, като за 1 специализирана институция се предвижда сериозно да се намали капацитета ѝ, тъй като тя е най-голямата институция в страната.

4. Дом за лица с психични разстройства – с. Лакатник, общ. Своге, с капацитет 90 места;
5. Дом за лица с психични разстройства – с. Радовец, общ. Тополовград, с капацитет 75 места;
6. Дом за лица с умствена изостаналост – с. Пчелище, общ. В. Търново, с капацитет 77 места;
7. Дом за лица с умствена изостаналост – с. Преколница, общ. Кюстендил, с капацитет 44 места;
8. Дом за лица с умствена изостаналост – с. Подгумер, Столична община, с капацитет 90 места;
9. Дом за лица с умствена изостаналост – с. Лозево, общ. Шумен, с капацитет 90 места;
10. По отношение на Дома за лица с умствена изостаналост – местност „Качулка“, общ. Сливен, предложението е за намаляване на капацитета му с 80 места, тъй като това е институцията с най-голям капацитет в страната – 240 места и не е възможно нейното напълно закриване в рамките на периода на изпълнение на Плана.

Сред посочените институции са и две от посетените от КПИ институции през 2017 г. (Дома за лица с психични разстройства – с. Радовец, общ. Тополовград и Дома за лица с умствена изостаналост – местност „Качулка“, общ. Сливен).

Основно плана се финансира със средства от държавния бюджет и от двете оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР) и „Региони в растеж“ (ОПРР) за програмния период 2014-2020 г. След приключване на финансирането по двете оперативни програми се предвижда осигуряване на устойчивост на новосъздадените услуги чрез финансиране от държавния бюджет.

Мерките по Плана вече са в процес на изпълнение:

- През м. февруари 2018 г. Междуведомствената работна група за управление и координация на процеса на деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания одобри Картата на услугите за подкрепа в общността и Картата на резидентните услуги. В тях са определени общините, където ще бъдат създадени новите услуги чрез проектно финансиране по ОПРР и ОПРЧР.
- Във връзка с подготовката за стартиране на дейностите по ОПРР, през м. февруари МТСП изготви и предостави на Министерството на регионалното развитие и благоустройството функционалните изисквания за изграждане на новите социални услуги. Изграждането и ремонтът на инфраструктурата, необходима за създаването и функционирането на новите услуги, ще бъдат извършени съгласно функционалните изисквания и насоки, съобразени с релевантните европейски документи за деинституционализация и живот в общността.
- През м. март 2018 г. беше обявена процедура BG16RFOP001-5.002 „Подкрепа за деинституционализация на социалните услуги за възрастни и хора с увреждания“ по ОПРР 2014-2020. По тази процедура ще бъде изградена инфраструктурата за новите услуги (6 Дневни центъра за подкрепа на лица с различни форми на деменция и техните семейства и 68 Центъра за грижа за хора с увреждания и възрастни хора (за лица с психични разстройства, лица с умствена изостаналост, лица с различни форми на деменция и възрастни хора в

невъзможност за самообслужване), като финансирането ще се осъществява само в общините, включени в Картата на резидентните услуги и Картата на услугите за подкрепа в общността. Създаването на останалите 26 подкрепящи услуги (10 Центъра за социална рехабилитация и интеграция за лица с психически разстройства и за лица с умствена изостаналост и 16 Дневни центъра за подкрепа на лица с увреждания и техните семейства, включително с тежки множествени увреждания) ще се осъществи чрез финансиране по ОПРЧР 2014-2020.

- Във връзка с изпълнението на мерките за изграждане на подкрепящи услуги в общността е обявена процедура BG05M9OP001-2.008 „Подкрепа за лицата с увреждания“ по ОПРЧР 2014-2020. Чрез нея се осигурява финансиране за създаването в шест общини на Дневни центрове за комплексна подкрепа на хората с увреждания, включително с тежки множествени увреждания, и за техните семейства. По тази процедура ще се създадат първите 6 от посочените по-горе 16 Дневни центъра за подкрепа на лица с увреждания и техните семейства, включително с тежки множествени увреждания.
- С цел гарантиране на устойчивост на услугите „Личен асистент“, „Социален асистент“ и „Домашен помощник“, със Закона за държавния бюджет на Република България за 2018 г. е определен финансов ресурс в размер на 68 млн. лв. за тяхното предоставяне.

Националната политика в областта на социалните услуги продължава да е насочена към предоставяне на повече социални услуги в общността и в домашна среда, развитие на дългосрочната грижа и успешно реализиране на процеса на деинституционализация на грижата за децата, възрастните хора и хората с увреждания. Важно е и въвеждането на нови форми и модели на подкрепа, включително интегрирани междусекторни услуги, които да имат превантивни функции и да заместят съществуването на институциите. Социалните услуги се доказаха като един от най-успешните инструменти за насърчаване на социалното включване на уязвимите групи в България. Благодарение на провежданата целенасочена политика за деинституционализация на грижата и приоритетно развитие на алтернативни форми на услуги броят на социалните услуги в общността значително се увеличи, особено през последните години.

Година	Социални услуги в общността, делегирани от държавата дейности	
	Брой	Капацитет
2014 г.	841	18 933
2015 г.	1 025	21 490
2016 г.	1 095	22 771
2017 г.	1 120	23 167

Към м. юни 2018 г. социалните услуги в общността са общо 1 143 с капацитет 23 642 места. От тях, 835 услуги са насочени към подкрепа на пълнолетни лица, включително към пълнолетни лица с увреждания.

През последните години се отчита и ежегодно нарастване на финансовите средства от държавния бюджет за социалните услуги, делегирани от държавата дейности. Посочените по-долу данни показват тази положителна тенденция.

Година	Размер на финансовите средства от държавния бюджет за социални услуги
2014 г.	183 205 800 лв.
2015 г.	189 803 600 лв.
2016 г.	200 455 025 лв.
2017 г.	211 494 202 лв.
2018 г.	230 956 018 лв.

С цел усъвършенстване на нормативната уредба в областта на социалните услуги през 2016 г. Народното събрание прие промени в Закона за социално подпомагане (ЗСП). Част от промените са свързани с подобряване на достъпа до социални услуги, гарантиране на правата на потребителите, включително и правото на свободен избор, осигуряване на индивидуален подход и комплексна оценка на потребностите. С тях се въведоха всички необходими гаранции, така че да не се допуска ползването на социални услуги против волята на лицата, а техните желания и предпочитания да са водещи, независимо дали са поставени под запрещение или не. Настаняването в социални услуги в общността от резидентен тип и в специализирани институции на лица, поставени под пълно запрещение се извършва по съдебен ред. Въведе се задължително изследване на волята на лицето в рамките на съдебното производство, а като допълнителна гаранция за защита на неговите права се регламентира, че при искане за настаняване в специализирана институция съдът може да го уважи само в случай, че в рамките на производството не се установи възможност за настаняване на лицето в социална услуга в общността от резидентен тип или в домашна среда. Беше въведен максимален срок на настаняване на децата, лицата с трайни увреждания и лицата, поставени под запрещение в специализирани институции, който не може да бъде по-дълъг от три години, като по този начин се цели да се предотврати трайното институционализиране на лицата.

Към кметовете на общини, които управляват социалните услуги на територията на съответната община, делегирани от държавата дейности и местни дейности, се въведе отговорност за спазването на критериите и стандартите за предоставяне на социални услуги. Прецизираха се и част от функциите на Агенцията за социално подпомагане (АСП), като се подчертава нейната функция за оказване на методическа подкрепа при предоставяне на социални услуги. Допълниха се правомощията на инспекторите от Инспектората към АСП при предоставянето на социални услуги и при констатирани нарушения.

През 2017 г. Министерският съвет прие промени в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП) в съответствие с приетите изменения и допълнения в ЗСП през 2016 г. Основно промените в областта на социалните услуги са свързани с индивидуалната оценка на потребностите, въвеждане на специални правила

за лицата, поставени под запрещение, с цел спазване на правата и интересите им, подобряване на дефинициите за социалните услуги в съответствие с тяхната динамика през годините и възможността да предоставят по-широка и гъвкава подкрепа на лицата и други. Важно е да се отбележи, че се завишиха изискванията по отношение на стандартите и критериите за местоположение и материална база, за здравни грижи, както и за специализиран и обслужващ персонал, на които следва да отговарят социалните услуги.

Независимо от постигнатите успехи, факт са и редица предизвикателства, които наложиха стартиране на цялостна реформа в сектора на социалните услуги. Към настоящия момент се разработва нов Закон за социалните услуги. След широко обществено обсъждане на национално, регионално и общинско ниво е утвърдена Концепцията на Закона за социалните услуги. Новият Закон цели да уреди всички въпроси, свързани с предоставянето, ползването, финансирането, качеството, контрола и мониторинга на социалните услуги.

2. Във връзка с исканата от КПИ актуална информация за подготовката на нов правен акт за управлението и прехвърлянето на хора с психични заболявания, настанени в специализирани институции за предоставяне на социални услуги в психиатричните болници (т. 141 към т. 1 Предварителните бележки от раздел Г. Заведения под ръководството на МТСП), предоставяме следната информация:

Изготвянето на нормативни актове и промяна в нормативни актове, касаещи психиатрични грижи и лечение е от компетенциите на Министерството на здравеопазването. От гледна точка на социалното включване на хора с психични разстройства МТСП може да предостави следната информация за мерките в тази посока, включени в План за действие за периода 2018-2021 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа:

Лицата с психични разстройства ще могат да ползват новоизградените подкрепящи услуги в общността за социална и трудова рехабилитация на лицата с увреждания – Дневни центрове и Центрове за социална рехабилитация и интеграция. Тези услуги са насочени към рехабилитация, компенсиране на дефицитите, повишаване на личностния потенциал, организиране на свободното време и усвояване на нови умения, реализиране на дейности за осигуряване на трудова заетост, в т.ч. на защитена заетост под формата на трудова терапия. В новите Центрове за социална рехабилитация и интеграция ще се предоставя подкрепа за трудово наставничество, включващо и менторство от член на екипа, за провеждане на трудова практика и трудова заетост в реална работна среда, както и за въвеждане и обучение на работното място за лицата, за които се осигурява заетост, и текуща подкрепа в работния процес.

Новите резидентни услуги, предвидени в Плана включват профилирани Центрове за грижа за хора с психични разстройства. С тях ще се осигури възможност за настаняване в среда, близка до семейната и ще се оказва съдействие за постигане в максимална степен на самостоятелност, в комбинация с други социални, здравни,

образователни и подкрепящи/съпътстващи услуги в съответствие с потребностите на настанените лица.

Като част от мерките за подкрепа в общността ще бъдат реализирани и дейности за подкрепена заетост на лица с психични разстройства и умствена изостаналост и развитие на социални предприятия. Ще се развиват и апробират дейности на принципа на „Социалното предприятие“ (специално създадени за тези лица работни места, например кафене, ресторант, ателие, работилница и т.н., т.е. форма на подкрепа за създаване на трудови навици и социални умения и същевременно участие в реална заетост), както и осигуряване на обучение на място.

В процеса на преместване на потребителите от специализираните институции в новите услуги ще се прилага много внимателен подход, като задължително ще се извършва оценка на потребностите и изследване на желанията на всички пълнолетни лица. Ще се направи оценка и на потребностите на лица, трайно настанени в държавни психиатрични болници. За целта ще бъдат създадени и обучени екипи за:

- извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа;
- проучване на желанията на лицата, настанени в специализираните институции, които предстои да бъдат закрити;
- психологическо консултиране и обясняване на промяната и подготовка за приемане на промяната в живота;
- оценка на специфичните медицински потребности;
- оценка на нуждата от интензивна подкрепа от специализиран персонал;
- оценка по методиката за оценка на състоянието за избягване интерпретирането на състояния, в резултат на институционализацията, като белези на проблемно/предизвикателно, автоагресивно и агресивно поведение;
- оценка на социалния им кръг и възможности за реинтеграция в домашна среда;
- изготвяне на индивидуален план за подкрепа на лицата, настанени в специализираните институции, които предстои да бъдат закрити, който в максимална възможна степен отчита техните предпочитания, изградени емоционални връзки, характер и особености.

Предвижда се и провеждане на програма за подготовка за живот в общността – индивидуална социална работа за подготовка на лицата за извеждане от специализираните институции и мерките за самото преместване.

3. Информация във връзка с препоръката за осигуряване на първоначално и текущо обучение на персонала в специализираните институции в Качулка, Твърдица и Радовец (т. 149 към т. 2 Малтретиране от раздел Г. Заведения под ръководството на МТСП):

В българското законодателство има нормативноустановени стандарти и критерии, на които следва да отговарят социалните услуги, предоставяни в специализирани институции и в общността. В ППЗСП изчерпателно са изброени всички конкретни изисквания по отношение на определен набор от общи критерии, в т.ч. и за специализиран и обслужващ персонал. В обхвата на нормативно определените

изискванията относно персонала има включено изискване за осигуряване на възможности за повишаване на квалификацията на персонала с оглед спецификата на работата с отделните групи потребители на социални услуги. Организацията на дейността на социалните услуги в съответствие със задължителните критерии и стандарти е задължение на съответния доставчик, а контролът относно спазването им се осъществява от инспектората към АСП.

В приетия от Министерския съвет през м. януари 2018 г. План за действие за периода 2018-2021 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа са заложили редица конкретни мерки и дейности, насочени към повишаване на компетентностите и професионалните качества на специалистите и екипите, които работят с пълнолетни лица с увреждания и възрастни хора. С тях се цели подобряване на капацитета на работещите в системата на социалните услуги – служители в Дирекции „Социално подпомагане“ и персонал в социалните услуги. За осигуряване и поддържане на високо качество на грижата за потребителите, както на резидентните, така и на останалите нови услуги е предвидено:

- разработване на стандарти за социална работа;
- прилагане на програми за обучение, квалификация и супервизия на служителите в социалните услуги за пълнолетни лица по типове услуги, включващи въвеждащо и надграждащо общи и профилирани по отделните теми обучения;
- подготовка на учебни материали и провеждане на обучения на специалисти от социалната и здравната система най-вече в областта на подкрепата за лицата с психични разстройства (по следните програми: „Социална работа с психиатричен случай”, „Трениране в социални умения”, „Водене на психиатричен случай”, „Психосоциално интервю за общопрактикуващи лекари” и др. и провеждане на обучения).

В отговор на необходимостта от създаване на условия за по-ефективно осъществяване на реформата в сферата на социалните услуги, включително чрез подобряване на професионалната компетентност, знанията и уменията на професионалистите в системата, Агенцията за социално подпомагане изпълнява проект „Повишаване на капацитета на служителите в сферата на закрилата на детето, социалните услуги и социалното подпомагане“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. Дейностите по проекта обхващат служители на Агенцията за социално подпомагане, общини, доставчици на социални услуги и структури на Министерство на здравеопазването.

По проекта се осигурява провеждане на специализирани обучения за:

- екипи от действащи социални услуги – мотивационни обучения;
- екипите на социални услуги, свързани със специализирани дейности и грижи за деца/младежи и възрастни с различно поведение – автоагресия, агресия, свръхсексуалност и др.;
- екипи от действащи социални услуги за работа с деца и възрастни с различни увреждания, свързани със здравния им статус;
- въвеждане на мултидисциплинарен подход при изготвяне на оценки на потребностите и индивидуални планове за подкрепа.

В обученията ще се включат не по-малко от 6000 лица работещи в социални услуги за деца и за възрастни.

Планирани са и обучения за изграждане на междусекторни координационни връзки на представители от различните сектори, имащи отношение към социалните услуги: действащи социални услуги; териториалните структури на АСП; медицински заведения и лични лекари; училища и други образователни организации; полиция; съдилища; прокуратура; общини и други. В тях ще се включат общо 3000 представители, които с присъщата си дейност са ключови участници в налагащите се интегрирани модели за грижа.

Предвидено е също така осигуряване на супервизия и консултации за екипи от действащи социални услуги. Планирано е да се проведат не по-малко от 10 267 часа групови и 30 000 индивидуални супервизии.

В рамките на проекта ще се обособят екипи за специализирана подкрепа и кризисна интервенция, с помощта на които ще се даде възможност за пълноценно преодоляване на предизвикателства от различно естество, съпътстващи предоставянето на социални услуги за различни групи хора – деца и възрастни. Екипите за специализирана подкрепа ще подпомогнат персонала в действащите социални услуги за справяне с трудностите и предизвикателствата при предоставянето им и при необходимост ще работят и пряко с потребителите на услугите при възникване на кризисна ситуация.

Проектът е с продължителност до края на 2019 г. и е с бюджет от 28 милиона лева.

4. Информация във връзка с препоръката за осигуряване на достатъчно на брой персонал, който също така да бъде добре обучен за справяне с трудни ситуации или поведение на потребителите (т. 153 от т. 2 Малтретиране от предварителните бележки по раздел Г. Заведения под ръководството на МТСП) и препоръката за предприемане на спешни мерки за увеличаване на броя на подходящо обучен персонал за клинични грижи във всички заведения за социални грижи в страната (т. 164 от т. 4 Персонал и лечение от предварителните бележки по раздел Г. Заведения под ръководството на МТСП):

Съгласно разпоредбата на чл. 41, ал. 5 от ППЗСП, социалните услуги, предоставяни в специализирани институции и в общността, трябва да отговарят на следните стандарти и критерии за специализиран и обслужващ персонал:

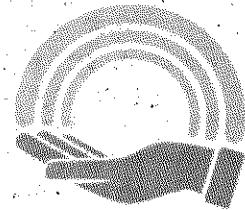
1. съответствие на числеността на персонала с длъжностите по утвърдена от министъра на труда и социалната политика методика за предоставяне на социални услуги;
2. ежегодна оценка на изпълнението на задачите от персонала, извършвана от работодателя, и отчитане на планираните дейности;
3. осигуряване на възможности за повишаване квалификацията на персонала с оглед спецификата на работата с отделните групи потребители на социални услуги.

С цел осигуряване предоставянето на качествена грижа и подкрепа съобразно специфичните потребности на отделните групи потребители и обезпечаване на социалните услуги с необходимия персонал, са предприети действия за актуализиране на утвърдената през 2012 г. Методика за определяне длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността. Методиката определя минимални изисквания за структурата на персонала в социалните услуги държавно делегирана дейност. За всеки вид услуга са определени необходими длъжности на специалисти за функциониране на услугата, препоръчителни длъжности за специалисти, както и общи длъжности, необходими за осигуряване на качествена грижа.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Агенция за социално подпомагане

Изм. № 04-00-1087
13.08.2018

ДО
Г-Н ЛАЗАР ЛАЗАРОВ
ЗАМЕСТИК-МИНИСТЪР НА
ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
На Ваш № 0409-93 от 20.04.2018 г.

КОПИЕ: Г-ЖА ЕЛЕНА КРЕМЕНЛИЕВА
ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
„СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ“

ОТНОСНО: Доклад от проведено посещение на Делегация на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото и унижително отнасяне или наказание в България (КПИ) в периода 25 септември – 06 октомври 2017 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ЛАЗАРОВ,

По повод постъпило от Министерство на правосъдието (МП) в Министерство на труда и социалната политика (МТСП), препратено в Агенцията за социално подпомагане (АСП) писмо, относно Доклад от проведено посещение на Делегация на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото и унижително отнасяне или наказание в България (КПИ) в периода 25 септември – 06 октомври 2017 г. и във връзка с необходимостта от предоставяне на информация на МП за изготвяне на отговор до КПИ, предоставям на Вашето внимание информация, касаеща предприемане на действия от страна на АСП и кметовете на общините, на чиито територии функционират специализираните институции, посетени от КПИ.

Препоръка 140: „Комитетът препоръчва българските власти да продължат усилията си за развитие на социалните грижи в общността, тъй като това може не само да съкрати или избегне престоя в институция и да намали възможностите за малтретиране, но също и да подобри опита и резултатите за потребителите на услугите. Такова настаняване в общността следва да включва малки групови жилищни домове в общността, най-добре в градове, в близост до всички съответни съоръжения, а не големи домове, разположени на територията на дългогодишни заведения за социални грижи (които не позволяват истинска деинституционализация и подходяща интеграция в общността).“

С приемането на Националната стратегия за дългосрочна грижа (НСДГ) през 2014 г. се установи концептуалната рамка за изграждането и развитието на ефективна съвременна система от социални и интегрирани услуги за дългосрочна грижа и се постави специален акцент върху деинституционализацията на грижата за хората с увреждания и възрастните хора. С Решение № 28 от 19.01.2018 г. Министерският съвет прие План за действие за периода 2018-2021 г. за изпълнение на НСДГ. Планът е в съответствие с визията, приоритетите и целите на Стратегията и обхваща мерките за първия етап от изпълнението на процеса на деинституционализация на пълнолетните лица. В Плана са включени и дейности за оценка на потребностите и изследване на желанията на всички пълнолетни лица, които ползват услуги в специализирани институции, с цел планиране на втория етап

от процеса на деинституционализация на грижата за лицата с увреждания и възрастните хора, който трябва да бъде завършен до 2034 г.

Най-сериозният фокус в Плана е поставен върху спешното осигуряване на качествени условия за живот на лицата с умствена изостаналост и с психични разстройства, които в момента са настанени в специализираните институции с недобри условия и недобро качество на грижата.

Една от основните цели на Плана е ограничаването на мрежата от специализирани институции и на достъпа до тях, извеждане от специализирани институции на хора с увреждания и закриване на десет специализирани институции за хора с увреждания (с умствена изостаналост и с психични разстройства), които са с най-неприемливи условия за живот. Броят на институциите за закриване е приет от Междуправителната работна група за управление и координация на процеса на деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания, създадена със Заповед № Р-22/08.02.2018 г. на министър-председателя.

На 22.02.2018 г. Междуправителната работна група прие Картата на услугите за подкрепа в общността и Картата на услугите от резидентен тип по Плана за действие. В тази връзка през м. март 2018 г. са издадени заповеди на изпълнителния директор на АСП за преустановяване на настаняването в специализираните институции, предвидени в Плана за закриване/намаляване на капацитета, в това число и Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – м-ст „Качулка“, с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен.

Съгласно Плана в Картите са определени:

- 49 общини, в които ще бъдат създадени 100 нови социални услуги чрез финансиране по Оперативна програма „Региони в растеж“ (ОПРР) 2014-2020 г. и по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. Предвидено е в новоизградените социални услуги подкрепа да получат близо 2140 потребители;

- индикативната стойност на дейностите за изграждане /ремонт/обзавеждане /оборудване за отделните видове социални услуги, които ще бъдат създадени чрез финансиране по ОПРР 2014-2020 г.

Картата на услугите за подкрепа в общността включва 32 нови социални услуги за минимум 1 120 потребители в 22 общини в страната. Картата на резидентните услуги включва 68 социални услуги за 1 020 потребители в 27 общини. Предвижда се от закриващите се специализирани институции да бъдат изведени 786 потребители (405 лица с психични разстройства и 381 лица с умствена изостаналост) и да бъдат настанени в новоизградените 30 центрове за грижа за лица с психични разстройства и 22 центрове за грижа за лица с умствена изостаналост. В останалите 234 места ще бъдат настанени лица, които пребивават продължително време в психиатрични болници по социални индикации, както и лица, чакащи за настаняване в специализирани институции или в социални услуги от резидентен тип. Предвидено е изграждането и на 7 Центъра за грижа за лица с различни форми на деменция и 9 Центъра за грижа за възрастни хора в невъзможност за самообслужване.

Препоръка 147: „Комитетът би искал също да бъде информиран дали ще бъдат извършени подобни проверки и във всички останали заведения за социални грижи в България и дали се предвижда те да бъдат регулярни.“

За периода от 20.10.2017 г. до 30.06.2018 г. Инспекторатът на АСП е извършил следните проверки в специализирани институции и социалните услуги в общността:

➤ **51 комплексни проверки в социални услуги, както следва:**

- 1 Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с физически увреждания - с. Извор, общ. Димово, обл. Видин;

- 4 Центъра за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства - с. Върбово, общ. Чупрене, обл. Видин; с. Воднянци, общ. Димово, обл. Видин; гр. Долна баня, м-ст „Циганско меше“, обл. София (2 бр.);

- 15 Дома за стари хора - с. Гара Орешец, общ. Димово, обл. Видин; с. Добромирка, общ. Севлиево, обл. Габрово; гр. Добрич, обл. Добрич; с. Караисен, общ. Павликени, обл. Велико Търново; к.с. „Старозагорски минерални бани“, обл. Стара Загора; с. Баня, общ. Нова Загора, обл. Сливен; с. Гърчиново, общ. Опака,

обл. Търговище; гр. Харманли, обл. Хасково; гр. Сливен, обл. Сливен; гр. Трявна, обл. Габрово; гр. Угърчин, общ. Угърчин, обл. Ловеч; гр. Айтос, общ. Айтос, обл. Бургас; гр. Русе, обл. Русе; гр. Казанлък, обл. Стара Загора; гр. Радомир, обл. Перник;

- 12 Центъра за временно настаняване - гр. Стара Загора; гр. Благоевград; гр. Бургас (2 бр.); гр. Монтана; гр. София (2 бр.); гр. Видин; гр. Пазарджик, гр. Пловдив; гр. Лом, гр. Силистра.

- 2 Центъра за настаняване от семеен тип за деца без увреждания в гр. Сливен;

- 4 Центъра за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Сливен (2 бр.) и гр. Кюстендил (2 бр.);

- 12 Дома за пълнолетни лица с деменция - с. Опанец, общ. Добрич; гр. Разград; гр. София; с. Бистрилица, общ. Берковица, обл. Монтана; с. Славянци, общ. Сунгурларе, обл. Бургас; с. Горна махала, общ. Калояново, обл. Пловдив; гр. Дряново, обл. Габрово; гр. Русе; гр. Казанлък, обл. Стара Загора; с. Горско Косово, общ. Сухиндол, обл. Велико Търново, с. Салаш, общ. Белоградчик, обл. Видин; с. Добри дол, общ. Лом, обл. Монтана;

- 1 Център за социална рехабилитация и интеграция - с. Бутан, общ. Козлодуй, обл. Враца.

В резултат на извършените комплексни проверки са изготвени констативни протоколи с препоръки и задължителни предписания със срокове за изпълнението им, които са връчени на ръководителите на проверените социални услуги и кметовете на съответните общини.

➤ **59 проверки по сигнал в социални услуги, както следва:**

- 1 Център за временно настаняване „Св. Димитър“ гр. София;

- 4 Дома за пълнолетни лица с умствена изостаналост - с. Куделин, общ. Брегово, обл. Видин; гр. Батак, обл. Пазарджик и с. Бяла, м-ст „Качулка“, общ. Сливен (2 бр. проверки);

- 1 Дом за пълнолетни лица с физически увреждания - гр. Русе;

- 3 Центъра за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства — гр. Брегово, обл. Видин, град Рила, обл. Кюстендил (2 бр.);

- 2 Центъра за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с физически увреждания - с. Балей, общ. Брегово, обл. Видин (2 бр.);

- 5 Дома за стари хора (социалната услуга се финансира като делегирана от държавата дейност) - гр. Враца; с. Гара Орешец, общ. Димово, обл. Видин; гр. Сливен; гр. Гълъбово, обл. Стара Загора; с. Воден, общ. Болярово, обл. Ямбол;

- 8 Дома за стари хора (социалната услуга се предоставя от доставчици по чл. 18, ал. 1, т. 3 и т. 4 от Закона за социално подпомагане (ЗСП)) и не се финансира като делегирана от държавата дейност) - гр. София (4 бр.); с. Яворец, общ. Габрово, с. Ягода, общ. Мъглиж, обл. Стара Загора; гр. Гълъбово, гр. Пловдив;

- 2 Обществени трапезарии - гр. Карлово; гр. София;

- 3 Защитени жилища за пълнолетни лица с умствена изостаналост - гр. Батак, обл. Пазарджик (2 бр.); гр. Монтана;

- 1 Защитено за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Батак;

- 1 Защитено жилище за пълнолетни лица с физически увреждания - гр. Правец, обл. София;

- 4 Центъра за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Габрово, гр. Монтана (3 бр.);

- 2 Центъра за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания - с. Борован, общ. Борован, обл. Монтана;

- 2 Центъра за социална рехабилитация и интеграция – гр. Рила, общ. Рила, обл. Кюстендил и гр. София;

- 18 Кризисни центъра за деца – гр. Пловдив (2 бр.); гр. Шумен; гр. Плевен; гр. Алфатар, обл. Силистра; гр. Варна; гр. София (2 бр.); гр. Монтана; с. Балван, община Велико Търново; гр. Гоце Делчев, обл. Благоевград; гр. Пещера, обл. Пазарджик; гр. Драгоман, обл. София; гр. Перник; гр. Средец, обл. Бургас; гр. Видин; гр. Силистра и гр. Бургас;

- 1 „Домашен помощник“ – гр. Сливница, обл. София;

- 1 „Личен асистент“ – гр. Бобошево, обл. Кюстендил

➤ **12 мониторинга, относно средната годишна заетост и разходване на средствата от единните разходни стандарти за финансиране на делегираните от държавата дейности чрез общинските бюджети в социални услуги, както следва:**

- Социален учебно-професионален център - гр. Варна;
- 3 Дневни центъра за стари хора - гр. Драгоман, обл. София; гр. Лом, обл. Монтана; с. Извор, общ. Радомир, обл. Перник;
- 1 Дневен център за пълнолетни лица с увреждания – с. Дълбок дол, общ. Троян, обл. Ловеч;
- 1 Преходно жилище за деца – с. Брезица, общ. Провадия, обл. Варна;
- 3 Наблюдавани жилища — гр. Пловдив, гр. Нови Искър, обл. София-град; с. Лозен, район Панчарево, обл. София-град;
- 2 Дома за пълнолетни лица с физически увреждания – гр. Провадия, обл. Варна и гр. Стара Загора;
- 1 Дом за стари хора — к.с. Старозагорски минерални бани, общ. Стара Загора.

➤ **22 мониторинга по утвърдена Методика за контролната дейност по предоставяне на социални услуги в специализирани институции, както следва:**

- 20 Дома за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Горен чифлик, общ. Долни чифлик, обл. Варна; с. Лозево, общ. Шумен; с. Куделин, общ. Брегово, обл. Видин; с. Три кладенци, общ. Враца; с. Факия, общ. Средец, обл. Бургас; с. Оборище, общ. Вълчи дол, обл. Варна; с. Русокастро, общ. Камено, обл. Бургас; с. Самуил, общ. Самуил, обл. Разград; с. Подгумер, Столична община; с. Българево, общ. Каварна, обл. Добрич; с. Маленово, общ. Стралджа, обл. Ямбол, с. Бутан, общ. Козлодуй, обл. Враца; с. Славовица, общ. Септември, обл. Пазарджик; с. Малко Шарково, общ. Болярово, обл. Ямбол; с. Джурково, общ. Лъки, обл. Пловдив; гр. Лом, обл. Монтана; гр. Баня, общ. Карлово, обл. Пловдив; с. Преколница, общ. Кюстендил; гр. Твърдица, обл. Сливен и с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово.
- 1 Дом за пълнолетни лица с психични разстройства — гр. Твърдица, обл. Сливен;
- 1 Дом за пълнолетни лица с физически увреждания – гр. Баня, Столична община

В резултат на извършените мониторинги са изготвени констативни протоколи, които са връчени на директорите на институциите и кметовете на съответните общини. Дадени са общо 200 препоръки и 156 предписания.

В началото на всяка година Инспекторатът на АСП изготвя Годишен план за предстоящите проверки по месеци, видове проверки и конкретни обекти на проверките, който се утвърждава от изпълнителния директор на АСП. Ежегодно се извършват комплексни проверки по дадени задължителни предписания, тематични проверки и мониторинг по утвърден план в специализираните институции за предоставяне на социални услуги и в социалните услуги, предоставяни в общността.

През 2018 г. е предвидено извършване на мониторинг във всички Домове за пълнолетни лица с умствена изостаналост и Домове за пълнолетни лица с психични разстройства. Целта на планирането е специализираните институции да бъдат проверявани относно спазване на стандартите и критериите за предоставяне на социални услуги на всеки две години.

Препоръки 148 и 149:

„КПИ препоръчва да се преразгледат в светлината на горепосочените забележки процедурите в домовете в Качулка, Твърдица и Радовец за подбор на персонал за отделенията и за неговото първоначално и текущо обучение. Освен това ръководството на тези заведения следва да продължава бдително да следи и да изясни на персонала от всички нива, че всякакви форми на малтретиране на обитателите, включително устни обиди, са напълно неприемливи и ще бъдат строго наказвани от съответните власти.

Също така Комитетът препоръчва българските власти да осигурят премахването на всякакви нестандартни предмети, които могат да се използват за малтретиране, от помещенията във всички институции за социални грижи в България”

По повод препоръката на КПИ е изисквана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност "Качулка", с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен**

В специализираната институция не е разработена Процедура за подбор на персонала. По данни на директора на дома, предстои разработване на такава, която ще бъде предоставена на АСП.

За периода от 01.01.2016 г. до 30.06.2018 са в ДПЛУИ – м-ст „Качулка“ са проведени професионални обучения на служителите на различни теми, съобразно заеманите от тях длъжности.

През 2016 г. са проведени следните обучения:

- 2 вътрешни обучения на специализирания персонал (социални работници, педагози, трудотерапевти), теми на обученията: „Средства за осъществяване и направления на трудотерапията при хора с умствена изостаналост“, „Приложения на музикалната терапия при лица с аутизъм“. В обученията са включени съответно 20 и 22 социални работници, педагози, трудотерапевти.

- 3 външни обучения на специализирания персонал (социални работници, педагози, трудотерапевти), теми на обученията: „Умения за асертивна комуникация“, „Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН, чл. 12 и чл. 13“, „Работа по История на живота“. В обученията са включени съответно 1, 1 и 4 социални работници, педагози, трудотерапевти.

- 1 вътрешно обучение на специализирания персонал (медицински сестри и фелдшери), теми на обученията: „Работа в екип, изготвяне на оценки, планиране на дейности, изготвяне на отчет и планове за здравни грижи“, „Оказване на първа помощ на потребителите“, „Водене на първа помощ на потребителите“, „Водене на задължителната документация/получаване и изписване на медикаменти“. По визираните теми са проведени 11 лекционни курса, във всеки от които са участвали 5 медицински сестри и 1 фелдшер.

- 1 вътрешно обучение за повишаване на административния капацитет на специализирания персонал (социални работници, педагози, трудотерапевти) по прилагане на нормативните актове в областта на социалната политика: Закон за социално подпомагане и Правилника за прилагането му, Закон за интеграция на хората с увреждания и Правилника за прилагането му, Закон за здравето и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

- 1 вътрешно обучение на общия персонал (санитари, чистачи/хигиенисти) Темите на обученията са свързани с професионалната подготовка на служителите при изпълнение на задълженията им, свързани с обгрижване на потребителите – санитарно-хигиенни изисквания при обслужване на потребителите, грижи за потребители в тежко здравословно състояние и трудноподвижни лица, работа с помощно-технически средства, изисквания за хигиена на помещенията и др.

През 2017 г. са проведени следните обучения:

- 2 вътрешни обучения на специализирания персонал (социални работници, педагози, трудотерапевти), теми на обученията: „Методи за ефективно обучаване при хора с умствена изостаналост. Начини за решаване и преодоляване на възникнали проблеми“, „Особености при общуване с хора с умствена изостаналост. Усвояване на техниката с невербална комуникация“. В обученията са включени съответно 17 и 23 социални работници, педагози, трудотерапевти.

- 3 външни обучения на специализирания персонал (социални работници, педагози, трудотерапевти), теми на обученията: „Методическо ръководство за настаняване в специализирана институция на новоприети потребители по съдебен ред“, „Да направим практиката на социалната работа водеща“, „Сценична дейност и поведение“. В обученията са включени съответно 2, 5 и 2 социални работници, педагози, трудотерапевти.

- 1 вътрешно обучение на специализирания персонал (медицински сестри и фелдшери), теми на обученията: „Работа в екип, изготвяне на оценки, планиране на дейности, изготвяне на отчет и планове за здравни грижи“, „Оказване на първа

помощ на потребителите", „Водене на първа помощ на потребителите", „Водене на задължителната документация/получаване и изписване на медикаменти". По визираните теми са проведени 16 лекционни курса, във всеки от които са участвали 5 медицински сестри и 1 фелдшер.

- 1 вътрешно обучение за повишаване на административния капацитет на специализирания персонал (социални работници, педагози, трудотерапевти) по прилагане на нормативните актове в областта на социалната политика: Закон за социално подпомагане и Правилника за прилагането му, Закон за интеграция на хората с увреждания и Правилника за прилагането му, Закон за здравето и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

- 1 вътрешно обучение на общия персонал (санитари, чистачи/хигиенисти) Темите на обученията са свързани с професионалната подготовка на служителите при изпълнение на задълженията им, свързани с обгрижването на потребителите – санитарно-хигиенни изисквания при обслужване на потребителите, грижи за потребители в тежко здравословно състояние и трудноподвижни лица, работа с помощно-технически средства, изисквания за хигиена на помещенията и др.

Към 30.06.2018 г. са проведени следните обучения:

- 1 вътрешно обучение на специализирания персонал (социални работници, педагози, трудотерапевти), тема на обучението: „Личностна промяна (раздвоение на личността) при хора с умствена изостаналост". В обучението са включени 18 социални работници, педагози, трудотерапевти.

- 1 вътрешно обучение на специализирания персонал (медицински сестри и фелдшери), теми на обученията: „Работа в екип, изготвяне на оценки, планиране на дейности, изготвяне на отчет и планове за здравни грижи", „Оказване на първа помощ на потребителите", „Водене на първа помощ на потребителите", „Водене на задължителната документация/получаване и изписване на медикаменти". По визираните теми са проведени 6 лекционни курса, във всеки от които са участвали 6 медицински специалисти.

- 1 вътрешно обучение за повишаване на административния капацитет на специализирания персонал (социални работници, педагози, трудотерапевти) по прилагане на нормативните актове в областта на социалната политика: Закон за социално подпомагане и Правилника за прилагането му, Закон за интеграция на хората с увреждания и Правилника за прилагането му, Закон за здравето и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

- 1 вътрешно обучение на общия персонал (санитари, чистачи/хигиенисти) Темите на обученията са свързани с професионалната подготовка на служителите при изпълнение на задълженията им, свързани с обгрижването на потребителите – санитарно-хигиенни изисквания при обслужване на потребителите, грижи за потребители в тежко здравословно състояние и трудноподвижни лица, работа с помощно-технически средства, изисквания за хигиена на помещенията и др.

Основният приоритет на работата в ДПЛУИ – м-ст „Качулка" е осигуряване на безопасност и сигурност на потребителите, зачитане на достойнството и човешките права. Екипът на институцията има специализирани знания и умения, насочени към задоволяване на специфичните потребности на потребителите. Услугата предоставя подкрепяща среда, гарантираща създаване на взаимно доверие, уважение и разбиране, развиване на процеса на застъпничество и осигуряване на правата на настанените лица. Зачита се правото на конфиденциалност на потребителите.

С оглед превенция на всички форми на малтретиране на потребителите в ДПЛУИ – м-ст „Качулка" се извършва работа, която включва развитие на уменията им за решаване на проблеми, за общуване, за изграждане на позитивни взаимоотношения и нагласи, за справяне с емоции и стрес, за планиране и вземане на решения, за себеутвърждаване, за придобиване на умения за самостоятелно функциониране.

В случаите на установяване на насилие в специализираната институция се провежда групова и индивидуална работа с потребителите за предотвратяване на такива прояви и се проследява изпълнението на поставените цели. Ако целите не са изпълнени, се осъществява екипна среща и се изготвя предложение за следващи действия, с оглед предотвратяване и превенция на агресивното поведение.

Основните принципи на социалната работа с потребители – жертви на насилие или упражняващи насилие е уважение към личността и зачитане на достойнството, чрез осигуряване на безопасна и сигурна среда, съпричастност и емпатия. С оглед ефективна подкрепа на пострадалите лица, в дома е създадена мултидисциплинарна координация, която изгражда мрежи за интервенция, както и процедури за насочване. Изградено е партньорство между община, личен лекар, лечебни заведения, здравни институции, РУП и др.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково**

В специализираната институция е разработена Процедура за подбор на персонала, утвърдена от кмета на общината.

Всеки новоназначен служител преминава въвеждащо обучение, както следва:

- общо въвеждащо обучение – служителите се запознават със структурата и йерархията в дома, задълженията и отговорностите в работния процес;

- специализирано въвеждащо обучение - служителите се запознават със спецификата на работа в специализираната институция и отговорностите при обслужването и подкрепата на потребителите. В обучението са включени теми, свързани с риска при работа с психичноболни лица, начините за реакция и поведение при всеки конкретен случай на агресия от страна на потребителите.

За периода 01.01.2016 г. - 30.06.2018 г. са назначени 6 служители (1 социален работник, 1 трудотерапевт, 2-ма готвачи, 2-ма огняри и 1 санитар, като всички са преминали въвеждащо обучение.

По данни на директора, при проверката в дома в стаята на санитарите е намерена полицейска палка. Проведено е разследване, като обяснението на санитарите е, че палката не се използва, а съхранението ѝ има само респектиращи функции. Палката е иззета и изнесена от дома.

От ръководството на институцията са предприети строги мерки, спрямо всички форми на малтретиране на потребителите.

При установени случаи на малтретиране на потребител от служител от персонала се уведомяват компетентните органи за деянието и дисциплинарно уволнение. В случаите, когато има насилие и конфликт между потребители, персоналетът е обучен как да се намеси и реагира при всеки конкретен случай. Същият се докладва на директора на дома, с оглед предприемане на последващи мерки.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – гр. Твърдица, обл. Сливен и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – гр. Твърдица, обл. Сливен**

В специализираните институции са разработени Процедури за подбор на персонала с цел подбор на високо квалифициран и мотивиран персонал. В зависимост от заеманата длъжност, при назначаване задължително се провеждат въвеждащи обучения. Провеждат се първоначални, периодични и при необходимост извънредни инструктажи по безопасност на труда.

За периода от 01.01.2016 г. до 30.06.2018 г. в ДПЛПР и ДПЛУИ – гр. Твърдица са проведени 6 външни обучения по следните теми:

- „Първа долекарска помощ на работното място” – в обучението са участвали общо 30 служители (медицински работници, социални работници, групови отговорници, трудотерапевти) от двете специализирани институции;

- „Супервизия и рефлексия. Специализирано консултиране, професионална терапия, съветване. Емоционални състояния и преживявания в помагачите професии. Рефлексия на професионалните действия.” – в обучението са участвали общо 114 служители от двете специализирани институции;

- „Промени в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане в сила от 01.01.2018 г.” – в обучението са участвали общо 6 служители (социални работници) от двете специализирани институции;

- „Изменения и допълнения на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане в сила от 01.01.2018 г.” – в обучението са участвали общо 5 служители (социални работници) от двете специализирани институции;

- „Национална стратегия за дългосрочна грижа. Карта на социалните услуги от резидентен тип“ – в обучението са участвали общо 4 служители (социални работници) от двете специализирани институции;

- „Професионалното общуване при предоставяне на социални услуги“ – в обучението са участвали общо 3 служители от двете специализирани институции.

Няма данни намерените пръчки в специализираните институции да се използват за малтретиране на потребителите. По данни на директора на ДПЛПР и ДПЛУИ – гр. Твърдица е проведен извънреден инструктаж на всички служители, с цел превенция на подобни практики.

С оглед превенция на всякакви форми на насилие над потребителите, в специализираните институции се провеждат ежедневни инструктажи, текущи проверки на дежурния персонал, периодични събирания за обсъждане на възникнали ситуации и проблеми.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово**

В Правилника за вътрешния трудов ред на ДПЛУИ – с. Батошево е разписано, че не се допуска грубо и неетично отношение към потребителите на социални услуги, както и всякаква форма на физическо или психическо насилие над тях.

За периода от 01.01.2016 г. до 30.06.2018 г. в ДПЛУИ – с. Батошево са проведени външни обучения по следните теми:

- „Здравословни и безопасни условия на труд“ – обучението се провежда ежегодно и в него участват директорът на специализираната институция, социален работник и трудотерапевт;

- „Регламент 2016/679 на Европейския парламент относно защитата на личните данни и свободното движение на данни“ – в обучението е участвал 1 социален работник от специализираната институция;

- „Съвременни аспекти и практически насоки при грижите за възрастни. Ролята на медицинския и помощен персонал в грижите и общуването с възрастни – потребители на социални услуги.“ – в обучението са участвали 12 служители (медицински сестри и санитарии) от специализираната институция

Препоръка 150, 151 и 152:

„КПИ препоръчва българските власти да вземат необходимите мерки – включително на законодателно равнище – за да гарантират, че винаги когато обитател/ пациент почине в заведение за социални грижи или след преместването от заведение за социални грижи в болница:

- смъртта се удостоверява незабавно от лекар въз основа на физически преглед;

- извършва се аутопсия, освен когато преди смъртта има установена от лекар ясна диагноза за смъртоносно заболяване;

- винаги когато се извършва аутопсия, заключенията ѝ се съобщават системно на ръководството на заведението за социални грижи с оглед установяване дали следва да бъдат извадени поуки по отношение на оперативните процедури;

- запис на клиничните причини за смъртта на обитателя/пациента се съхранява в заведението за социални грижи.

Освен това, когато обитател/пациент почине при съмнителни обстоятелства или след нараняване, винаги следва да се уведомяват съответните следствени органи“

По повод препоръката на КПИ е изискана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност „Качулка“, с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен**

В ДПЛУИ – м-ст „Качулка“ има изготвена процедура при установяване смърт на потребител. Смъртта се установява задължително и единствено от медицинско лице. Съставя се Съобщение за смърт от лекар, там където е станало събитие, след представяне на личната карта на починалото лице.

В случаите, когато лицето е починало в дома се уведомява личния лекар, който съставя съобщението за смърт. Когато лицето е починало в болнично

заведение, съобщението за смърт се съставя от лекуващия лекар на отделението. Съобщението за смърт на лице, починало извън населеното място се съставя в най-близкото такова. След съставянето му, съобщението за смърт се предава според случая на настойника/попечителя на лицето, социалния работник или на длъжностно лице от погребална агенция, който представя документа в съответната община/кметство за съставяне на Акт за смърт. Същият се съставя до 48 ч. от датата на смъртта, в противен случай се съставя по съдебен ред. От общината/кметството издават препис-извлечение от Акт за смърт, който се описва в регистъра на починалите лица, воден в дома. Актът и съобщението за смърт се прилагат в досието на починалото лице, което се съхранява в архива на институцията.

По данни на директора на ДПЛУИ местност „Качулка“, в случаите, когато лицето почине в дома или в болнично заведение задължително се прави аутопсия. Протоколите от аутопсията също се съхраняват в личното досие на починалото лице. В АСП не са представени протоколи от аутопсия на починали потребители.

При смърт на потребител в болнично заведение се информира институцията. Съобщението за смърт се съставя от лекуващия лекар на отделението или патологичния лекар при аутопсия на трупа. Социален работник изисква съобщението за смърт от лекуващия лекар на отделението или патологичния лекар и го предава на погребалната агенция, която предприема действия за издаване на Акт за смърт и организира погребението. Ако починалото лице има близки, институцията своевременно ги уведомява. Институцията се уведомява за заключенията от извършените аутопсии на потребители, починали в болница.

Съобщенията за смърт заедно с Актовете за смърт на починалите потребители се съхраняват в досиетата им и в архива на специализираната институция.

В случаите, когато потребител почине при съмнителни/неизяснени обстоятелства или след нараняване, за инцидента се уведомяват органите на полицията, които идват на място с лекар от съдебна медицина.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково**

В ДПЛПР – с. Радовец има разработена и утвърдена от директора процедура при установяване смърт на потребител.

След получено по телефона уведомление за смърт на потребител в болнично заведение се предприемат следните действия:

- ръководството на институцията се информира за причините и часа на смъртта на лицето;

- близките на починалото лице се уведомяват за причините и часа на смъртта на лицето;

- провеждат се разговори с близките за уточняване на последващи действия по отношение извършване на аутопсия и погребение на лицето;

По данни на директора до момента не е имало случай, в който близки на починало в болница лице да желаят извършване на аутопсия и съответно институцията не е била уведомявана за такива случаи. Съобщенията за смърт заедно с Актовете за смърт на починалите потребители се съхраняват в досиетата им и в архива на специализираната институция. В случаите, когато потребител почине при съмнителни/неизяснени обстоятелства или след нараняване, за инцидента се уведомяват компетентните органи.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Твърдица, обл. Сливен и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Твърдица, обл. Сливен**

От ДПЛПР и ДПЛУИ – гр. Твърдица не са представени разработени процедури при смърт на потребител на специализираните институции. По данни на кмета на община Твърдица, аутопсия на починал потребител се извършва само при желание на близките му. Няма посочени случаи, в които институциите да са уведомявани за извършвани аутопсии на потребители, починали в лечебни заведения. Актовете за смърт на потребителите се съхраняват в досиетата им за срок от 50 години.

В ДПЛПР и ДПЛУИ – гр. Твърдица не разполагат с информация за резултата от разследването и започнатото на 13.12.2017 г. от Сливенската окръжна прокуратура предварително следствие по чл. 124. ал. 1 от Наказателния кодекс, касаещо обстоятелствата около смъртта на С

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово**

В ДПЛУИ – с. Батошево има процедура за действие при смъртен случай на потребител, в която са разписани стъпките за издаване на съобщение за смърт, смъртен акт, уведомяване на близките и др. При изрично желание на близките и в случай на медицински и юридически претенции от тяхна страна, относно диагностиката или проведеното лечение, се извършва патологоанатомична аутопсия на починал потребител. Аутопсия може да бъде извършена и по искане на лекаря, който е констатирал смъртта. До момента не са извършвани аутопсии на потребители на специализираната институция, починали в болнично заведение.

Актовете за смърт на потребителите се съхраняват в досиетата им за срок от 50 години.

В ДПЛУИ – с. Батошево има разписана и Процедура при кризисни ситуации и интервенция, чиято цел е своевременното откриване и преодоляване на събития с висок риск за сигурността и живота на потребителите и персонала на специализираната институция. В процедурата са описани симптомите и характерните признаци, съпровождащи кризата и последователността от действия, които трябва да бъдат предприети за предотвратяването/преодоляването ѝ.

Препоръка 153:

„Комитетът държи да подчертае, че задължението на властите да се грижат за обитателите включва отговорност за тяхната защита срещу останалите обитатели, които биха могли да им причинят вреда. Това означава по-специално, че персоналет трябва да бъде нащрек за поведението на обитателите и да бъде решителен, както и правилно обучен да се намесва, когато е необходимо. Аналогично следва да бъде осигурено присъствието на достатъчно персонал по всяко време, включително през нощта и в почивните дни. Понастоящем това не е гарантирано. Освен това следва да се вземат подходящи мерки по отношение на особено уязвимите обитатели, като се внимава например да не бъдат настанявани или да не бъдат оставяни сами с обитатели, за които е установено, че се държат агресивно.

КПИ препоръчва българските власти да вземат необходимите мерки във връзка с горните забележки, за да защитят обитателите на посетените заведения за социални грижи, както и, ако е уместно, на останалите заведения за социални грижи, от другите обитатели, които биха могли да им причинят вреда. Това изисква не само по всяко време да има присъствие и контрол от страна на достатъчно на брой персонал, но също и този персонал да бъде подходящо обучен за справянето с трудните ситуации/поведение на обитателите”

По повод препоръката на КПИ е изискана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност "Качулка", с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен**

В ДПЛУИ – м-ст „Качулка“ е осигурена 24-часова грижа за потребителите в институцията. Броят на персонала, който полага грижи за потребителите през нощта и в празнични и почивни дни е 7 служителя (1 медицинска сестра, 6-ма санитарни)

В периода - 01.01.2016 г. - 30.06.2018 г. персоналет не е преминал специализирано обучение за работа с потребители с агресивно и автоагресивно поведение и справяне с кризи и конфликти. Не са представени данни за разработване на Механизъм за контрол на поведението на потребителите и превенция на изолирането.

В медицинските документи е отбелязано, че 27 потребители са с агресивно и автоагресивно поведение. От страна на ръководството на институцията са предприети мерки и действия за справяне с възникнали конфликтни ситуации и за овладяване на поведението на потребители с агресивно и автоагресивно поведение. В тази връзка се провежда индивидуална работа с потребителя и екипна среща, като в екипа са включени трудотерапевт, социален работник, психолог и медицинско лице. След консултация с личния лекар и специалист се променя терапията на лицето или се назначава допълнителна терапия. При извънредни ситуации се уведомяват Спешна помощ и полицията. Като крайна мярка лицето се настанява в

психиатрична болница. За овладяване на поведението им, потребителите се настаняват на лечение. В периода от 01.01.2016 г. до 30.06.2018 г. са хоспитализирани 11 потребители, някои от тях са повече от един път.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково**

В ДПЛПР – с. Радовец е осигурена 24-часова грижа за потребителите в институцията. Броят на персонала, който полага грижи за потребителите през нощта и в празнични, и почивни дни е 3-ма служителя (1 медицинска сестра, 2-ма санитарни)

В периода 01.01.2016 г. - 30.06.2018 г. 3-ма служители (директор, старша медицинска сестра и трудотерапевт) са преминали специализирано обучение за работа с потребители с агресивно и автоагресивно поведение и справяне с кризи и конфликти. Разработен е Механизъм за контрол на поведението на потребителите.

От медицинската документация, съхранявана в институцията е установено, че понастоящем само един потребител е с прояви на агресивно и автоагресивно поведение. От страна на ръководството на институцията се предприемат мерки и действия за справяне с възникнали конфликтни ситуации и за овладяване на поведението на потребители с агресивно и автоагресивно поведение. В по-леките случаи персоналът се справя самостоятелно, а когато случаите са крайно конфликтни се търси съдействието на психиатър. Като крайна мярка потребителите се настаняват на лечение.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Твърдица, обл. Сливен и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Твърдица, обл. Сливен**

В ДПЛПР и ДПЛУИ – гр. Твърдица е осигурена 24-часова грижа за потребителите – през нощта дежурят 4-ма служители, а в почивните и празничните дни броя на персонала варира между 7 и 13 служители.

В специализираните институции се провеждат периодични вътрешни обучения за работа с потребители с агресивно и автоагресивно поведение и справяне с кризи и конфликти. Планирано е и провеждането на външно обучение с подобна тема.

По информация на директора на специализираните институции, при промяна поведението на потребителите, характеризираща се с агресивни или автоагресивни прояви, същите се консултират с психолог или психиатър и при необходимост се изпращат за лечение в психиатрична болница. Няма практика тези потребители да бъдат изолирани в обособени за целта помещения в институциите.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово**

В ДПЛУИ – с. Батошево е осигурена 24-часова грижа от медицински персонал, като графикът е съобразен с транспортната схема на общината. През нощта има дежурен 1 здравен работник и 1 санитар.

Персоналът не е преминал специализирано обучение за работа с потребители с агресивно и автоагресивно поведение и справяне с кризи и конфликти, но в специализираната институция има разписана процедура при кризисни ситуации и интервенция.

По информация на директора на специализираната институция има само един потребител с агресивно и автоагресивно и при проява на такова поведение се предприемат мерки за настаняването му за лечение в специализирано здравно заведение до овладяване на кризата.

Препоръки 154 – 158 вкл., касаещи материалната база и битовите условия в специализираните институции:

По повод препоръката на КПИ е изискана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност "Качулка", с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен**

За подобряване на материалната база и условията на живот на потребителите в ДПЛУИ – м-ст „Качулка“ през 2017 г. са извършени ремонтни дейности в 7 апартамента, а през 2018г. – в 6 апартамента, които се ползват от потребителите. В институцията е осигурено подходящо и индивидуално обзавеждане за всеки потребител, съгласно стандартите и критериите за материална база, регламентирани в чл.40е от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП). В специализираната институция за 2018 г. не са планирани ремонтни дейности и закупуване на ново обзавеждане.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково**

С оглед подобряване условията на живот на потребителите, за периода - 01.01.2016 г. - 30.06.2018 г. в дома са изградени два броя самостоятелни санитарни възли към две от спалните помещения на потребителите. В институцията не е осигурено подходящо индивидуално обзавеждане и оборудване, съгласно чл. 40е от ППЗСП. Обзавеждането и оборудването на спалните помещения е съобразено с тяхната квадратура.

В институцията стриктно се спазват санитарните и хигиенните норми, като основната цел е да се предотврати разпространението на инфекции. Ежегодно се провежда инструктаж на персонала за работа с дезинфектантите, а РЗИ всяко тримесечие извършва контрол на дезинфекционните и стерилизационни мероприятия.

С оглед подобряване функционалността на сградите и качеството на предоставяните услуги, през 2018 г. е планиран текущ ремонт на част от помещенията и закупуване на ново оборудване.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Твърдица, обл. Сливен и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Твърдица, обл. Сливен**

В периода 01.10.2017 г. до 30.06.2018 г. в ДПЛПР и ДПЛУИ – гр. Твърдица са извършени строително-ремонтни дейности в кабинетите по музикотерапия, медицина, трудотерапия, дневни стаи и спалните помещения, включително и на санитарните възли, по отношение на които са отправени критики в доклада на КПИ.

Планирано е закупуване на ново обзавеждане, съгласно стандартите и критериите за материална база, регламентирани в чл. 40е от ППЗСП.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово**

От 01.10.2017 г. до 30.06.2018 г. в ДПЛУИ – с. Батошево са извършени множество ремонтни дейности – изцяло са подменени вратите и дограмата, обособени са нови две спални помещения, които са напълно обзаведени, подменено е обзавеждането и в останалите спални помещения на потребителите съгласно стандартите и критериите за материална база, регламентирани в чл. 40е от ППЗСП.

Планирано е и до края на 2018 г. предстои ремонтване на дневната и закупуване на ново обзавеждане за столовата на специализираната институция.

Препоръки 159 – 164 вкл., касаещи персонала в специализираните институции:

По повод препоръката на КПИ е изискана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност "Качулка", с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен**

Персонал по длъжностно разписание: общ брой на персонала 130 щатни бройки, от които 43 за специалисти и за общ персонал – 87 броя.

Незаемане на длъжностите са 9 (специализиран и общ персонал). Причините за незаемане на длъжностите са прекратяване на трудовите взаимоотношения по взаимно съгласи или пенсиониране.

Не са предоставено данни за предприети действия и мерки от страна на общината за обезпечаване грижата за потребителите с необходимия брой специалисти.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково**

Персонал по длъжностно разписание: общ брой на персонала 43 щатни бройки, от които 18 за специалисти и за общ персонал – 22 щатни бройки, както и 3 щатни бройки по ПМС 66.

Към момента в институцията няма незаети длъжности.

С оглед обезпечаване на институцията с необходимия брой специалисти, които да предоставят качествена грижа за потребителите, усилията на директора са насочени към осигуряване на професионалисти с необходимото образование и опит.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Твърдица, обл. Сливен и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Твърдица, обл. Сливен**

Съгласно утвърденото от кмета на община Твърдица длъжностно разписание на ДПЛУИ и ДПЛПР – гр. Твърдица, в сила от 01.01.2018 г., числеността на персонала в двете специализирани институции е съответно 52 и 62 щатни бройки.

Към 01.07.2018 г. в институциите няма незаети длъжности като разпределението на специализиран и общ персонал е, както следва:

- За ДПЛУИ – гр. Твърдица – 19 длъжности за специалисти и 33 общи длъжности;

- За ДПЛПР – гр. Твърдица – 22 длъжности за специалисти и 40 общи длъжности.

Минималната численост на персонала за двете институции не съответства на Методиката за определяне на длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността. За ДПЛУИ минималната численост е 54 щатни бройки, а за ДПЛПР – 63,6 щатни бройки.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово**

Съгласно утвърденото от кмета на община Севлиево длъжностно разписание на ДПЛУИ – с. Батошево, в сила от 01.01.2018 г., числеността на персонала в специализираната институция е 22,5 щатни бройки, от които 8,25 щатни бройки специализиран персонал и 14,25 щатни бройки общ персонал.

Към 01.07.2018 г. в институцията незаетите длъжности са две – 1 щатна бройка за медицински фелдшер и 1 щатна бройка за помощник-готвач. По данни на директора на Дома причините за незаемането им е отдалечеността на социалната услуга от общинския център (18 км. от гр. Севлиево), трудността при пътуването (автобус три пъти дневно), както и заплащането, неотговарящо на условията на труд. В АСП няма представена информация за предприети конкретни действия и мерки от страна на общинската администрация за обезпечаване на грижата за потребителите с необходимите специалисти.

Препоръки 165 - 166:

„КПИ препоръчва българските власти да вземат спешни мерки, за да осигурят извършването на системна и редовна оценка на индивидуалните нужди на обитателите в домовете в Батошево, Качулка и Радовец (както и в други домове за лица с умствена изостаналост и психични разстройства, където такива оценки все още не се правят) с оглед да им се предложат адаптирани дейности по психосоциална рехабилитация и да се подобри качеството на живота им, както и да им се предложат програми за ресоциализация, предназначени да подготвят обитателите за живот в общността. Това ще изисква на първо място повече персонал, притежаващ необходимата квалификация да предоставя такива услуги (например трудови терапевти, логопеди, физиотерапевти и др.).

Освен това Комитетът препоръчва българските власти да вземат мерки, за да гарантират, че всички обитатели в дома в Качулка (и в останалите домове за лица с умствена изостаналост и психични разстройства, според случая) чието здравословно състояние позволява това, се ползват с неограничен достъп до упражнения на открито през деня, освен когато свързани с лечение дейности изискват те да бъдат

вътре в сградата. В тази връзка ръководството на дома в Качулка трябва да осигури безопасността на обитателите, когато са на открито и да предостави необходимата помощ на всички обитатели, страдащи от физически увреждания"

По повод препоръката на КГПИ е изисквана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност "Качулка", с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен**

До 30.06.2018 г. в съответствие на чл. 40б и чл. 40в от ППЗСП са изготвени индивидуални оценки на потребностите от подкрепа и индивидуални планове за подкрепа на всички 237 потребители.

В ДПЛУИ – м-ст „Качулка“ са разработени годишна, месечна и седмична образователна и учебна програми, които са утвърдени от директора на институцията. Темите, по които са разработени програмите са Социален свят; Човекът и природата; Национални празници; Аз и природата; Възприемане на художествена литература; Роден език; Четене и писане; Елементарна математика; Занимания по интереси.

Съдържанието и методиката на обучението по програмите е съобразено с психофизиологичното състояние, интереси, желание, умения и възможностите за концентрация на потребителите. Информацията по темите се степенува по сложност, според нивото на развитие на личността. При всяка учебна ситуация се използват подходящи дидактически материали за онагледяване. Провеждат се и упражнения с потребителите, с оглед по-лесното усвояване на информацията.

В образователните и учебните програми участват повече от 35 потребители. През седмицата се води индивидуална работа с потребителите, които имат по-нисък праг на възприемане, като участието им в обучението се отразява в бланки. Грамотните потребители имат индивидуални тетрадки по писане и смятане. Другите участват визуално, включват се в дидактико-познавателните игри с логическа последователност. Всички самостоятелни работи се съхраняват в лични папки.

В ДПЛУИ – м-ст „Качулка“ има общи дневни помещения, оборудвани с телевизори, музикални уредби, където потребителите самостоятелно организират свободното си време. Също така много от апартаментите на потребителите са обзаведени с телевизори за лично ползване.

Пред блоковите пространства са изградени беседки за почивка и отдих. Има обзаведена стая за усамотяване и апартамент в административната част на институцията за личен контакт с близки и роднини.

В институцията се организират културни, спортни и други дейности. Работи се по Годишен план за социална работа, утвърден от директора и се изготвят отчети. Осъществяват се дейности за насърчаване и стимулиране на потребителите, с оглед участието им в различни мероприятия.

В ДПЛУИ – м-ст „Качулка“ няма разработени и прилагани програми за психосоциална рехабилитация и ресоциализация, които да подготвят потребителите да реализират своя потенциал за живот в общността.

Към 30.06.2018г. всички настанени 237 потребители участват в трудотерапевтична дейност. Обхванати са в 13 общи групи по функционална и занимателна трудотерапия с физкултурна дейност и в 5 групи по интереси, свързани с танци, музикотерапия, арттерапия, физкултурна дейност, декоративно растениевъдство, ръчен и битов труд, компютри.

В дома е осигурена достъпна среда за потребителите, които страдат от физически увреждания. Ползват се помощно-технически средства (инвалидни колички, проходилки, бастуни). Налични са рампи, перила, асансьори за придвижване, в стаите са монтирани сигнална система и видеонаблюдение.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково**

Понастоящем в съответствие на чл. 40б и чл. 40в от ППЗСП са изготвени индивидуални оценки на потребностите от подкрепа и индивидуални планове за подкрепа на всички потребители.

В ДПЛПР – с. Радовец са разработени образователни програми, които са съобразени с възрастта и личния избор на потребителите и са утвърдени от директора на институцията.

На потребителите е осигурена възможност сами да организират свободното си време, като при необходимост се подкрепят от персонала. В зависимост от предпочитанията и потребителите организират свободното си време, с гледане на телевизия, четене, слушане на музика, спортни занимания, разходки и др.

В институцията се организират културни, спортни и други дейности, съобразно разработен Годишен план-програма за социална работа, утвърден от директора.

В ДПЛПР – с. Радовец са разработени и прилагани програми за психосоциална рехабилитация и ресоциализация, които да подготвят потребителите да реализират своя потенциал за живот в общността.

В институцията ежедневно се осъществява трудотерапевтични дейности. 21 потребители участват във функционална трудотерапия (хигиена и обществено полезен труд, зеленчуко-производство и овощарство, цветарство). 47 потребители участват в занимателна терапия (изобразителна и конструктивна дейност, четене и писане, музико- и терено-терапия). За потребителите, които не желаят да се включват в трудотерапевтичните дейности се търсят други форми и възможности за занимания, за да не бъдат изолирани.

В дома не е осигурена достъпна среда за потребителите с физически увреждания, поради невъзможността за преустройство и реконструкция на съществуващия сграден фонд.

➤ Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово

По данни на директора на ДПЛУИ – с. Батошево в специализираната институция са изготвени индивидуални оценки на потребностите от подкрепа и индивидуални планове за подкрепа на всички потребители, в съответствие с чл. 40б и чл. 40в от ППЗСП.

На потребителите е осигурена възможност самостоятелно да организират свободното си време чрез: гледане на телевизия, четене на вестници, книги и списания и т.н. както и разходки и социални контакти с жителите на с. Батошево. На потребителите са закупени моливи, пастели, флумастери, бои, пластилин, тетрадки, платна, конструктори, пъзели, книги, рисувателни книжки, гланцови блокчета, направен е абонамент за два вестника и едно списание.

В годишния план на социалния работник са включени както спортни, така и културни мероприятия и други дейности, свързани с ежедневието на потребителите. Обучителната програма, по която работи през 2018 г. включва теми като: смятане и запознаване с парите, видове магазини, видове институции (болници, банки, полиция, община, дирекции „Социално подпомагане“ и др.), четене и писане, обща география на България, правила за движение по пътищата, лична хигиена, битов труд, духовна култура, обреди и обичаи, екскурзии и отдих.

В кабинета по трудотерапия също се работи по утвърдена от директора на институцията седмична програма, в която са включени дейности като: оцветяване, апликиране, зеленчукопроизводство, музикотерапия, моделиране, битов труд, занимателни игри и др. Потребителите се включват в отделните дейности съобразно техните желания и възможности.

В основната сграда, където се помещават спалните помещения на потребителите, е изградена рампа за осигуряване на достъп на трудноподвижните потребители на специализираната институция.

Препоръки 167 – 170 вкл.

„В Дома за лица с умствена изостаналост в Качулка делегацията беше информирана, че независимо от ясно определения профил на заведението, в него има около 40 обитатели, които са само с психични разстройства. КПИ има сериозни съмнения по отношение на тази практика и препоръчва да се вземат мерки, за да се осигури по-добро разпределение на обитателите, така че онези с тежки психични заболявания да бъдат отделени от онези с умствена изостаналост и двете категории да се ползват от предимствата на по-добре насочени и специфични режими за грижи“

„КПИ би искал да му бъде предоставена актуализирана информация за предприетите мерки за преместване на обитателите на Дома за лица с умствена изостаналост в Качулка Илия Илиев и Бисер Марков в подходящи безопасни заведения за психични здравни грижи. Освен това Комитетът би искал да му бъде предоставена информация за предприетите мерки за обгрижване на Александър Петров по безопасен и задоволителен начин, без прибегване до изолация.

Като цяло КПИ би искал да получи разяснения от българските власти относно правното основание за изолацията на обитателите в дома в Качулка, като се има предвид фактът, че съответното законодателство не предвижда изолация в заведенията за социални грижи

„КПИ препоръчва българските власти да преразгледат своевременно правния статут на всички обитатели на заведенията за социални грижи във връзка с гореспоменатите нови законови разпоредби“ (чл. 16-16г от Закона за социално подпомагане)

По повод препоръката на КПИ е изисквана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

Във връзка с изпълнението на разпоредбите на чл. 16-16г от ЗСП, касаещи настаняването по съдебен ред на лицата под пълно запрещение и с оглед уеднаквяване на практиката по прилагането на цитираните законови разпоредби, от АСП са дадени методически указания, утвърдени със заповед № РД01-0015 от 05.01.2018 г. на изпълнителния директор на АСП, които са сведени за изпълнение до териториалните поделения на агенцията и общините.

➤ Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност „Качулка“, с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен

По отношение правния статут на лицата:

- Общ брой настанени лица към 30.06.2018 г. - 237 бр.;
- Брой настанени дееспособни лица към 30.06.2018 г. - 23 бр.;
- Брой лица, поставени под ограничено запрещение към 30.06.2018 г. - 5 бр.;
- Брой лица, поставени под пълно запрещение към 30.06.2018 г. - 209 бр.;
- Брой лица, поставени под пълно запрещение, настанени по съдебен ред към 30.06.2018 г. и за какъв срок - 58 лица (24 лица за срок от 1 г. и 34 лица за срок от 3 г.)
- Брой лица, за които са предприети действия за настаняване по съдебен ред към 30.06.2018 г. - 99 лица;
- Брой лица, за които са предприети действия за прекратяване на настаняването към 30.06.2018 г. - 1 лице. Прекратено е настаняването на г-н И. И., поради това че здравословното му състояние не отговаря на вида на институцията. Считано 19.02.2018г. той е настанен в ДПЛПР - гр. Твърдица.

За 52 лица, поставени под пълно запрещение, в АСП не е постъпвала информация за предприети действия от страна на специализираната институция.

Във връзка с исканата от КПИ актуална информация, относно предприети действия за извеждане от институцията на конкретни потребители, е необходимо да се има предвид следното:

Поради това, че здравословното състояние на г-н И. И. не отговаря на профила на институцията, са предприети необходимите мерки и действия и той е изведен от ДПЛУИ – м-ст „Качулка“. На 19.02.2018 г. е настанен в ДПЛПР - гр. Твърдица. В Дирекция „Социално подпомагане“ – Сливен са подадени документи за извеждане на Анета Кръстева.

Изготвено е писмо до кмета на община Сливен, във връзка с регламентите на ЗСП, касаещи настаняване по съдебен ред на лица, поставени под пълно запрещение и необходимостта от предприемане на действия по компетентност. В писмото се визират 12 лица с психични разстройства, чиято диагноза по ЕР на ТЕЛК не съответства на профила на специализираната институция.

Здравословното състояние на г-н А. П. отговаря на профила на институцията, поради което не са предприети мерки за извеждането му. Поради

агресивно поведение, той е настанен в индивидуална стая с обезопасен прозорец. Стаята не се заключва. Посещава обща група по занимателна трудотерапия.

След многократни хоспитализации в ДПБ – гр. Раднево, на 06.06.2018 г. г-н Е М е преосвиделстван и е потвърдено заболяване, съответстващо на профила на институцията, поради което не са предприети мерки за извеждането му.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково**

По отношение правния статут на лицата:

- Общ брой настанени лица към 30.06.2018 г. - 75 бр. ;
- Брой настанени дееспособни лица към 30.06.2018 г. - 35 бр.;
- Брой лица, поставени под ограничено запрещение към 30.06.2018 г. - 2 бр.;
- Брой лица, поставени под пълно запрещение към 30.06.2018 г. - 38 бр.;
- Брой лица, поставени под пълно запрещение, настанени по съдебен ред към 30.06.2018 г. и за какъв срок – 38 лица за срок от 3 г.;
- Брой лица, за които са предприети действия за настаняване по съдебен ред към 30.06.2018 г. Към 30.06.2018 г. всички 38 лица, поставени под пълно запрещение са настанени по съдебен ред;
- Брой лица, за които са предприети действия за прекратяване на настаняването към 30.06.2018 г. Към 30.06.2018 г. не са предприемани действия за прекратяване на настаняването.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Твърдица, обл. Сливен и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Твърдица, обл. Сливен**

В ДПЛУИ – гр. Твърдица към 30.06.2018 г. са настанени 100 пълнолетни лица с умствена изостаналост, от които 12 са дееспособни, 9 са поставени под ограничено запрещение и 79 - под пълно запрещение. От лицата, поставени под пълно запрещение 69 са настанени по съдебен ред, 8 са в процедура по настаняване по съдебен ред, а за 2 лица в АСП не е постъпвала информация за предприети действия от страна на специализираната институция за настаняването им по съдебен ред.

В ДПЛПР – гр. Твърдица – към 30.06.2018 г. са настанени 121 пълнолетни лица с психични разстройства, от които 31 са дееспособни, 6 са поставени под ограничено запрещение и 84 - под пълно запрещение. От лицата, поставени под пълно запрещение 46 са настанени по съдебен ред, 36 са в процедура по настаняване по съдебен ред, а за 2 лица в АСП не е постъпвала информация за предприети действия от страна на специализираната институция за настаняването им по съдебен ред.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово**

- Общ брой настанени лица към 30.06.2018 г. – 41 бр.;
- Брой настанени дееспособни лица към 30.06.2018 г. – 1 бр.;
- Брой лица, поставени под ограничено запрещение към 30.06.2018 г. – 3 бр.;
- Брой лица, поставени под пълно запрещение към 30.06.2018 г. – 37 бр.;
- Брой лица, поставени под пълно запрещение, настанени по съдебен ред към 30.06.2018 г. – 37 бр. (36 за срок от три години и 1 за срок до 01.12.2018 г. или до промяна в обстоятелствата);
- За 1 лице са предприети действия за извеждане в друга социална услуга, поради факта, че не отговаря на профила на институцията.

Препоръка 171:

„Комитетът препоръчва да бъде изготвена такава брошура, която да се предоставя системно на обитателите и техните семейства при приемане във всички заведения за социални грижи в България. Обитателите, които не могат да разберат брошурата, следва да получат подходяща помощ“

По отношение информираността на кандидат-потребителите и на потребителите на социални услуги, е важно да се отбележи следното:

Съгласно чл. 40, ал. 6 от ППЗСП, Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) предоставя консултация и информация на лицето относно всички видове социални услуги, които може да ползва, включително информация относно профила на услугите и условията за заплащане и освобождаване от такса за ползването им.

Доставчикът на социалната услуга също е длъжен да предостави на потенциалните потребители проект на договор за предоставяне на социални услуги и писмена информация относно описание на социалните услуги, които се предоставят; опита на доставчика в предоставянето на социални услуги и квалификацията на персонала; условията и правилата за ползване на услугите; процедурата за подаване на жалби.

По повод препоръката на КГПИ е изискана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност "Качулка", с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен**

На потенциалните потребители се представя проект на договор за предоставяне на социални услуги и писмена информация, в който се описва вида на социалната услуга, местоположението, материалната база, капацитета, квалификация на персонала, опита на доставчика, дейностите и подкрепата, която се предоставя, условията за ползване. В институцията няма разписана процедура за подаване на жалби.

С оглед гарантиране правото на информиране на потребителите по подходящ начин, социалните работници индивидуално консултират потребителите за Договора за социални услуги, който се сключва с доставчика на социалната услуга. Запознават ги и с правата и задълженията им.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково**

На потенциалните потребители се представя проект на договор за предоставяне на социални услуги и писмена информация, в който се описва вида на социалната услуга, местоположението, материалната база, капацитета, квалификация на персонала, опита на доставчика, дейностите и подкрепата, която се предоставя, условията за ползване. В институцията е разписана процедура за подаване на жалби.

С оглед гарантиране правото на информиране, социалните работници индивидуално ги консултират по подходящ начин.

➤ **Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Твърдица, обл. Сливен и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Твърдица, обл. Сливен**

За специализираните институции има изготвена брошура със снимков и текстов материал, в която са описани условията на предоставяните социални услуги. Договорите, които се сключват с потребителите съдържат информация, относно социалните услуги, които се предоставят, опита на доставчика, квалификацията на персонала, условията и правилата за ползване на услугите, както и процедурата за подаване на жалби.

Потребителите и техните близки/настояници/попечители могат да получат и допълнителна информация от персонала по различни конкретни теми и въпроси.

➤ **Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово**

По данни на директора на ДПЛУИ – с. Батошево на всеки кандидат-потребител и съответно на неговия попечител/настояник се предоставя писмена информация относно специализираната институция, съдържаща организационната схема, предлаганите дейности и др. Предоставя им се и проект на договора за социални услуги, в който е включена и процедурата по подаване на жалби. За специализираната институция е издадена и информационна брошура.

Препоръки 172- 174:

„Комитетът призовава българските власти да потърсят алтернативни решения, които ще гарантират по-добре независимостта и безпристрастността на попечителите“

По повод препоръката на КПИ е изисквана информация от кметовете на общините Сливен, Тополовград, Твърдица и Севлиево, на чиято територия функционират визираните по-долу специализирани институции.

➤ Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – местност "Качулка", с. Бяла, общ. Сливен, обл. Сливен

На 4 лица, поставени под ограничено запрещение, за попечител е назначен директора на институцията, а за 1 лице под ограничено запрещение за попечител е определен негов племенник.

На 186 лица, поставени под пълно запрещение, за настойник е назначен директора на институцията, а за 23 лица под пълно запрещение за настойници са определени техни родственици.

Договорите за социални услуги се сключват между община Сливен, в качеството на доставчик, и потребителя на социални услуги. Кметът на общината е упълномощил лице, което да сключва договорите с потребителите.

По данни на директора няма случаи, в които едно и също лице представлява кмета на общината като доставчик на услугата и е настойник/попечител.

➤ Дом за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Радовец, общ. Тополовград, обл. Хасково

На 1 лице, поставено под ограничено запрещение, за попечител е назначен служител (социален работник) от институцията, а за 1 лице под ограничено запрещение за попечител е определена неговата сестра.

На 18 лица, поставени под пълно запрещение, за настойници са назначени служители на институцията (на 16 лица настойник е служител „Човешки ресурси“, на 2 лица – социалния работник), а за 20 лица под пълно запрещение за настойници са определени техни родственици.

Договорите за социални услуги се сключват между директора на институцията, който е упълномощен от кмета на община Тополовград, в качеството му на доставчик, и потребителя на социални услуги.

По данни на директора няма случаи, в които едно и също лице представлява кмета на общината като доставчик на услугата и е настойник/попечител.

➤ Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – гр. Твърдица, обл. Сливен и Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Твърдица, обл. Сливен

На 7 потребителя от ДПЛУИ и на 2-ма от ДПЛПР – гр. Твърдица, поставени под ограничено запрещение, за попечител е назначен директора на специализираните институции.

На 2-ма потребителя от ДПЛУИ и на 4-ма от ДПЛПР – гр. Твърдица, поставени под ограничено запрещение, за попечител е назначен техен близък.

На 66 потребителя от ДПЛУИ и на 45 от ДПЛПР – гр. Твърдица, поставени под пълно запрещение, за настойник е назначен директора на специализираните институции.

На 13 потребителя от ДПЛУИ и на 40 от ДПЛПР – гр. Твърдица, поставени под пълно запрещение, за настойник е назначен техен близък.

По данни на кмета на община Твърдица няма случаи, в които едно и също лице да представлява кмета на общината като доставчик на услугата и да подписва договора като настойник/попечител на потребител.

➤ Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево, общ. Севлиево, обл. Габрово

На 1 потребител, поставен под ограничено запрещение, за попечител е назначен служител (медицинска сестра) от институцията.

На 2-ма потребителя, поставени под ограничено запрещение, за попечител е назначен техен близък.

На 21 потребителя, поставени под пълно запрещение, за настойник е

определена медицинска сестра от персонала на институцията и на 1 потребител под пълно запрещение - настойник е социален работник от институцията.

На 15 потребителя, поставени под пълно запрещение, за настойник е назначен техен близък.

В длъжностната характеристика на директора на ДПЛУИ – с. Батошево е включена точка, съгласно която той може да сключва договори с потребителите и/или техните настойници и попечители. По негов данни няма случаи, в които едно и също лице да представлява кмета на общината като доставчик на услугата и да подписва договора като настойник/попечител на потребител.

С уважение,

РУМЯНА ПЕТКОВА

Изпълнителен директор

